

ดนตรี - นาฏศิลป์

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ตัวอย่าง
คู่มือครู
ออก.

ใช้ประกอบการสอนคู่กับหนังสือเรียน

- ✓ สร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21
- ✓ ส่งเสริมการเรียนรู้ Active Learning เพื่อพัฒนาสมรรถนะ
- ✓ ใช้วิธีสอนหลากหลาย ตามธรรมชาติวิชา
- ✓ มีคำอธิบายรายวิชา โครงสร้างรายวิชา
- ✓ มีแนวทาง และเครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลาย
- ✓ แบ่งโซนสำหรับครูผู้สอน สำหรับนักเรียน
- ✓ เพิ่มคลังสื่อ Digital : PowerPoint, Interactive 3D, Simulation และอื่นๆ ให้การสอน ง่าย สนุก ได้ผลสัมฤทธิ์

ป.๔

○ ประทีป นักร้อง ○ ศศิธร นักร้อง

หนังสือเล่มนี้อยู่ในระหว่างส่งตรวจพิจารณา
เนื้อหาอาจมีการปรับปรุงแก้ไข

อักษรร

▲ ภาพปกนี้มีขนาดเท่ากับหนังสือเรียนฉบับจริงของนักเรียน

ผู้เรียบเรียงคู่มือครู ○ สายงานวิชาการ ออก.

ดาวน์โหลด แผนการจัดการเรียนรู้
www.aksorn.com/download

คู่มือครู

ดนตรี-นาฏศิลป์ ป. 4

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ผู้เรียบเรียงคู่มือครู

สายงานวิชาการ อจท.

บรรณาธิการคู่มือครู

นางนงนุช แดนโคกสูง

นางสาวกิริดา สุขอ่ำ

นางสาวกนกวรรณ เพ็งสว่าง

นางมนัสนันท์ ศุภจิรัฐ

พิมพ์ครั้งที่ 1

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

รหัสนี้ 1405004

Teacher Script

อักษ

www.aksorn.com

จัดพิมพ์และจำหน่ายทั่วประเทศโดย

บริษัท อักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด

142 ถนนตะนาว เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

โทร. 0 2622 2999 (อัตโนมัติ 20 คู่สาย)

พิมพ์ที่: บริษัท ไทยรมเกล้า จำกัด โทร. 0 2903 9101-6

คำแนะนำการใช้

คู่มือครูรายวิชาพื้นฐาน ดนตรี-นาฏศิลป์ ป.4 จัดทำขึ้นสำหรับให้ครูผู้สอนใช้เป็นแนวทางวางแผนการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการประกันคุณภาพผู้เรียนตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

องค์ประกอบการจัดการเรียนการสอน เพื่ออำนวยความสะดวกครูผู้สอน

การจัดการเรียนรู้ Active Learning เพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ช่วยสร้างความเข้าใจในกระบวนการออกแบบการจัดการเรียนการสอน Active Learning เพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำอธิบายรายวิชา แสดงขอบข่ายเนื้อหาสาระของรายวิชา ซึ่งครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามที่หลักสูตรกำหนด

โครงสร้างการจัดการเรียนรู้รายวิชา

ระบุตัวชี้วัดระหว่างทางและตัวชี้วัดปลายทาง ช่วยให้เห็นภาพรวมของการจัดการเรียนการสอนของรายวิชาก่อนที่จะลงมือสอนจริง

โครงสร้างการจัดการเรียนรู้รายหน่วยการเรียนรู้

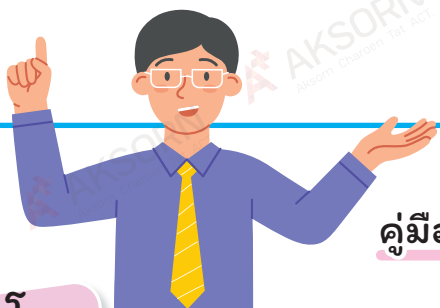
ช่วยสร้างความเข้าใจและเห็นภาพรวมในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละหน่วยการเรียนรู้

สาระสำคัญสำหรับครู

ช่วยให้เห็นภาพรวมคอนเซปต์ และเนื้อหาสำคัญของหน่วยการเรียนรู้

คลังข้อสอบ

ช่วยอำนวยความสะดวกในการวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยข้อสอบกลางภาคและข้อสอบปลายภาคที่ตรงตามตัวชี้วัด

คู่มือครูมีองค์ประกอบที่ง่ายต่อการใช้งาน

โซน

1

สำหรับครูผู้สอน

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยแนะนำขั้นตอนการสอน และการจัดกิจกรรมอย่างละเอียดเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามตัวชี้วัด

นำ

สอน

สรุป

ประเมิน

ตัวชี้วัดระหว่างทาง

ตัวชี้วัดปลายทาง

ระบุกิจกรรมสะท้อนตัวชี้วัดระหว่างทางและตัวชี้วัดปลายทาง

Active Learning เพื่อนำไปสู่สมรรถนะ

แนวทางการจัดการเรียนรู้ Active Learning ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการคิด การสำรวจค้นหา การมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน และการลงมือทำ เพื่อนำผู้เรียนไปสู่สมรรถนะ

เกร็ดแนะนำครู

ความรู้เสริมสำหรับครู ข้อเสนอแนะ ข้อสังเกต แนวทางการจัดกิจกรรม และอื่นๆ เพื่อประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน

ใบกิจกรรมและใบงาน

ช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน ด้วยการจัดทำใบกิจกรรมและใบงานให้เข้าถึงง่ายผ่านการสแกน QR Code

โซน 1

บทที่ ๑ องค์ประกอบของเพลง

4. ครูถามคำถามนักเรียน ดังนี้

- นักเรียนคิดว่าใน 1 บทเพลง มีองค์ประกอบอะไรบ้าง

(แนวคิด เบื้องหลัง จังหวะ ทำนอง)

5. นักเรียนคิดว่าองค์ประกอบต่างๆ จะสามารถสื่อสารไปยังผู้ฟังได้อย่างไร

(แนวคิด เบื้องหลัง สื่อสารผ่านผู้ขับร้อง จังหวะสื่อสารผ่านผู้เล่นเครื่องประกอบจังหวะ ทำนองสื่อสารผ่านผู้บรรเลงเครื่องดนตรี ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้รวมกันเป็น 1 บทเพลง)

ภาพที่ ๑ บทเพลง มีองค์ประกอบอะไรบ้าง

สาระสำคัญ

บทเพลง จังหวะ และทำนอง เป็นองค์ประกอบสำคัญของเพลง ซึ่งแรงดึงดูดและดึงดูดผู้ฟังผู้ชมและผู้ฟัง เพื่อจะได้เข้าใจและเรียนรู้และเข้าใจเพลงได้อย่างลึกซึ้ง

นักเรียนควรรู้

1. องค์ประกอบของเพลง คือ ส่วนประกอบต่างๆ ทางดนตรีที่ไม่สามารถขาดได้ เช่น ทำนอง จังหวะ ทำนอง เสียงร้อง เสียงเครื่องดนตรี จังหวะ การประสานเสียง ซึ่งในบทที่ 1 นี้เราจะเน้นให้นักเรียนเข้าใจองค์ประกอบง่ายๆ ของเพลง ได้แก่ ประโยคเพลง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อร้อง จังหวะ และทำนอง

ข้อสอบเน้น การคิด

นักเรียนคิดว่าถ้าครูจัดองค์ประกอบของเพลง เช่น จังหวะ ทำนอง มีประโยชน์ต่อการฟังเพลงอย่างไร

(แนวคิด การรู้จักและเข้าใจองค์ประกอบเพลงทำให้สามารถเลือกฟังเพลงได้เหมาะสมกับอารมณ์หรือกิจกรรมนั้นๆ เช่น ถ้าต้องการฟังเพลงที่คลายเครียด จะเลือกเพลงที่มีจังหวะช้า ไม่ฟังเพลงที่มีดนตรีรุนแรงที่มีจังหวะเร็วเกินไป)

T8

โดยใช้หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ดนตรี-นาฏศิลป์ ป.4 และแบบปฏิบัติการกรม ดนตรี-นาฏศิลป์ ป.4 ของบริษัท อักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด เป็นสื่อหลัก (Core Materials) ประกอบการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้สอดคล้องตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

โซน

2

สำหรับผู้เรียน

ประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์สำหรับครู เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียน

เป้าหมาย การเรียนรู้

ชี้แจงเป้าหมายให้ทราบว่า หน่วยการเรียนรู้ต้องการเน้นให้ผู้เรียน บรรลุอะไร ทำอะไรได้ หรือผลลัพธ์ที่คาดหวังว่าจะเกิดขึ้นกับผู้เรียน

นักเรียนควรรู้

ความรู้เพิ่มเติมจากเนื้อหา สำหรับอธิบายเสริมให้กับผู้เรียน

ข้อสอบเน้น การคิด

ตัวอย่างข้อสอบที่มุ่งเน้นการคิด มีทั้งปรนัย-อัตนัย พร้อมเฉลย อย่างละเอียด

กิจกรรม 21st Century Skills

กิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ประยุกต์ใช้ความรู้ สร้างผลงาน หรือทำกิจกรรม รวบรวม เพื่อให้เกิดทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

กิจกรรม ท้าทาย

เสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรม เพื่อต่อยอดสำหรับผู้เรียนที่เรียนรู้ ได้อย่างรวดเร็ว และต้องการท้าทายความสามารถในระดับที่สูงขึ้น

สื่อ Digital

เสริมพลังการจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อดิจิทัลที่หลากหลาย เข้าถึงง่าย ด้วยการสแกน QR Code

- คลิปอักษรเรียนสรุป
- คลิปสื่อประกอบการสอน
- PowerPoint
- Smart Infographic
- Audio

ตัวอย่าง : Smart Infographic

โซน 1

นำ

สอน

สรุป

ประเมิน

๑ ประโยคเพลง

ประโยคเพลง หมายถึง ทำนองเพลงกลุ่มหนึ่ง ซึ่งในเพลงหนึ่งจะประกอบด้วย ประโยคเพลงหลายประโยค นักเรียนสามารถสังเกตการแบ่งวรรคตอนของเพลงได้จากตัวอย่าง เพลงช้าง ดังนี้

จากตัวอย่างจะเห็นว่า เพลงช้างมีประโยคเพลงทั้งหมด ๖ ประโยค ถ้านักเรียนฝึก ขับร้องเพลงนี้บ่อยๆ ก็จะรู้ได้ว่าเพลงนี้แบ่งวรรคตอนอย่างไร โดยปกติเพลงทั่วไปจะมีประโยค เพลงไม่เท่ากัน และที่นิยมใช้กันจะมีจำนวนประโยคเพลงเป็นแบบจำนวนคู่ เช่น ๔ ประโยค ๖ ประโยค

คำถามชวนคิด (Think)

๑. เพราะเหตุใดเพลงนี้จึงมีจำนวนประโยคเพลงเป็นคู่?
๒. หากนักเรียนแต่งเพลงใหม่เป็นของตนเอง นักเรียนจะแบ่งวรรคตอนอย่างไร?
๓. นักเรียนจะแต่งเพลงใหม่กี่ประโยค?

ขั้นสอน

๑. ครูร้องเพลงช้างเป็นตัวอย่างให้นักเรียนฟัง แบบไม่มีทำนองเพลง แล้วให้นักเรียนประพันธ์ ตามเสียงครุ
๒. ครูให้นักเรียนร้องเพลงช้างตามทำนองเพลง
๓. ครูให้นักเรียนช่วยกันร้องเพลงช้างทั้งเพลง แล้ว ให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นว่า ใน เพลงช้างมีกี่ประโยคกี่ประโยค
๔. ครูอธิบายให้นักเรียนเข้าใจว่า ประโยคเพลง หมายถึง ทำนองเพลงกลุ่มหนึ่ง ซึ่งในเพลงจะ ประกอบด้วยประโยคเพลงหลายประโยค
๕. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม เลือกเพลงที่สนใจ กลุ่มละ 1 เพลง แล้วออกมานำเสนอว่า เพลง นี้มีกี่ประโยค จากนั้นเปรียบเทียบ และครูช่วยกัน แสดงความคิดเห็น

ข้อสอบเน้น การคิด

ข้อใดคือประโยคที่สำคัญที่สุดของประโยคเพลง ในการฝึก ขับร้องเพลง

๑. ช่วยเรื่องการแสดงอารมณ์ประกอบ
๒. ช่วยเรื่องการสะกดคำ
๓. ช่วยเรื่องการหายใจ
๔. ช่วยเรื่องการเปลี่ยนเสียง

(คำตอบที่ถูกต้อง คือข้อ ๓. เพราะหากผู้ขับร้องเพลงไม่หายใจ ก็จะร้องไม่ได้แล้ว จะช่วยให้ผู้ขับร้องหายใจได้สอดคล้องกับประโยค เพลง)

แนวคิด คำถามชวนคิด

๑. ประโยคเพลงมีความสำคัญต่อการร้องเพลง เพราะประโยคเพลงเป็นส่วนเล็กๆ ที่เมื่อรวมกันแล้วจะกลายเป็นเพลงและบทเพลง ซึ่งผู้ขับร้องจะต้องรู้ ว่า เพลงที่มีกี่ประโยคจะร้องกี่ครั้ง และจะเว้นการหายใจและจะร้องเพลงอย่างไร
๒. เพลงนี้ช่วยให้เราเข้าใจความรู้สึกของเพลงได้เป็นอย่างดี และเราควรแบ่งจังหวะ หายใจให้ถูกต้อง ทำให้เพลงที่มีชีวิตชีวาและไพเราะ
๓. ประโยคเพลงมีส่วนสำคัญต่อการแบ่งวรรคตอนของบทเพลง เพราะ บางเพลงอาจแบ่งประโยคตามคำสัมผัสของเนื้อเพลง แต่บางเพลงอาจแบ่ง ประโยคตามความหมายของเพลง ซึ่งขึ้นอยู่กับครูผู้แต่งเพลงที่จะรู้ถึงใจผู้แต่งเพลง

โซน 2

T๑

ข้อสอบ **กลางภาค**

ល.រ	ក	ខ	គ	ឃ	ង	ច	ដ	ឆ	អ
1.	គ		គ		21			គ	
2.				គ	22				
3.			គ		23	គ			
4.					24			គ	
5.			គ		25		គ		
6.	គ				26				
7.				គ	27				
8.	គ				28			គ	
9.				គ	29		គ		
10.					30				
11.	គ				31	គ			
12.			គ		32				
13.				គ	33				
14.					34			គ	
15.		គ			35				
16.				គ	36			គ	
17.	គ				37		គ		
18.	គ				38		គ		
19.					39		គ		
20.				គ	40			គ	

ข้อสอบ **ปลายภาค**

အမှတ်	၁	၂	၃	၄	၅	၆	၇	၈	၉
၁.		၁၀				၁၀			
၂.			၁၀			၁၀			
၃.				၁၀		၁၀			
၄.	၁၀				၁၀			၁၀	
၅.		၁၀				၁၀			
၆.					၁၀			၁၀	
၇.	၁၀					၁၀			၁၀
၈.		၁၀					၁၀		
၉.			၁၀					၁၀	
၁၀.				၁၀					၁၀
၁၁.					၁၀				၁၀
၁၂.	၁၀					၁၀			
၁၃.		၁၀					၁၀		
၁၄.			၁၀					၁၀	
၁၅.				၁၀					၁၀
၁၆.					၁၀			၁၀	
၁၇.						၁၀			၁၀
၁၈.							၁၀		
၁၉.				၁၀				၁၀	
၂၀.					၁၀				၁၀

การจัดการเรียนรู้ Active Learning เพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้ **Active Learning** เป็นการออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้นำความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณค่ามาลงมือปฏิบัติผ่านกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ เพื่อสร้างความรู้ของตนเองและสื่อสารได้ด้วยความเข้าใจ จนบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้และเกิดสมรรถนะ (Competency) ซึ่งการจัดการเรียนรู้ **Active Learning** มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การเรียนรู้ผ่านการคิด การเรียนรู้จากการสำรวจและค้นหา การเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน และการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ โดยการจัดการเรียนรู้ **Active Learning** ต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับตัวชี้วัด จุดเน้นของสาระ และธรรมชาติของวิชา เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งวิธีการจัดการเรียนรู้ **Active Learning** ที่มีประสิทธิภาพและนำผู้เรียนไปสู่สมรรถนะมีหลากหลายวิธี

องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ Active Learning

การเรียนรู้ผ่านการคิด

เน้นวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยผู้เรียนจะมีส่วนร่วมสำคัญในกระบวนการคิด เพื่อต่อยอดการเรียนรู้ของตนเอง

การเรียนรู้จากการสำรวจและค้นหา

เน้นกระตุ้นให้ผู้เรียนได้สำรวจค้นหา โดยเชื่อมโยงความสนใจและประสบการณ์โดยตรงระหว่างเรื่องที่สอนกับความสนใจของตนเอง

การเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน

เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้เรียน โดยผู้เรียนสามารถเข้าถึงความรู้ได้ภายใต้การแนะนำของผู้สอน หรือการทำงานร่วมกับเพื่อน รวมถึงมีการสื่อสารและนำเสนอผลงานให้ผู้อื่นได้รับรู้

การเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ

เน้นให้ผู้เรียนมีโอกาสดลงมือปฏิบัติผ่านการร่วมมือกันวางแผน วิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างชิ้นงาน หรือนวัตกรรม

ตัวอย่าง วิธีการจัดการเรียนรู้ Active Learning

- กระบวนการปฏิบัติ (Practice Teaching)
- วิธีสอนแบบใช้กรณีตัวอย่าง (Case)
- กระบวนการทางภูมิศาสตร์ (Geo Literacy)
- วิธีสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง (Simulation)
- วิธีสอนแบบแก้ปัญหา (Problem Solving Method)
- วิธีสอนโดยการอภิปรายกลุ่มย่อย (Small Group Discussion)
- การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain-Based Learning)
- การเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบสอบ (Inquiry-Based Learning)
- การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning)
- รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบสืบสอบความรู้ (5Es Instructional Model)
- การเรียนการสอนเน้นมโนทัศน์ (Concept Based Teaching and Learning)
- รูปแบบการสอน PPP Model
- วิธีสอน Task-Based Language Teaching

คู่มือครูรายวิชาพื้นฐาน ดนตรี-นาฏศิลป์ ป.4 รวมถึงสื่อการเรียนรู้รายวิชาพื้นฐาน ดนตรี-นาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้จัดทำได้ออกแบบการสอน (Instruction Design) ให้เป็นการจัดการเรียนรู้ **Active Learning** โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบกระบวนการปฏิบัติ (Practice Teaching) เป็นรูปแบบหลัก เนื่องจากเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับจุดเน้นของสาระและธรรมชาติวิชา อีกทั้งยังใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนอื่น ๆ และเทคนิคต่าง ๆ มาใช้ร่วมในการออกแบบจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ครูสามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้เรียนสามารถบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด อีกทั้งยังบรรลุสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้

คำอธิบายรายวิชา

ดนตรี-นาฏศิลป์
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
เวลาเรียน 40 ชั่วโมง/ปี

ศึกษา วิเคราะห์ อธิบายโครงสร้างของบทเพลง ความหมายของเนื้อหาในบทเพลง การเคลื่อนที่ขึ้น-ลงของทำนอง รูปแบบจังหวะและความเร็วของจังหวะ เครื่องหมายและสัญลักษณ์ทางดนตรี ประเภทของเครื่องดนตรี เสียงของเครื่องดนตรี แต่ละประเภท การใช้และดูแลรักษาเครื่องดนตรี ความสัมพันธ์ของวิถีชีวิตกับผลงานดนตรี การอนุรักษ์วัฒนธรรมทางดนตรี

ศึกษา อธิบาย วิพากษ์ วิจัยความเป็นมาของนาฏศิลป์ หลักและวิธีการปฏิบัตินาฏศิลป์ การใช้ภาษาท่าและนาฏยศัพท์ประกอบเพลงปลุกใจและเพลงพระราชนิพนธ์ การใช้ศัพท์ทางการละครในการถ่ายทอดเรื่องราว การประดิษฐ์ท่าทาง หรือท่ารำประกอบจังหวะพื้นเมือง การแสดงนาฏศิลป์ประเภทคู่และหมู่ การเล่าเรื่อง และการชมการแสดง

โดยใช้ทักษะกระบวนการทางดนตรีและนาฏศิลป์ในการแสดงออกทางดนตรีและนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ การวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่างานดนตรีและนาฏศิลป์

เพื่อให้เห็นคุณค่างานดนตรีและนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล รวมถึงเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี-นาฏศิลป์กับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม

ตัวชี้วัด

มาตรฐาน	ตัวชี้วัดระหว่างทาง	ตัวชี้วัดปลายทาง
มฐ. ศ 2.1	ป.4/3, ป.4/4, ป.4/6, ป.4/7	ป.4/1, ป.4/2, ป.4/5
มฐ. ศ 2.2	ป.4/2	ป.4/1
มฐ. ศ 3.1	ป.4/1, ป.4/3, ป.4/4, ป.4/5	ป.4/2
มฐ. ศ 3.2	ป.4/1, ป.4/3, ป.4/4	ป.4/2
	12 ตัวชี้วัด	6 ตัวชี้วัด

รวม 18 ตัวชี้วัด

โครงสร้างการจัดการเรียนรู้รายวิชา

ดนตรี-นาฏศิลป์ ป.4

หน่วย การเรียนรู้	ตัวชี้วัด	สมรรถนะสำคัญ ของผู้เรียน	การประเมิน	สื่อที่ใช้
1 ดนตรีนำรู้ 13 ชั่วโมง	ตัวชี้วัดระหว่างทาง ระบุทิศทางการเคลื่อนที่ขึ้น-ลงง่าย ๆ ของทำนอง รูปแบบจังหวะและความเร็วของจังหวะในเพลงที่ฟังได้ (มฐ. ศ 2.1 ป.4/3)อ่าน เขียนโน้ตดนตรีไทยและสากลได้ (มฐ. ศ 2.1 ป.4/4)ระบุว่าดนตรีสามารถใช้ในการสื่อเรื่องราวได้ (มฐ. ศ 2.1 ป.4/7)ใช้และเก็บเครื่องดนตรีอย่างถูกต้องได้ (มฐ. ศ 2.1 ป.4/6) ตัวชี้วัดปลายทาง บอกประโยคเพลงอย่างง่ายได้ (มฐ. ศ 2.1 ป.4/1)จำแนกประเภทของเครื่องดนตรีที่ใช้ในเพลงที่ฟังได้ (มฐ. ศ 2.1 ป.4/2)ร้องเพลงโดยใช้ช่วงเสียงที่เหมาะสมกับตนเองได้ (มฐ. ศ 2.1 ป.4/5)	1) สมรรถนะที่ 1 ความสามารถในการสื่อสาร ตัวชี้วัดที่ 1 ใช้ภาษาถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ความคิด ความรู้สึก และทัศนะของตนเองด้วยการพูดและการเขียน พฤติกรรมบ่งชี้ พูดถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ จากสารที่อ่าน ฟัง หรือดูตามที่กำหนดได้เขียนถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ จากสารที่อ่าน ฟัง หรือดูตามที่กำหนดได้ 2) สมรรถนะที่ 4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ตัวชี้วัดที่ 3 ทำงานและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข พฤติกรรมบ่งชี้ ทำงานด้วยตนเองได้สำเร็จทำงานร่วมกับผู้อื่น สามารถแสดงความคิดเห็นและยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น	- ตรวจสอบทดสอบก่อนเรียน- ตรวจสอบทดสอบหลังเรียน- ตรวจสอบใบกิจกรรมการเคลื่อนที่ของทำนองและจังหวะ- ตรวจสอบใบกิจกรรมเสียงของฉิ่ง- สังเกตพฤติกรรมการทำงานรายบุคคล- สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม- สังเกตจากการนำเสนอผลงาน- ประเมินผลจากการปฏิบัติกิจกรรม- ประเมินความสามารถในการสื่อสารและความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต- ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	- หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ดนตรี-นาฏศิลป์ ป.4- คลิปเสียงเพลงระบำชาวเกาะ- คลิปเสียงเพลง Happy Birthday- เครื่องดนตรีไทยและเครื่องดนตรีสากล- อุปกรณ์ทำเครื่องดนตรีไทยและเครื่องดนตรีสากล- บัตรภาพบรรทัดห้าเส้น เส้นน้อย และกุญแจประจำหลัก- สลากชื่อหัวข้อโต้ตอบดนตรีสากลและดนตรีไทย- บทความสำหรับฝึกอ่านออกเสียงเพื่อให้รู้จักช่วงเสียงของตนเอง- PowerPoint เรื่องกิจกรรมดนตรี- คลิปวิดีโออักษรเรียนสรุป- แบบทดสอบก่อนเรียน- แบบทดสอบหลังเรียน- ใบกิจกรรมการเคลื่อนที่ของทำนองและจังหวะ- ใบกิจกรรมเสียงของฉิ่ง
2 กิจกรรมดนตรี 7 ชั่วโมง	ตัวชี้วัดระหว่างทาง ระบุความสำคัญในการอนุรักษ์ส่งเสริมวัฒนธรรมทางดนตรีได้ (มฐ. ศ 2.2 ป.4/2)	1) สมรรถนะที่ 1 ความสามารถในการสื่อสาร ตัวชี้วัดที่ 1 ใช้ภาษาถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ความคิด ความรู้สึก และทัศนะของตนเองด้วยการพูดและการเขียน	- ตรวจสอบแบบทดสอบก่อนเรียน- ตรวจสอบแบบทดสอบหลังเรียน- ตรวจสอบใบงาน เรื่องคุณค่างานดนตรี	- หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ดนตรี-นาฏศิลป์ ป.4- PowerPoint เรื่องกิจกรรมดนตรี- บัตรภาพวงดนตรีไทยและวงดนตรีพื้นเมือง

หน่วยการเรียนรู้	ตัวชี้วัด	สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	การประเมิน	สื่อที่ใช้
	ตัวชี้วัดปลายทาง บอกแหล่งที่มาและความสัมพันธ์ของวิถีชีวิตไทยที่สะท้อนในดนตรีและเพลงท้องถิ่นได้ (มฐ. ศ 2.2 ป.4/1)	พฤติกรรมบ่งชี้ 1. พูดย่อยทอดความรู้ ความเข้าใจจากสารที่อ่าน ฟัง หรือดูตามที่กำหนดได้ 3. เขียนถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจจากสารที่อ่าน ฟัง หรือดูตามที่กำหนดได้ 2) สมรรถนะที่ 2 ความสามารถในการคิด ตัวชี้วัดที่ 1 คิดพื้นฐาน (การคิดวิเคราะห์) พฤติกรรมบ่งชี้ 2. เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลที่พบเห็นในบริบทที่เป็นสิ่งใกล้ตัว ตัวชี้วัดที่ 2 คิดขั้นสูง (การคิดสังเคราะห์) คิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ) พฤติกรรมบ่งชี้ 2. คิดอย่างสร้างสรรค์ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ หรือสารสนเทศประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม 3) สมรรถนะที่ 4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ตัวชี้วัดที่ 3 ทำงานและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข พฤติกรรมบ่งชี้ 1. ทำงานด้วยตนเองได้สำเร็จ 2. ทำงานร่วมกับผู้อื่น สามารถแสดงความคิดเห็นและยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น	- ตรวจใบงาน เรื่อง ลักษณะของคนตรีพื้นเมือง - ตรวจใบงาน เรื่อง เครื่องดนตรีและวงดนตรีพื้นเมือง - สังเกตพฤติกรรมการทำงานรายบุคคล - สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม - สังเกตจากการนำเสนอผลงาน - ประเมินผลจากการปฏิบัติกิจกรรม - ประเมินความสามารถในการสื่อสารความสามารถในการคิด และความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต - ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	- แบบทดสอบก่อนเรียน - แบบทดสอบหลังเรียน - ใบงาน เรื่อง คุณค่างานดนตรี - ใบงาน เรื่อง ลักษณะของคนตรีพื้นเมือง - ใบงาน เรื่อง เครื่องดนตรีและวงดนตรีพื้นเมือง - ใบงาน เรื่อง การอนุรักษ์ดนตรีไทย
3 กิจกรรม นาฏศิลป์ 15 ชั่วโมง	ตัวชี้วัดระหว่างทาง 1. ระบุมโนทัศน์พื้นฐานทางนาฏศิลป์และการละครที่ใช้สื่อความหมายและอารมณ์ได้ (มฐ. ศ 3.1 ป.4/1) 2. แสดงการเคลื่อนไหวในจังหวะต่าง ๆ ตามความคิดของตนได้ (มฐ. ศ 3.1 ป.4/3) 3. แสดงนาฏศิลป์เป็นคู่และหมู่ได้ (มฐ. ศ 3.1 ป.4/4)	1) สมรรถนะที่ 1 ความสามารถในการสื่อสาร ตัวชี้วัดที่ 1 ใช้ภาษาถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ความคิด ความรู้สึก และทัศนะของตนเองด้วยการพูดและการเขียน	- ตรวจแบบทดสอบก่อนเรียน - ตรวจแบบทดสอบหลังเรียน - ตรวจใบงาน เรื่อง การเคลื่อนไหวของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว - ตรวจใบกิจกรรมพื้นฐานนาฏศิลป์	- หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ดนตรี-นาฏศิลป์ ป.4 - นิตานอัสป - คลิปวิดีโอการเคลื่อนไหวของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว

หน่วยการเรียนรู้	ตัวชี้วัด	สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	การประเมิน	สื่อที่ใช้
	4. เล่าสิ่งที่ชื่นชอบในการแสดง โดยเน้นจุดสำคัญของเรื่องและลักษณะเด่นของตัวละคร (มฐ. ศ 3.1 ป.4/5) ตัวชี้วัดปลายทาง ใช้ภาษาท่าและนาฏยศัพท์ หรือศัพท์ทางการละครง่าย ๆ ในการถ่ายทอดเรื่องราวได้ (มฐ. ศ 3.1 ป.4/2)	พฤติกรรมบ่งชี้ 2. พุฒยถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก และทัศนะของตนเองจากสารที่อ่าน ฟัง หรือดูตามที่กำหนดได้ ตัวชี้วัดที่ 4 เลือกใช้วิธีการสื่อสาร พฤติกรรมบ่งชี้ 1. เลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม 2) สมรรถนะที่ 2 ความสามารถในการคิด ตัวชี้วัดที่ 1 คิดพื้นฐาน (การคิดวิเคราะห์) พฤติกรรมบ่งชี้ 2. เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูล ที่พบเห็นในบริบทที่เป็นสิ่งใกล้ตัว ตัวชี้วัดที่ 2 คิดขั้นสูง (การคิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ) พฤติกรรมบ่งชี้ 2. คิดอย่างสร้างสรรค์ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ หรือสารสนเทศประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม 3) สมรรถนะที่ 4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ตัวชี้วัดที่ 3 ทำงานและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข พฤติกรรมบ่งชี้ 1. ทำงานด้วยตนเองได้สำเร็จ 2. ทำงานร่วมกับผู้อื่น สามารถแสดงความคิดเห็น และยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น	- ตรวจใบกิจกรรมการแสดงท่าทางประกอบจังหวะพื้นเมือง - ตรวจใบกิจกรรมนาฏศิลป์ไทย - ตรวจใบกิจกรรมการละครเบื้องต้น - สังเกตพฤติกรรมการทำงานรายบุคคล - สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม - สังเกตจากการนำเสนอผลงาน - ประเมินผลจากการปฏิบัติกิจกรรม - ประเมินความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด และความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต - ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	- คลิปวิดีโอการแสดงนาฏศิลป์ประเภทคู่และหมู่ - คลิปวิดีโออักษรเรียนสรุป - คลิปเสียงจังหวะเพลงฟ้อนเงี้ยว - คลิปเสียงจังหวะเพลงรองเง็ง - PowerPoint เรื่องกิจกรรมนาฏศิลป์ - Smart Infographic เรื่อง ภาษาท่าและนาฏยศัพท์ - แบบทดสอบก่อนเรียน - แบบทดสอบหลังเรียน - ใบงาน เรื่อง การเคลื่อนไหวของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว - ใบกิจกรรมพื้นฐานนาฏศิลป์ - ใบกิจกรรมการแสดงท่าทางประกอบจังหวะพื้นเมือง - ใบกิจกรรมนาฏศิลป์ไทย - ใบกิจกรรมการละครเบื้องต้น
4 นาฏศิลป์ไทยมรดกไทย 5 ชั่วโมง	ตัวชี้วัดระหว่างทาง 1. อธิบายประวัติความเป็นมาของนาฏศิลป์ หรือชุดการแสดงอย่างง่าย ๆ ได้ (มฐ. ศ 3.2 ป.4/1) 2. อธิบายความสำคัญของการแสดงความเคารพในการเรียนและการแสดงนาฏศิลป์ได้ (มฐ. ศ 3.2 ป.4/3)	1) สมรรถนะที่ 1 ความสามารถในการสื่อสาร ตัวชี้วัดที่ 1 ใช้ภาษาถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ความคิด ความรู้สึก และทัศนะของตนเองด้วยการพูดและการเขียน	- ตรวจแบบทดสอบหลังเรียน - ตรวจใบงาน เรื่อง ที่มาของการแสดงนาฏศิลป์ไทย	- หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ดนตรี-นาฏศิลป์ ป.4 - คลิปวิดีโอการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง - PowerPoint เรื่อง นาฏศิลป์น่ารู้ - แบบทดสอบก่อนเรียน

หน่วยการเรียนรู้	ตัวชี้วัด	สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	การประเมิน	สื่อที่ใช้
	4. ระบุเหตุผลที่ควรรักษาและสืบทอดการแสดงนาฏศิลป์ได้ (มฐ. ศ 3.2 ป.4/4) ตัวชี้วัดปลายทาง เปรียบเทียบการแสดงนาฏศิลป์กับการแสดงที่มาจากวัฒนธรรมอื่นได้ (มฐ. ศ 3.2 ป.4/2)	พฤติกรรมบ่งชี้ 1. พุฒยถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจจากสารที่อ่าน ฟัง หรือดูตามที่กำหนดได้ 2) สมรรถนะที่ 2 ความสามารถในการคิด ตัวชี้วัดที่ 1 คิดพื้นฐาน (การคิดวิเคราะห์) พฤติกรรมบ่งชี้ 1. จำแนกข้อมูล จัดหมวดหมู่ จัดลำดับความสำคัญของข้อมูล และเปรียบเทียบข้อมูลในบริบทที่เป็นสิ่งใกล้ตัว 3) สมรรถนะที่ 4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ตัวชี้วัดที่ 2 เรียนรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง พฤติกรรมบ่งชี้ 1. มีทักษะในการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร ตัวชี้วัดที่ 3 ทำงานและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข พฤติกรรมบ่งชี้ 1. ทำงานด้วยตนเองได้สำเร็จ 4) สมรรถนะที่ 4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ตัวชี้วัดที่ 2 เรียนรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง พฤติกรรมบ่งชี้ 1. มีทักษะในการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร ตัวชี้วัดที่ 3 ทำงานและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข พฤติกรรมบ่งชี้ 1. ทำงานด้วยตนเองได้สำเร็จ	- ตรวจใบงาน เรื่อง แนวทางในการสืบทอดการแสดงนาฏศิลป์ไทย - ตรวจใบกิจกรรมนาฏศิลป์น่ารู้ - ตรวจใบกิจกรรมคุณค่าของนาฏศิลป์ไทย - สังเกตพฤติกรรมการทำงานรายบุคคล - สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม - สังเกตจากการนำเสนอผลงาน - ประเมินผลจาก การปฏิบัติกิจกรรม - ประเมินความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด และความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต - ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	- แบบทดสอบหลังเรียน - ใบงาน เรื่อง ที่มาของการแสดงนาฏศิลป์ไทย - ใบงาน เรื่อง แนวทางในการสืบทอดการแสดงนาฏศิลป์ไทย - ใบกิจกรรมนาฏศิลป์น่ารู้ - ใบกิจกรรมคุณค่าของนาฏศิลป์ไทย

สารบัญ

หน่วยการเรียนรู้	โครงสร้าง การจัดการเรียนรู้ รายหน่วยการเรียนรู้	สาระสำคัญ สำหรับครู	แนวทาง การจัด การเรียนรู้
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 กิจกรรมดนตรี	T2-T4	T5-T6	T7
บทที่ 1 องค์ประกอบของเพลง			T8-T14
บทที่ 2 เครื่องดนตรี			T15-T24
บทที่ 3 โน้ตดนตรีสากลและโน้ตดนตรีไทย			T25-T30
บทที่ 4 ร้องเพลงไพเราะ			T31-T36
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ดนตรีกับชีวิต	-	-	T41
บทที่ 1 วิถีชีวิตกับเพลงท้องถิ่น			T42-T48
บทที่ 2 คุณค่างานดนตรี			T49-T51
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 กิจกรรมนาฏศิลป์	-	-	T58
บทที่ 1 พื้นฐานนาฏศิลป์			T59-T65
บทที่ 2 ท่าประกอบเพลงและศัพท์การละครไทย			T66-T75
บทที่ 3 สนุกกับจังหวะพื้นเมือง			T76-T84
บทที่ 4 นาฏศิลป์ไทย			T85-T93
บทที่ 5 การละครเบื้องต้น			T94-T96
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 นาฏศิลป์ไทย มรดกไทย	T97-T98	T99-T100	T101
บทที่ 1 นาฏศิลป์น่ารู้			T102-T107
บทที่ 2 คุณค่านาฏศิลป์ไทย			T108-T111

โครงสร้างการจัดการเรียนรู้หน่วยที่ 1

แผนการจัดการเรียนรู้	จุดประสงค์	สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	กระบวนการการเรียนรู้	ประเมิน	สื่อที่ใช้
แผนฯ ที่ 1 ดนตรีนำรู้ 3 ชั่วโมง	1. ออกเสียงตามทำนองเพลง (ฮัมเพลง) ตามการเคลื่อนที่ขึ้น-ลงของทำนองเพลงได้ (K, S) 2. เขียนสัญลักษณ์แสดงทิศทางเคลื่อนที่ขึ้น-ลงของทำนองเพลงได้ (K, S) 3. เขียนสัญลักษณ์ตามจังหวะของเพลงได้ (K, S) 4. เคารพจังหวะตรงตามห้องเพลงได้ (S) 5. สนุกสนานกับกิจกรรมดนตรี (A)	1) สมรรถนะที่ 1 ความสามารถในการสื่อสาร ตัวชี้วัดที่ 1 ใช้ภาษาถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ความคิด ความรู้สึก และทัศนะของตนเองด้วยการพูดและการเขียน พฤติกรรมบ่งชี้ 1. พูดถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจจากสารที่อ่าน ฟัง หรือดูตามที่กำหนดได้ 3. เขียนถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจจากสารที่อ่าน ฟัง หรือดูตามที่กำหนดได้ 2) สมรรถนะที่ 4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ตัวชี้วัดที่ 3 ทำงานและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข พฤติกรรมบ่งชี้ 1. ทำงานด้วยตนเองได้สำเร็จ 2. ทำงานร่วมกับผู้อื่น สามารถแสดงความคิดเห็นและยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น	กระบวนการความรู้ ความเข้าใจ	- ตรวจสอบแบบทดสอบก่อนเรียน - ตรวจสอบใบกิจกรรมการเคลื่อนที่ของทำนองและจังหวะ - สังเกตพฤติกรรมการทำงานรายบุคคล - สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม - สังเกตจากการนำเสนอผลงาน - ประเมินผลจากการปฏิบัติกิจกรรม - ประเมินความสามารถในการสื่อสารและความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต - ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	- หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานดนตรี-นาฏศิลป์ ป.4 - คลิปเสียงเพลงระบำชาวเกาะ - คลิปเสียงเพลง Happy Birthday - PowerPoint เรื่องกิจกรรมดนตรี - คลิปวิดีโออักษรเรียนสรุป - แบบทดสอบก่อนเรียน - ใบกิจกรรมการเคลื่อนที่ของทำนองและจังหวะ
แผนฯ ที่ 2 เครื่องดนตรี 3 ชั่วโมง	1. จำแนกประเภทเครื่องดนตรีไทยและสากลได้ (K) 2. อธิบายการใช้และการดูแลรักษาเครื่องดนตรีไทยได้ (S) 3. ใช้และดูแลรักษาเครื่องดนตรีไทยได้ (S, A)	1) สมรรถนะที่ 1 ความสามารถในการสื่อสาร ตัวชี้วัดที่ 1 ใช้ภาษาถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ความคิด ความรู้สึก และทัศนะของตนเองด้วยการพูดและการเขียน พฤติกรรมบ่งชี้ 1. พูดถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจจากสารที่อ่าน ฟัง หรือดูตามที่กำหนดได้ 3. เขียนถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจจากสารที่อ่าน ฟัง หรือดูตามที่กำหนดได้	กระบวนการความรู้ ความเข้าใจ	- สังเกตพฤติกรรมการทำงานรายบุคคล - สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม - สังเกตจากการนำเสนอผลงาน - ประเมินผลจากการปฏิบัติกิจกรรม - ประเมินความสามารถในการสื่อสารและความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต - ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	- หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานดนตรี-นาฏศิลป์ ป.4 - PowerPoint เรื่องกิจกรรมดนตรี - คลิปวิดีโออักษรเรียนสรุป - เครื่องดนตรีไทยและเครื่องดนตรีสากล - อุปกรณ์ทำความสะอาดเครื่องดนตรีไทยและเครื่องดนตรีสากล

แผนการจัด การเรียนรู้	จุดประสงค์	สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	กระบวนการ การเรียนรู้	ประเมิน	สื่อที่ใช้
		2) สมรรถนะที่ 4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ตัวชี้วัดที่ 3 ทำงานและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข พฤติกรรมบ่งชี้ 1. ทำงานด้วยตนเองได้สำเร็จ			
แผนฯ ที่ 3 บัณฑิตตรี สากล และบัณฑิต ตรีไทย 4 ชั่วโมง	1. อ่าน เขียนสัญลักษณ์ทางดนตรีไทยและสากลได้ (K) 2. อธิบายความหมายของสัญลักษณ์ทางดนตรีสากลและดนตรีไทยได้ (K) 3. ร้องหรือเล่นเครื่องดนตรีง่าย ๆ ตามเครื่องหมายและสัญลักษณ์ทางดนตรี (S) 4. เห็นความสำคัญของสัญลักษณ์ทางดนตรีสากล (บรรทัดห้าเส้น เส้นน้อยและเส้นกันห้อง)	1) สมรรถนะที่ 1 ความสามารถในการสื่อสาร ตัวชี้วัดที่ 1 ใช้ภาษาถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ความคิด ความรู้สึก และทักษะของตนเองด้วยการพูดและการเขียน พฤติกรรมบ่งชี้ 1. พูดย่อยทอดความรู้ ความเข้าใจจากสารที่อ่าน ฟัง หรือดูตามที่กำหนดได้ 3. เขียนถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจจากสารที่อ่าน ฟัง หรือดูตามที่กำหนดได้ 2) สมรรถนะที่ 4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ตัวชี้วัดที่ 2 เรียนรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง พฤติกรรมบ่งชี้ 1. มีทักษะในการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ตัวชี้วัดที่ 3 ทำงานและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข พฤติกรรมบ่งชี้ 1. ทำงานด้วยตนเองได้สำเร็จ	กระบวนการ ความรู้ ความเข้าใจ	- สังเกตพฤติกรรมการทำงานรายบุคคล - สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม - สังเกตจากการนำเสนอผลงาน - ประเมินผลจากการปฏิบัติกิจกรรม - ประเมินความสามารถในการสื่อสารและความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต - ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	- หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานดนตรี-นาฏศิลป์ ป.4 - PowerPoint เรื่องกิจกรรมดนตรี - คลิปวิดีโออักษรเรียนสรุป - บัตรภาพบรรทัดห้าเส้น เส้นน้อยและกุญแจประจำหลัก - สลากชื่อหัวข้อโน้ตดนตรีสากลและดนตรีไทย

แผนการจัด การเรียนรู้	จุดประสงค์	สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	กระบวนการ การเรียนรู้	ประเมิน	สื่อที่ใช้
แผนฯ ที่ 4 การขับร้อง 3 ชั่วโมง	1. บอกลักษณะของเสียงและ เปลี่ยนเสียงร้อง โดยเลือก ใช้ช่วงเสียงที่เหมาะสมกับ ตนเองได้ (K, S) 2. ร้องเพลง โดยเลือกใช้ช่วง เสียงที่เหมาะสมกับ ตนเองได้ (S) 3. ชื่นชอบและสนุกกับการ ร้องเพลง (A)	1) สมรรถนะที่ 1 ความสามารถในการสื่อสาร ตัวชี้วัดที่ 1 ใช้ภาษาถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ความคิด ความรู้สึก และทัศนะของ ตนเองด้วยการพูดและการเขียน พฤติกรรมบ่งชี้ 1. พูดถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจจาก สารที่อ่าน ฟัง หรือดูตามที่กำหนดได้ 2) สมรรถนะที่ 4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ตัวชี้วัดที่ 3 ทำงานและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมี ความสุข พฤติกรรมบ่งชี้ 1. ทำงานด้วยตนเองได้สำเร็จ 2. ทำงานร่วมกับผู้อื่นสามารถแสดง ความคิดเห็น และยอมรับความ คิดเห็นผู้อื่น	กระบวนการ ปฏิบัติ (Practice Teaching)	- ตรวจสอบทดสอบหลังเรียน - ตรวจสอบกิจกรรมการ เคลื่อนที่ของทำนองและ จังหวะ - ตรวจสอบกิจกรรมเสียงของฉิ่ง - สังเกตพฤติกรรมการทำงาน รายบุคคล - สังเกตพฤติกรรมการทำงาน กลุ่ม - สังเกตจากการนำเสนอ ผลงาน - ประเมินผลจากการปฏิบัติ กิจกรรม - ประเมินความสามารถ ในการสื่อสารและความ สามารถในการใช้ทักษะชีวิต - ประเมินคุณลักษณะ อันพึงประสงค์	- หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ดนตรี-นาฏศิลป์ ป.4 - บทความสำหรับ ฝึกอ่านออกเสียง เพื่อให้รู้จักช่วง เสียงของตนเอง - PowerPoint เรื่อง กิจกรรมดนตรี - คลิปวิดีโออักษร เรียนสรุป - แบบทดสอบหลัง เรียน - แบบทดสอบก่อน เรียน - ใบกิจกรรมเสียง ของฉิ่ง

สาระสำคัญสำหรับครู

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 กิจกรรมดนตรี

องค์ประกอบของเพลง

องค์ประกอบของเพลงเป็นสิ่งสำคัญของเพลง ซึ่งเราจะต้องศึกษาและฝึกปฏิบัติจนคล่อง เพื่อจะได้นำไปใช้บรรเลงเครื่องดนตรีให้มีความไพเราะ น่าฟัง องค์ประกอบของเพลงที่นักเรียนควรรู้ในชั้น ป.4 มีดังนี้

ประโยคเพลง

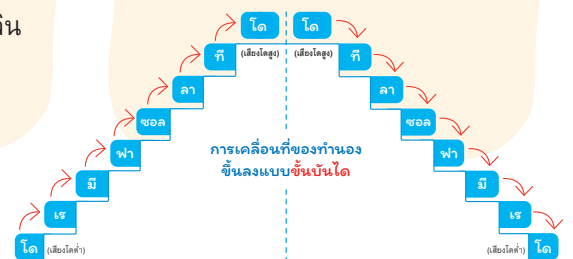
ทำนองเพลงกลุ่มหนึ่ง ซึ่งในเพลงจะประกอบไปด้วยประโยคเพลงหลายประโยคและที่นิยมใช้มักจะมีจำนวนประโยคเพลงเป็นแบบจำนวนคู่ เช่น 4 ประโยค 6 ประโยค

จังหวะ

- จังหวะช้า ใช้กับเพลงที่ให้อารมณ์เศร้า เหงา เกลิบเคลิ้ม
- จังหวะเร็ว ใช้กับเพลงที่ให้อารมณ์สนุกสนาน เพลิดเพลิน อึกเหิม

ทำนอง

ระดับเสียงสูงและเสียงต่ำที่เรียงติดต่อกันอย่างสม่ำเสมอ และอาจจะมีความสั้น-ยาวของเสียงไม่เท่ากัน

เครื่องดนตรี

เครื่องดนตรีมีหลายประเภทซึ่งจะแบ่งตามลักษณะการบรรเลง เครื่องดนตรีแต่ละประเภทให้เสียงต่างกัน ซึ่งการใช้และดูแลรักษาเครื่องดนตรีที่ถูกต้อง จะช่วยให้เครื่องดนตรีมีอายุการใช้งานได้นานขึ้น

เครื่องดนตรีไทย

แบ่งเป็น 4 ประเภท ได้แก่

ตี

จะเข้

สี

ซอด้วง

ตี

ระนาดเอก

เป่า

ขลุ่ยเพียงออ

ตัวอย่าง

วิธีการดูแลรักษา

เมื่อเล่นเสร็จแล้วให้ใช้ผ้านุ่มแห้งเช็ดทำความสะอาด แล้วลดสายจะเข้ให้หย่อนเล็กน้อย เพื่อลดความตึงของสาย แล้วใช้ผ้าคลุมเพื่อกันฝุ่น จากนั้นเก็บไม้ดีดจะเข้ไว้ในกล่องหรือเก็บใส่ถุงให้เรียบร้อย

จะเข้

เครื่องดนตรีสากล

เครื่องสาย

กีตาร์โปร่ง

เครื่องลมไม้

รีคอร์เดอร์

เครื่องลมทองเหลือง

ทรัมเป็ต

เครื่องคีย์บอร์ด

คีย์บอร์ดไฟฟ้า

เครื่องกระทบ

เบลโลรา

ตัวอย่าง

วิธีการดูแลรักษา

เมื่อเล่นเสร็จแล้ว ให้ใช้ผ้านุ่มแห้งเช็ดทำความสะอาด แล้วนำไปใส่กล่องเก็บกีตาร์ หรือถุงสำหรับใส่กีตาร์ เพื่อป้องกันการกระแทก การเกิดรอยขีดข่วน และกันฝุ่น จากนั้นนำไปเก็บในตู้ให้เรียบร้อย

กีตาร์

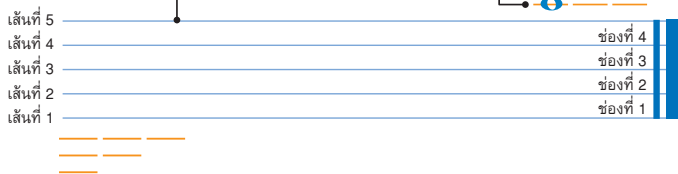
โน้ตดนตรีสากลและโน้ตดนตรีไทย

โน้ตดนตรีสากล

มีส่วนต่าง ๆ ดังนี้

บรรทัดห้าเส้น

ใช้สำหรับบันทึกโน้ต เพื่อแสดงความสูง-ต่ำของเสียง หรือจังหวะของเพลง

เส้นน้อย

ใช้สำหรับบันทึกโน้ต เพื่อแสดงเสียงสูงหรือเสียงต่ำกว่าบรรทัดห้าเส้น

กุญแจประจำหลัก

กุญแจซอล หรือ G clef

กุญแจฟา หรือ F clef

โน้ต

ตัวกลม

ตัวขาว

ตัวดำ

ตัวเข็บบิต
หนึ่งชั้น

ตัวเข็บบิต
สองชั้น

ตัวหยุด

ตัวหยุดตัวกลม

ตัวหยุดตัวขาว

ตัวหยุดตัวดำ

ตัวหยุด
ตัวเข็บบิตหนึ่งชั้น

ตัวหยุด
ตัวเข็บบิตสองชั้น

โน้ตดนตรีไทย

การแบ่งห้อง

1 บรรทัด แบ่งเป็น 8 ห้องย่อย

โน้ตเสียงยาวให้สัญลักษณ์แทน
ความยาวของโน้ต 1 ตัว

โน้ตเสียงยาวให้สัญลักษณ์แทน
ความยาวของโน้ต 1 ตัว

ตัวอย่าง จังหวะฉิ่ง

การแบ่งจังหวะ

จังหวะสามชั้น (จังหวะช้า) - - - ฉิ่ง - - - ฉับ

จังหวะสองชั้น (จังหวะปานกลาง) - ฉิ่ง - ฉับ - ฉิ่ง - ฉับ

จังหวะชั้นเดียว (จังหวะเร็ว) ฉิ่ง ฉับ ฉิ่ง ฉับ ฉิ่ง ฉับ ฉับ

การขับร้องเพลง

หลักการขับร้องเพลงไทย

ร้องและเอื้อนให้ถูกต้อง
ตามจังหวะ ทำนองเพลง และ
ร้องตามเนื้อร้องให้ครบถ้วน
ไม่ขาดตกบกพร่อง

ออกเสียงคำร้องให้ชัดเจน
และคำถูกต้องตามอักขรวิธี
โดยเฉพาะอักษร ร ล และ
คำควบกล้ำ

ร้องเพลงให้มีเสียงหนัก-เบา
เพราะทำให้เพลงมีชีวิตชีวาขึ้น
และเป็นการถ่ายทอดอารมณ์
เพลงอย่างหนึ่ง

เปล่งเสียงจากช่องท้องผ่านกะบังลม
อย่างมีพลัง ให้เสียงกังวานต่อเนื่อง
และคงที่

วางรูปปากให้เหมาะสม มีความสวยงาม เพื่อให้
เสียงที่เปล่งออกมามีความชัดเจน
ไม่ถูกบดบังด้วยริมฝีปาก

หลักการขับร้องเพลงสากล

ร้องให้ถูกต้องตามจังหวะ
ทำนองเพลง และร้อง
ตามเนื้อร้องให้ครบถ้วน
ไม่ขาดตกบกพร่อง

ร้องให้เต็มเสียง ออกเสียงอักขระ
ให้ถูกต้องชัดเจน

ร้องโดยเน้นเสียงหนัก-เบา
ตามอารมณ์เพลง

อ้าปากกว้างตามความเหมาะสม
เพื่อให้เปล่งเสียงได้เต็มที่

หน่วยการเรียนรู้ที่

๑

กิจกรรมดนตรี

เป้าหมายการเรียนรู้ประจำหน่วยการเรียนรู้ที่ ๑

เมื่อเรียนจบหน่วยการเรียนรู้นี้ ผู้เรียนจะมีความรู้ความเข้าใจต่อไปนี้

๑. บอกประโยคเพลงอย่างง่ายได้ (มฐ. ศ ๒.๑ ป.๔/๑)
๒. จำแนกประเภทของเครื่องดนตรีที่ใช้ในเพลงที่ฟังได้ (มฐ. ศ ๒.๑ ป.๔/๒)
๓. ระบุทิศทางการเล่นที่ขึ้น-ลงง่าย ๆ ของทำนอง รูปแบบจังหวะ และความเร็วของจังหวะในเพลงที่ฟังได้ (มฐ. ศ ๒.๑ ป.๔/๓)
๔. อ่าน เขียนโน้ตดนตรีไทยและสากลได้ (มฐ. ศ ๒.๑ ป.๔/๔)
๕. ร้องเพลงโดยใช้ช่วงเสียงที่เหมาะสมกับตนเองได้ (มฐ. ศ ๒.๑ ป.๔/๕)
๖. ใช้และเก็บเครื่องดนตรีอย่างถูกต้องได้ (มฐ. ศ ๒.๑ ป.๔/๖)
๗. ใช้ดนตรีในการสื่อสารเรื่องราวต่าง ๆ ได้ (มฐ. ศ ๒.๑ ป.๔/๗)

นางสาวนันทิยา นันทิยา
นางสาวนันทิยา นันทิยา

กระบวนการความรู้ ความเข้าใจ

ขั้นนำ

1. ครูเปิดเพลงข้างให้นักเรียนฟัง
2. ครูถามคำถาม เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียนว่า
 - นักเรียนเคยได้ยินเพลงนี้หรือไม่
 - นักเรียนคิดว่าทำนองและจังหวะของเพลงนี้เป็นอย่างไร
3. นักเรียนร่วมกันตอบคำถาม
(แนวตอบ เคยได้ยิน มีทำนองและจังหวะสนุกสนาน)

เกร็ดแถมครู

การจัดการเรียนการสอนหน่วยนี้ในบทที่ 1-3 ใช้กระบวนการความรู้ ความเข้าใจ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. การสังเกต ตระหนัก
2. การวางแผนปฏิบัติ
3. ลงมือปฏิบัติ
4. พัฒนาความรู้ ความเข้าใจ

เป้าหมาย การเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้นี้มุ่งเน้นให้นักเรียนทราบว่า กิจกรรมดนตรีมีอยู่หลากหลาย ทั้งการร้องเพลง การฟังเพลง การเล่นเครื่องดนตรี กิจกรรมของหน่วยการเรียนรู้นี้จะเน้นให้นักเรียนรู้จักพื้นฐานทางดนตรี เช่น ขั้บร้องจากประโยคเพลงง่ายๆ ขั้บร้องโดยใช้ช่วงเสียงที่เหมาะสมกับตนเอง ระบุทิศทางขึ้น-ลงของทำนอง รู้จักรูปแบบจังหวะของเพลงที่ฟัง เขียนโน้ตดนตรีไทยและสากล เก็บและใช้เครื่องดนตรีให้ถูกต้องได้ ซึ่งจะทำให้นักเรียนมีทักษะพื้นฐานทางดนตรีและเข้าใจว่าดนตรีมีประโยชน์หลากหลาย สามารถใช้ในการสื่อสารเรื่องราวต่างๆ ได้

ขั้นนำ

4. ครูถามคำถามนักเรียน ดังนี้
- นักเรียนคิดว่าใน 1 บทเพลง มีองค์ประกอบอะไรบ้าง
- (แนวตอบ เนื้อเพลง จังหวะ ทำนอง)
5. นักเรียนคิดว่าองค์ประกอบต่างๆ จะสามารถสื่อสารไปถึงผู้ฟังได้อย่างไร
- (แนวตอบ เนื้อเพลง สื่อสารผ่านผู้ขับร้อง
จังหวะสื่อสารผ่านผู้เล่นเครื่องประกอบจังหวะ
ทำนองสื่อสารผ่านผู้บรรเลงเครื่องดนตรี
ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้รวมกันเป็น 1 บทเพลง)

บทที่ ๑

องค์ประกอบของเพลง^①

บทเพลง ๑ บทเพลง มีองค์ประกอบใดบ้าง

สาระสำคัญ
ประโยคเพลง จังหวะ และทำนอง เป็นองค์ประกอบสำคัญของเพลง ซึ่งเราจะต้องศึกษาและฝึกปฏิบัติจนคล่อง เพื่อจะได้นำไปใช้บรรเลงเครื่องดนตรีและขับร้องเพลงให้มีความไพเราะน่าฟัง

นักเรียนควรรู้

- ① องค์ประกอบของเพลง คือ ส่วนประกอบต่างๆ ทางดนตรีที่นำมารวมเข้าด้วยกัน แล้วทำให้เกิดเป็นบทเพลง เช่น เนื้อร้อง/คำร้อง ทำนอง เสียงร้อง เสียงดนตรี จังหวะ การประสานเสียง ซึ่งในบทที่ 1 นี้เราจะเน้นให้นักเรียนเข้าใจถึงองค์ประกอบง่ายๆ ของเพลง ได้แก่ ประโยคเพลง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อร้อง จังหวะ และทำนอง

ข้อสอบเน้น การคิด

- นักเรียนคิดว่าการรู้จักองค์ประกอบของเพลง เช่น จังหวะ ทำนอง มีประโยชน์ต่อการฟังเพลงอย่างไร
- (แนวตอบ การรู้จักและเข้าใจองค์ประกอบเพลงทำให้สามารถเลือกฟังเพลงได้เหมาะสมกับอารมณ์หรือกิจกรรมนั้นๆ เช่น ถ้าต้องการฟังเพื่อคลายเครียด จะเลือกเพลงที่มีจังหวะช้า ไม่ฟังเพลงที่มีดนตรีรุนแรงหรือมีจังหวะเร็วเกินไป)

๑ ประโยคเพลง

ประโยคเพลง หมายถึง ทำนองเพลงกลุ่มหนึ่ง ซึ่งในเพลงเพลงหนึ่งจะประกอบด้วย ประโยคเพลงหลายประโยค นักเรียนสามารถสังเกตการแบ่งวรรคตอนของเพลงได้จากตัวอย่าง เพลงช้าง ดังนี้

เพลง ช้าง

เนื้อร้อง คุณหญิงจีน ศิลปบรรเลง ทำนอง หม่อมขาว

ช้าง ช้าง ช้าง.....	ประโยคเพลงที่ ๑
หนูเคยเห็นช้างหรือเปล่า.....	ประโยคเพลงที่ ๒
ช้างมันตัวโตไม่เบา.....	ประโยคเพลงที่ ๓
จมูกยาว ๆ เรียกว่า งวง.....	ประโยคเพลงที่ ๔
สองเขี้ยวโตงวงเรียกว่า งา.....	ประโยคเพลงที่ ๕
มีหู มีตา หางยาว.....	ประโยคเพลงที่ ๖

จากตัวอย่างจะเห็นว่า เพลงช้างมีประโยคเพลงทั้งหมด ๖ ประโยค ถ้านักเรียนจะฝึก ขับร้องควรฝึกขับร้องให้ถูกต้องตามวรรคตอนของประโยคเพลง โดยปกติเพลงทั่วไปจะมีประโยค เพลงไม่เท่ากัน และที่นิยมใช้มักจะมีจำนวนประโยคเพลงเป็นแบบจำนวนคู่ เช่น ๔ ประโยค ๖ ประโยค

คำถามชวนคิด

- ๑ เพราะเหตุใดประโยคเพลงจึงมีความสำคัญต่อการร้องเพลง
- ๒ หากนักเรียนร้องเพลงโดยไม่แบ่งวรรคตอนตามประโยคเพลงจะเกิดผลอย่างไร
- ๓ ประโยคเพลงเหมือน หรือแตกต่างจากการแบ่งวรรคของบทร้อยกรองหรือไม่ เพราะเหตุใด

นางสาวณัฏฐา งามเมือง
นางสาวณัฏฐา งามเมือง
นางสาวณัฏฐา งามเมือง

ชั้นสอน

การสังเกต ตระหนัก

1. ครูร้องเพลงช้างเป็นตัวอย่างให้นักเรียนฟัง แบบไม่มีทำนองเพลง แล้วให้นักเรียนปรบมือ ตามเสียงครู
2. ครูให้นักเรียนร้องเพลงช้างตามทีละประโยค
3. ครูให้นักเรียนร่วมกันร้องเพลงช้างทั้งเพลง แล้ว ให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า ใน เพลงช้างมีทั้งหมดกี่ประโยค

(แนวตอบ ๖ ประโยค)

4. ครูอธิบายให้นักเรียนเข้าใจว่า ประโยคเพลง หมายถึง ทำนองเพลงกลุ่มหนึ่ง ซึ่งในเพลงจะ ประกอบด้วยประโยคเพลงหลายประโยค
5. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม เลือกเพลงที่สนใจ กลุ่มละ 1 เพลง แล้วออกมานำเสนอว่า เพลง นั้นมีกี่ประโยค จากนั้นเพื่อนๆ และครูร่วมกัน แสดงความคิดเห็น

ข้อสอบเน้น การคิด

ข้อใดคือประโยชน์ที่สำคัญที่สุดของประโยคเพลง ในการฝึก ขับร้องเพลง

1. ช่วยเรื่องการแสดงอารมณ์ประกอบ
2. ช่วยเรื่องการสะกดคำ
3. ช่วยเรื่องจังหวะการหายใจ
4. ช่วยเรื่องการเปล่งเสียง

วิเคราะห์คำตอบ ตอบข้อ 3. เพราะหากรู้จักประโยคเพลงในเพลง ที่ขับร้องดีแล้ว จะช่วยให้ผู้ขับร้องหายใจได้สอดคล้องกับประโยค เพลง)

แนวตอบ คำถามชวนคิด

1. ประโยคเพลงมีความสำคัญต่อการร้องเพลง เพราะประโยคเพลงเป็นส่วนเล็กๆ ที่เมื่อรวมกันแล้วจะกลายเป็นท่อนเพลงและบทเพลง ซึ่งผู้ขับร้องจะต้องรู้ว่า เพลงที่ขับร้องมีประโยคเพลงอะไรบ้าง และจะเว้นการหายใจและจังหวะการ ร้องเพลงอย่างไร
2. เพลงนั้นอาจสื่อสารความหมายของเพลงได้ไม่ชัดเจน และขาดการแบ่งจังหวะ หายใจที่ถูกต้อง ทำให้เพลงที่ขับร้องขาดความไพเราะ
3. ประโยคเพลงมีบางส่วนที่คล้ายการแบ่งวรรคตอนของบทร้อยกรอง เพราะ บางเพลงอาจแบ่งประโยคตามคำสัมผัสของเนื้อเพลง แต่บางเพลงก็อาจแบ่ง ประโยคตามความหมายของเพลง ซึ่งขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของผู้แต่งเพลง

ชั้นสอน

การสังเกต ภาระหนัก

6. ครูเปิดเพลงนกขมิ้นและระบำชาวเกาะให้นักเรียนฟัง จากนั้นเคาะหรือปรบมือตามจังหวะ
 7. ครูให้นักเรียนร่วมกันตอบคำถามว่า จากเพลงที่ฟัง เพลงใดมีจังหวะเร็วกว่ากัน และเมื่อฟังแล้วรู้สึกอย่างไร
- (แนวตอบ เพลงระบำชาวเกาะมีจังหวะเร็วกว่า ฟังแล้วสนุกสนาน เพลงนกขมิ้นมีจังหวะช้ากว่า ฟังแล้วรู้สึกง่วงนอน)
8. ครูอธิบายความแตกต่างของจังหวะช้า-เร็วให้นักเรียนฟัง
 9. นักเรียนเล่นเกม “วิ่งตามจังหวะเพลง” โดยจับคู่ แล้วฟังเพลงที่ครูเปิด หากเป็นเพลงเร็วให้วิ่งตามจังหวะเร็วไปที่หน้าชั้นเรียน หากเป็นเพลงช้า ให้ทำท่าวิ่งช้าๆ ตามจังหวะเพลงเช่นกัน โดยแต่ละคู่ต้องหยุดวิ่งให้ทันและไม่ขยับตัวเมื่อเพลงหยุด กลุ่มใดวิ่งได้ตรงจังหวะเพลงและหยุดได้ตรงจังหวะมากที่สุด กลุ่มนั้นเป็นผู้ชนะ จากนั้นครูเปิดคลิปวิดีโออักษรเรียนสรุปเรื่อง รูปแบบจังหวะและทำนองเพลง (1/2) เพื่อเสริมความรู้ให้นักเรียน

๒ จังหวะ

จังหวะ หมายถึง อัตราความช้า-เร็วของเพลง ซึ่งแต่ละเพลงมีความช้า-เร็วของจังหวะแตกต่างกัน บางเพลงมีจังหวะช้า บางเพลงมีจังหวะเร็ว นักเรียนจะต้องขบร้อง หรือเล่นดนตรีตามจังหวะของเพลงนั้น

๑. ประเภทของจังหวะ แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๑) จังหวะช้า ส่วนมากมักใช้กับเพลงที่ให้อารมณ์เศร้า เหงา หรือต้องการให้เกิดอารมณ์เคลิบเคลิ้ม เช่น เพลงกล่อมเด็ก

เพลง นกขมิ้น

เนื้อร้อง ไม่ทราบนามผู้แต่ง

เจ้านกขมิ้นเหลืองอ่อนเอ๋ย
จะนอนไหนกันนอนได้
ลมพระพายชายพัดมาอ่อนอ่อน

ทำนอง ไม่ทราบนามผู้แต่ง

คำแล้วจะนอนที่ตรงไหน
สุขทุกข์ไม่ก็เคยนอน
เจ้าเคยจรมานอนร้องเอ๋ย

๒) จังหวะเร็ว ส่วนมากมักใช้กับเพลงที่ให้อารมณ์สนุกสนาน เพลิดเพลิน ฮึกเหิม หรือกระฉับกระเฉง เช่น เพลงงามแสงเดือน เพลงแหลมทอง เพลงระบำชาวเกาะ

เพลง ระบำชาวเกาะ

เนื้อร้อง ไม่ทราบนามผู้แต่ง

ร่ำระบำชาวเกาะ
เสียงน้ำหลังไหล (ช้า)

ทำนอง ไม่ทราบนามผู้แต่ง

ไพเราะเสน่ห์จับใจ
กระทบหาดทรายดังครืน ครืน (ช้า)

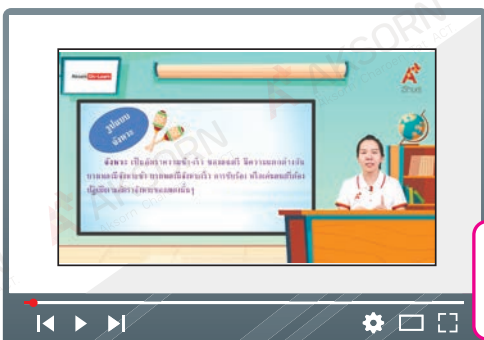
น้องๆ อาจเริ่มต้นเรียนรู้จังหวะจากการเคาะ เช่น เคาะโต๊ะ กระแทบเท้าลงกับพื้นตามความถนัด เพื่อสร้างความเข้าใจในจังหวะของเพลง

สื่อ Digital

คลิปอักษรเรียนสรุป

ครูอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับจังหวะช้า-เร็ว และเพลงนกขมิ้น จากคลิปวิดีโออักษรเรียนสรุป เรื่อง รูปแบบจังหวะและทำนองเพลง (1/2) <https://www.aksorn.com/qrcode/TMAOLMDP40005>

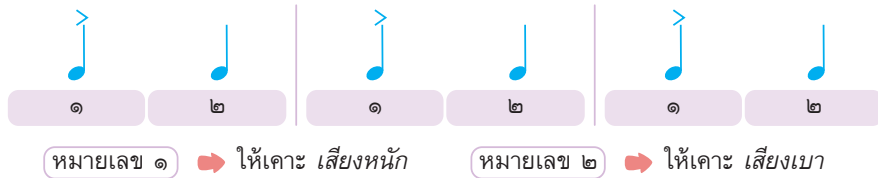

กิจกรรม ทำท่าย

ให้นักเรียนทำกิจกรรม “เพลงนี้รู้สึกอย่างไรนะ” โดยฟังเพลงที่มีจังหวะช้าและเพลงที่มีจังหวะเร็ว แล้วสังเกตว่า เพลงที่มีจังหวะช้าและเพลงที่มีจังหวะเร็วมีลักษณะอย่างไร และให้อารมณ์เพลงอย่างไร เช่น เพลงที่มีจังหวะช้าจะต้องขบร้องช้าๆ เนื้อร้องบ่งบอกถึงอารมณ์เศร้าของผู้แต่ง จากนั้นออกมาเล่าหน้าชั้นเรียน

๒. รูปแบบจังหวะ มีทั้งจังหวะไทยและจังหวะสากล โดยจังหวะสากลจะมีการเน้นเสียงหนัก-เบา ทำให้เห็นรูปแบบชัดเจน ดังนี้

๑) รูปแบบจังหวะ $\frac{2}{4}$ หมายถึง แต่ละห้องเพลงมี ๒ จังหวะ โดยจะเน้นจังหวะที่ ๑ และจังหวะที่ ๒ เป็นจังหวะปกติ

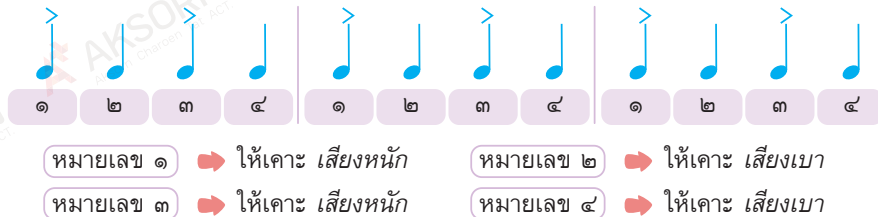
หมายเลข ๑ ➡ ให้เคาะ เสียงหนัก หมายเลข ๒ ➡ ให้เคาะ เสียงเบา

๒) รูปแบบจังหวะ $\frac{3}{4}$ หมายถึง แต่ละห้องเพลงมี ๓ จังหวะ โดยจะเน้นจังหวะที่ ๑ ส่วนจังหวะที่ ๒ และ ๓ เป็นจังหวะปกติ

หมายเลข ๑ ➡ ให้เคาะ เสียงหนัก หมายเลข ๒ ➡ ให้เคาะ เสียงเบา
หมายเลข ๓ ➡ ให้เคาะ เสียงเบา

๓) รูปแบบจังหวะ $\frac{4}{4}$ หมายถึง แต่ละห้องเพลงมี ๔ จังหวะ โดยจะเน้นจังหวะที่ ๑ และเน้นจังหวะที่ ๓ เป็นจังหวะรอง ส่วนจังหวะที่ ๒ และจังหวะที่ ๔ เป็นจังหวะปกติ

หมายเลข ๑ ➡ ให้เคาะ เสียงหนัก หมายเลข ๒ ➡ ให้เคาะ เสียงเบา
หมายเลข ๓ ➡ ให้เคาะ เสียงหนัก หมายเลข ๔ ➡ ให้เคาะ เสียงเบา

คำถาม ชวนคิด

- ๑ หากต้องเลือกเพลงเพื่อนำมาใช้ประกอบการออกกำลังกาย ๑ เพลง จะเลือกเพลงที่มีจังหวะอย่างไร เพราะเหตุใด
- ๒ นักเรียนคิดว่าเพลงจังหวะช้าและเพลงจังหวะเร็วให้อารมณ์และความรู้สึกแตกต่างกันอย่างไร

ชั้นสอน

การสังเกต ตระหนัก

10. ครูเปิดเพลง Twinkle Twinkle Little Star ให้นักเรียนฟัง แล้วนับจังหวะ 1 2 3 4 , 1 2 3 4 ตามเพลง จากนั้นให้นักเรียนนับพร้อมปรบมือตามจังหวะ
11. ครูอธิบายว่า เพลงนี้เป็นเพลงที่มีจังหวะช้า ซึ่งในทางดนตรีสากล เรียกว่า จังหวะ $\frac{4}{4}$ (สี่สี่) เราจะเคาะจังหวะโดยนับ “หนึ่ง สอง สาม สี่” วนไปเรื่อยๆ ซึ่งจังหวะนี้เป็นจังหวะที่พบบ่อยที่สุดในการเรียนพื้นฐานดนตรี
12. ครูอธิบายเพิ่มเติมว่า ถ้าในเพลงใช้เครื่องหมายกำหนดจังหวะ $\frac{3}{4}$ ต้องนับ “หนึ่ง สอง สาม” วนไปเรื่อยๆ
13. นักเรียนฝึกเคาะจังหวะจนเกิดความเข้าใจ จากนั้นครูให้นักเรียนออกมานำเสนอการเคาะจังหวะด้วยเครื่องดนตรีง่ายๆ เช่น กลอง มาราคัส แทมบูรีน โดยครูเปิดเพลงพร้อมบอกชื่อของรูปแบบจังหวะ แล้วให้นักเรียนเคาะจังหวะให้ถูกต้อง

กิจกรรม ทำกาย

นักเรียนทำกิจกรรม “นับเลขจำนวนซ้ำจากจังหวะเพลง” โดยให้นักเรียนฝึกนับเลขตามจังหวะรูปแบบต่างๆ ที่ได้เรียนมา พร้อมเคาะจังหวะเพื่อให้นักเรียนเข้าใจในการนับจังหวะให้มากขึ้น

แนวตอบ คำถามชวนคิด

1. หากต้องเลือกเพลงเพื่อนำมาใช้ประกอบการออกกำลังกาย จะเลือกเป็นเพลงที่มีจังหวะเร็ว เพราะจะได้เคลื่อนไหวร่างกายอย่างกระฉับกระเฉงตามจังหวะเพลง เพื่อเป็นการออกกำลังกาย
2. คำตอบอาจเป็นได้หลากหลาย เช่น เพลงจังหวะช้าให้อารมณ์ความรู้สึกเศร้า เหงา สบาย เพลงจังหวะเร็วให้อารมณ์ความรู้สึกสนุกสนาน ฮึกเหิม ร่าเริง

ชั้นสอน

การสังเกต ตระหนัก

14. ครูเปิดเพลงระบำชาวเกาะให้นักเรียนเคยฟังในชั่วโมงที่ผ่านมาให้นักเรียนฟังซ้ำอีกครั้งแล้วออกเสียงตามทำนองเพลง (ฮัมเพลง) ให้นักเรียนฟัง
15. ครูเคาะหรือปรบมือตามจังหวะเพลงระบำชาวเกาะให้นักเรียนฟังและดู พร้อมทั้งอธิบายความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับจังหวะและทำนองเพลง
16. ครูให้นักเรียนศึกษาเรื่องการเคลื่อนที่ของทำนองเพิ่มเติมจากคลิปวิดีโออักษรเรียนสรุป เรื่อง รูปแบบจังหวะและทำนองเพลง (2/2) แล้วร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้ภายในห้องเรียน

วางแผนปฏิบัติ

17. ครูมอบหมายให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้
 - นักเรียนจับคู่กับเพื่อน โดยแต่ละคู่ออกเสียงตามทำนองเพลงพร้อมๆ กัน จากนั้นสลับกันออกเสียงและช่วยกันฟังเสียงของกันและกัน
 - นักเรียนฝึกเคาะหรือปรบมือตามจังหวะเพลง โดยให้เพื่อนอีกคนทำเสียงตามทำนองเพลง (ฮัมเพลง) และตนเองทำจังหวะตามเพลง

ทำนอง

ทำนอง หมายถึง ระดับเสียงสูงและเสียงต่ำที่เรียงติดต่อกันอย่างสม่ำเสมอ และอาจมีความสั้น-ยาวของเสียงไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับผู้ประพันธ์จะสร้างสรรค์ขึ้นมา

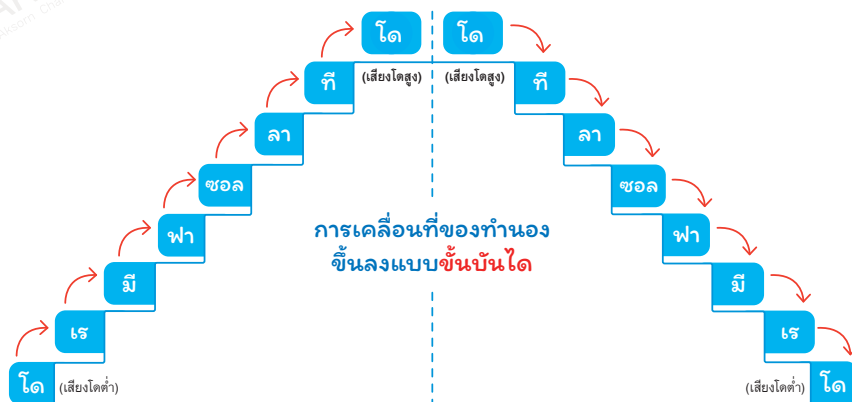
ส่วนมากคนเราจะจดจำทำนองเพลงได้ก่อนเนื้อเพลง เนื่องจากจดจำง่ายและคุ้นเคยได้เร็วกว่า จึงสามารถฮัมเพลง หรือผิวปากเป็นทำนองเพลงที่ชื่นชอบได้ หากอยากร้องเพลงได้ดี นักเรียนจะต้องฝึกสังเกตและเรียนรู้ทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงด้วยว่า เพลงที่จะร้องนั้นมีทำนองเพลงเคลื่อนที่อย่างไรและมีรูปแบบใด

๑. ทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนอง มี ๓ ลักษณะ ดังนี้

- ๑) การเคลื่อนที่ขึ้น
- ๒) การเคลื่อนที่ลง
- ๓) การข้อยู่กับที่

๒. รูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนอง แบ่งได้เป็น ๒ ลักษณะ ดังนี้

- ๑) การเคลื่อนที่ขึ้นลงแบบขึ้นบันได มีลักษณะ ดังนี้

จากแผนภูมิจะเห็นว่า เสียงจะเคลื่อนที่จากเสียงต่ำขึ้นไปหาเสียงสูง

และจากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำเรียงตามลำดับ ดังนี้

โด (ต่ำ) → เร → มี → ฟา → ซอล → ลา → ที → โด (สูง) และ

โด (สูง) → ที → ลา → ซอล → ฟา → มี → เร → โด (ต่ำ)

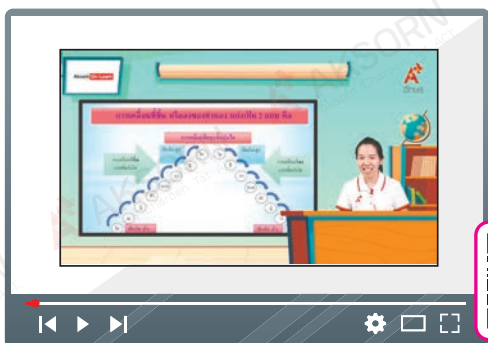
สื่อ Digital

คลิปอักษรเรียนสรุป

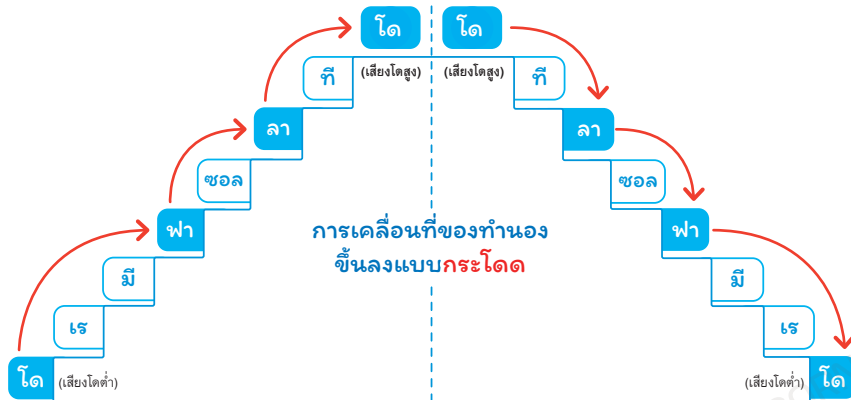
ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับทำนอง จากคลิปวิดีโออักษรเรียนสรุป เรื่อง รูปแบบและทำนองเพลง (2/2) <https://www.aksorn.com/qrcode/TMAOLMDP40006>

กิจกรรม ทำท่าย

ให้นักเรียนฝึกฟังการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงอื่นๆ ที่ชื่นชอบแล้วเขียนสรุปผล จากนั้นนำเสนอหน้าชั้นเรียน โดยครูและนักเรียนคนอื่นร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับการเคลื่อนที่ของเพลงนี้

๒) การเคลื่อนที่ขึ้นลงแบบกระโดด มีลักษณะ ดังนี้

จากแผนภูมิจะเห็นว่า เสียงจะเคลื่อนที่จากเสียงต่ำขึ้นไปหาเสียงสูง และจากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ โดยข้ามระดับเสียงไปไม่เรียงตามลำดับ เช่น โด (ต่ำ) → ฟา → ลา → โด (สูง) และ โด (สูง) → ลา → ฟา → โด (ต่ำ)

บทเพลงต่าง ๆ ส่วนมากมีการเคลื่อนที่ของทำนองในลักษณะผสมผสาน คือ มีการข้ อยู่กับที่ การเคลื่อนที่ขึ้น การเคลื่อนที่ลง การเคลื่อนที่แบบกระโดด และการเคลื่อนที่แบบ ขึ้นบันได ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดทำนองที่หลากหลายและมีความไพเราะมากขึ้น

เพลง จัปปุตา

เนื้อร้อง สุกรี ไกรเลิศ

ทำนอง สุกรี ไกรเลิศ

จะจัปปุตา

ขยำปูนา

จะจัปปุมา

คว่ำปูทะเล

สนุกจริงเอย

แล้วเลยนอนเปล

ชะโอะละเห่

นอนเปลหลับไป

เพื่อน ๆ ลองฝึกร้องเพลง จัปปุตา แล้วร่วมกันตอบสัคส์รับ ว่าเพลงนี้มีการเคลื่อนที่ ของทำนองอย่างไร

คำถาม ขวนคิด

- หากไม่มีเสียงสูง-เสียงต่ำในเพลง เพลงจะมีลักษณะอย่างไร
- นักเรียนคิดว่าถ้าบทเพลงมีทำนองเคลื่อนที่ขึ้นจากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงอย่างเดียว บทเพลงนั้นจะให้อารมณ์และความรู้สึกอย่างไร
- ทำนองเพลงที่หลากหลาย ช่วยทำให้เพลงน่าสนใจจริงหรือไม่ เพราะเหตุใด

ชั้นสอน

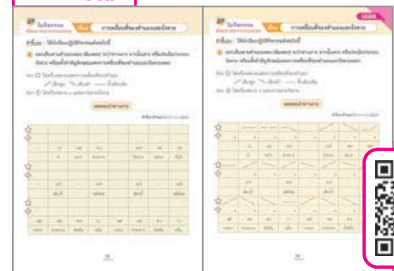
ลงมือปฏิบัติ

- นักเรียนแต่ละคู่ฝึกออกเสียงตามทำนองเพลง (ฮัมเพลง) และฝึกเคาะ หรือปรบมือตามจังหวะในกิจกรรมที่ครูมอบหมายจนเกิดความคล่องแคล่ว โดยสลับกับเพื่อนออกเสียงและเคาะจังหวะ

พัฒนาความรู้ ความเข้าใจ

- นักเรียนเขียนบันทึกลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองและลักษณะของจังหวะลงในใบกิจกรรม

ใบกิจกรรม

ข้อสอบเน้น การคิด

ข้อใดเป็นรูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองแบบกระโดด

- โด เร มี ฟา
- ที ลา ซอล ฟา
- เร ฟา ลา โด
- ฟา มี เร โด

วิเคราะห์คำตอบ ตอบข้อ 3. เร ฟา ลา โด เพราะเป็นการข้ามระดับเสียงที่ไม่มีความต่อเนื่อง โดยเริ่มจากเสียงเร ข้ามเสียงมี ไปที่เสียงฟา จากเสียงฟาข้ามเสียงซอล ไปที่เสียงลา และจากเสียงลาข้ามเสียงที ไปที่เสียงโด

แนวตอบ คำถามชวนคิด

- หากไม่มีเสียงสูง-ต่ำในเพลง เพลงจะมีลักษณะเรียบง่าย คล้ายกับการอ่านบทร้อยแก้วทั่วไป
- คำตอบมีได้หลากหลาย เช่น ให้ความรู้สึกตื่นเต้นเร้าใจ เพราะเป็นการเริ่มเคลื่อนที่จากทำนองจากเสียงต่ำก่อน และสูงขึ้นโดยไม่มีการลดระดับเสียงลง อาจทำให้รู้สึกเหมือนกำลังวิ่งไปข้างหน้า และมีความตื่นเต้น
- ทำนองเพลงที่หลากหลายช่วยทำให้เพลงน่าสนใจขึ้น เพราะเพลงที่มีทำนองหลากหลายทำให้มีอารมณ์ความรู้สึกที่หลากหลาย น่าสนใจ และน่าติดตาม ฟังให้จบเพลงหรือฟังซ้ำได้เรื่อยๆ

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้ เรื่อง ประโยคเพลง การเคลื่อนที่ของทำนอง และความซ้ำ-เร็วของจังหวะ

ขั้นประเมิน

- ครูประเมินผลระหว่างการทำกิจกรรมและหลังการทำกิจกรรม โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรม การทำงานรายบุคคล แบบประเมินการบอกทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองและจังหวะ และแบบประเมินสมรรถนะย่อยตามสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน
- ครูประเมินใบกิจกรรม เรื่อง การเคลื่อนที่ของทำนองและจังหวะ ของนักเรียน

กิจกรรม

การเรียนรู้ Active Learning

สมรรถนะสำคัญสำหรับผู้เรียน

✓ ความสามารถด้าน	✓ การสื่อสาร
✓ การคิด	○ การแก้ปัญหา
✓ การใช้ทักษะชีวิต	○ การใช้เทคโนโลยี

ให้นักเรียนปฏิบัติตามกิจกรรมดังต่อไปนี้

- แบ่งกลุ่ม ฝึกขับร้องเพลงระบำชาวเกาะ แล้วออกมาขับร้องให้เพื่อนฟังหน้าชั้นเรียน พร้อมกับบอกประโยคเพลง

เพลง ระบำชาวเกาะ

เนื้อร้อง ไม่ทราบนามผู้แต่ง

ทำนอง ไม่ทราบนามผู้แต่ง

ร่ำระบำชาวเกาะ

ไพเราะเสนาะจับใจ

เสียงน้ำหลังไหล (ซ้ำ)

กระทบหาดทรายดังครืน ครืน (ซ้ำ)

- แบ่งกลุ่ม ออกมาร้องเพลงที่ชื่นชอบ ๑ เพลง โดยให้ครูและเพื่อนกลุ่มอื่นประเมิน จากนั้นบันทึกตามหัวข้อที่กำหนดให้ ดังนี้

- ชื่อเพลง
- จังหวะของเพลงที่ร้อง (ช้า หรือเร็ว)
- ทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนอง (การเคลื่อนที่ขึ้น การเคลื่อนที่ลง การซ้ำอยู่กับที่)

รายการ

๑) การร้องตามเนื้อร้อง

๒) การร้องตามจังหวะและทำนอง

๓) การแบ่งวรรคตอนของเนื้อร้อง

๔) การออกเสียงอักษร

๕) การแสดงสีหน้า ท่าทาง

ดี

พอใช้

ปรับปรุง

ตัวอย่างแบบประเมิน

ลงชื่อ

ผู้ประเมิน

คำถาม

บูรณาการสู่ชีวิต

- นักเรียนสามารถนำประโยคเพลงที่คิดขึ้นเองมาแต่งเป็นเพลงสั้น ๆ ของตนเองได้อย่างไร
- นักเรียนสามารถเลือกอุปกรณ์ใดมาใช้ในการเคาะจังหวะตามเพลงได้
- เพลงใดบ้างที่มีทำนองหลากหลายอยู่ในเพลงเดียว นักเรียนสังเกตได้จากสิ่งใด

แนวตอบ คำถามบูรณาการสู่ชีวิต

- สามารถตอบได้หลากหลาย เช่น คิดประโยคสั้น ๆ เกี่ยวกับความประทับใจโรงเรียน แล้วจดบันทึกไว้ 3-4 ประโยค นำมาร้อยเรียงกันเป็นบทเพลง จากนั้นนำทำนองเพลงที่นักเรียนชื่นชอบหรือทำนองที่ให้อารมณ์สอดคล้องกันมาใส่ในเพลงที่แต่ง
- เราสามารถใช้นักร้อง มือกีตาร์ ดนตรี เคาะที่วัสดุต่าง ๆ
- เพลงที่มีทำนองหลากหลายมีอยู่หลายเพลง เช่น เพลงคอนเสิร์ตคนจนของนกแล สังเกตจากช่วงเริ่มต้นจะขับร้องช้า ๆ และขับร้องเร็ว ๆ ในช่วงกลางจนจบ

ข้อสอบเน้น การคิด

ข้อใดกล่าวถูกต้อง

- ทำนองไม่เกี่ยวข้องกับระดับเสียงดนตรี
- ทำนองเป็นองค์ประกอบของดนตรีอย่างหนึ่ง
- จังหวะเป็นสิ่งที่บอกความสูงต่ำของเสียงเพลง
- ทำนองเป็นสิ่งที่บ่งบอกความซ้ำ-เร็วของเพลง

วิเคราะห์คำตอบ ทำนองเป็นส่วนหนึ่งของเพลงหรือดนตรี และถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของดนตรี ซึ่งเกี่ยวข้องกับระดับเสียง แต่ไม่ได้บ่งบอกความซ้ำ-เร็วของเพลง สิ่งที่ยบ่งบอกความซ้ำ-เร็วของเพลง คือ จังหวะ ดังนั้น คำตอบที่ถูกต้องจึงเป็นข้อ 2.)

บทที่
๒

เครื่องดนตรี^๑

เครื่องดนตรีในภาพ
เป็นเครื่องดนตรี
ประเภทใดบ้าง

สาระสำคัญ

เครื่องดนตรีมีหลายประเภท แบ่งตามลักษณะการบรรเลงของเครื่องดนตรี ซึ่งแต่ละประเภทให้เสียงต่างกัน การใช้และดูแลรักษาเครื่องดนตรีที่ถูกต้อง จะช่วยให้เครื่องดนตรีมีอายุการใช้งานนานขึ้น

กระบวนการความรู้ ความเข้าใจ

ขั้นนำ

1. นักเรียนดูภาพเครื่องดนตรีจากภาพหน้าบทที่ 2 แล้วร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า เครื่องดนตรีในภาพเป็นเครื่องดนตรีประเภทใด
2. ครูอธิบายให้นักเรียนเข้าใจว่า เครื่องดนตรีในภาพเป็นเครื่องดนตรีสากล และนอกจากนี้ยังมีเครื่องดนตรีไทย ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์ของไทยที่นักเรียนควรรู้จัก

เกร็ดแถมครู

ครูจัดกระบวนการเรียนรู้โดยการให้นักเรียนปฏิบัติ ดังนี้

- สังเกตลักษณะของเครื่องดนตรีและวิธีการบรรเลงเครื่องดนตรี
- อภิปรายถึงประเภทของเครื่องดนตรี การใช้และดูแลรักษาเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ จนเกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องประเภทของเครื่องดนตรี และการใช้และการดูแลรักษาเครื่องดนตรี

ข้อสอบเน้น การคิด

นักเรียนคิดว่าการเล่นเครื่องดนตรี 1 ชนิด จะต้องมีความรู้ในเรื่องใดบ้าง

(แนวตอบ การเริ่มเรียนเครื่องดนตรี 1 ชนิด จะต้องรู้จักวิธีปฏิบัติเครื่องดนตรีขั้นพื้นฐาน ทั้งท่าทางการจับเครื่องดนตรี การวางนิ้ว การใช้ลมเป่า การดีด การตี หรือวิธีการใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกายในการปฏิบัติเครื่องดนตรีชนิดนั้น จากนั้นเรียนรู้การไล่เสียงโน้ตดนตรีง่ายๆ จนปฏิบัติเป็นบทเพลง และรู้จักลักษณะของเครื่องดนตรีที่เล่น รวมถึงวิธีการดูแลรักษา)

นักเรียนควรรู้

- 1 เครื่องดนตรี เป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดเสียงเป็นทำนองและใช้บรรเลงเป็นเพลงได้ เครื่องดนตรีแต่ละชนิดอาจมีระดับเสียงคงที่ หรือปรับเสียงได้ตามมาตรฐานเสียงดนตรี นอกจากนั้นเครื่องที่ให้เสียงสำหรับกำกับจังหวะในการบรรเลงดนตรี ก็ถือว่าเป็นเครื่องดนตรีด้วย

ชั้นสอน

การสังเกต ตระหนักรู้

1. ครูนำภาพเครื่องดนตรีไทยหรือเครื่องดนตรีไทยจริงในแต่ละประเภทมาให้นักเรียนดู แล้วให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า เครื่องดนตรีที่เห็นเป็นเครื่องดนตรีประเภทใด
2. ครูอธิบายให้นักเรียนเข้าใจว่า เครื่องดนตรีไทยที่ใช้ในปัจจุบันสามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ เครื่องดีด เครื่องสี เครื่องตี และเครื่องเป่า
3. นักเรียนแบ่งกลุ่มสืบค้นความรู้เกี่ยวกับประเภทของเครื่องดนตรีไทย จากห้องดนตรีของโรงเรียนหรือจากหนังสือเรียนดนตรี-นาฏศิลป์ ป.4 ของ อจท.
4. สมาชิกในกลุ่มผลัดกันเล่าความรู้ที่ได้จากการศึกษาเกี่ยวกับประเภทของเครื่องดนตรีไทยให้สมาชิกในกลุ่มฟัง ตามประเด็นที่กำหนด ดังนี้
 - 1) เครื่องดีด
 - 2) เครื่องสี
 - 3) เครื่องตี
 - 4) เครื่องเป่า

เครื่องดนตรีไทย

การฟังเพลงที่ตื่นอกจากความรู้เรื่ององค์ประกอบของดนตรีแล้ว ยังควรรู้จักประเภทของเครื่องดนตรีด้วย เพราะเครื่องดนตรีแต่ละประเภท แต่ละชนิด จะให้เสียงที่แตกต่างกันไป โดยทั่วไปสามารถแบ่งประเภทของเครื่องดนตรีไทยและเครื่องดนตรีสากลได้ ดังนี้

๑. ประเภทของเครื่องดนตรีไทย ในปัจจุบันเครื่องดนตรีไทยแบ่งเป็น ๔ ประเภท ดังนี้

๑ เครื่องดีด

เป็นเครื่องดนตรีที่ใช้นิ้วดีด หรือใช้ที่ดัดดีดสายทำให้เกิดเสียง เช่น จะเข้ กระจับปี่ ซึง พิณ

จะเข้ใช้สิ่งที่ใช้ดีดสาย เพื่อให้เกิดเสียง เรียกว่า “ไม้ดีดจะเข้” ทำจากไม้เนื้อแข็ง งาม้าง หรือเขาสัตว์ เวลาใช้งานต้องพันเชือกไว้ที่นิ้วชี้

กระจับปี่

จะเข้

๒ เครื่องสี

เป็นเครื่องดนตรีที่ใช้คันชัก สีสี่สายของเครื่องดนตรีทำให้เกิดเสียง เช่น ซอสามสาย ซอด้วง ซออู้

ซอสามสาย

ซอด้วง

ซออู้

ภาพประกอบนี้ใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการศึกษาเท่านั้น

นักเรียนควรรู้

1. **กระจับปี่** เป็นเครื่องดนตรีไทยประเภทเครื่องดีด มีเสียงเบา มีน้ำหนักมาก ซึ่งปัจจุบันไม่นิยมนำมาบรรเลงในวงดนตรีไทย
2. **ซอสามสาย** เป็นเครื่องดนตรีไทยประเภทเครื่องสาย มีขนาดใหญ่กว่าซอด้วงและซออู้ และมีลักษณะพิเศษ คือ มีสามสาย (ซอด้วงและซออู้มี 2 สาย) มีคันชักอิสระ กะโหลกซอมีขนาดใหญ่ นับเป็นเครื่องดนตรีที่มีความสง่างามชิ้นหนึ่ง ซึ่งการบรรเลงในวงเครื่องสายผู้เล่นจะอยู่ในตำแหน่งด้านหน้าของวง

ข้อสอบเน้น การคิด

เครื่องดนตรีในข้อใดมีวิธีการเล่นแตกต่างจากข้ออื่น

1. จะเข้
2. ขลุ่ยหลีบ
3. กระจับปี่
4. ซึง

วิเคราะห์คำตอบ ตอบข้อ 2. เพราะขลุ่ยหลีบเป็นเครื่องดนตรีไทยประเภทเครื่องเป่า ส่วนเครื่องดนตรีข้ออื่นเป็นเครื่องดนตรีไทยประเภทเครื่องดีดทั้งหมด)

๓ เครื่องดี

เป็นเครื่องดนตรีที่ใช้มือ ไม้ หรือเครื่องดนตรีด้วยกันมาตีกระทบกัน ทำให้เกิดเสียง เช่น ระนาดเอก พ้องวงใหญ่ ฉิ่ง ตะโพน ฉาบใหญ่ กลองยาว

ระนาดเอก

พ้องวงใหญ่

ฉิ่ง

ระนาดทุ้มเป็นเครื่องดีที่มีระดับเสียงทุ้มต่ำนุ่มนวลกว่าระนาดเอก ทำหน้าที่ดำเนินทำนองรอง ซึ่งจะมีจังหวะโยน ล้อ จังหวะสนุกสนาน และเติมเต็มช่องว่างของเสียง

ฉาบใหญ่

ตะโพน

๔ เครื่องเป่า

เป็นเครื่องดนตรีที่ใช้ปากเป่าทำให้เกิดเสียง เช่น ขลุ่ยอู้ ขลุ่ยเพียงออ ขลุ่ยหลีบ แคน ปี่ใน

ขลุ่ยอู้

ขลุ่ยเพียงออ

ขลุ่ยหลีบ

แคน

ชั้นสอน

วางแผนปฏิบัติ

- ครูให้นักเรียนดูภาพเครื่องดนตรีไทย แล้วให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น เช่น
 - นักเรียนมีวิธีการใช้เครื่องดนตรีไทยอย่างไร
 - นักเรียนมีวิธีการดูแลรักษาเครื่องดนตรีไทยอย่างไร
- ครูอธิบายเชื่อมโยงให้นักเรียนเห็นถึงคุณค่าของการดูแลรักษาเครื่องดนตรีไทย
- ครูนำเครื่องดนตรีไทยมาสาธิตวิธีการใช้และการดูแลรักษาเครื่องดนตรีให้นักเรียนดูเป็นตัวอย่าง พร้อมทั้งอธิบายประกอบในแต่ละขั้นตอน และให้นักเรียนแต่ละกลุ่มปฏิบัติตามโดยสุ่มเลือกเครื่องดนตรีกลุ่มละ 1 ชิ้น และให้นักเรียนร่วมกันวางแผนขั้นตอนการใช้และการดูแลรักษาเครื่องดนตรีไทย

ข้อสอบเน้น การคิด

ข้อใดเป็นวิธีจำแนกเครื่องดนตรีไทยประเภทเครื่องดีและเครื่องเป่า

- พิจารณาจากเสียงของเครื่องดนตรี
- พิจารณาจากวัสดุที่ใช้ทำเครื่องดนตรี
- พิจารณาจากบทเพลงที่ใช้เล่นดนตรี
- พิจารณาจากวิธีที่ใช้เล่นเครื่องดนตรี

วิเคราะห์คำตอบ ตอบข้อ 4. เพราะการจำแนกเครื่องดนตรีไทย มักจำแนกจากวิธีการเล่น โดยเครื่องดีมักจะมีไม้ตีหรือใช้การกระทบกันของเครื่องดนตรี ส่วนเครื่องเป่าจะใช้ปากเป่าให้เกิดเสียง และใช้นิ้วควบคุมรูปิดเสียง เพื่อให้เกิดระดับเสียงต่างๆ

นักเรียนควรรู้

- พ้องวงใหญ่** เป็นเครื่องดนตรีประเภทตีดำเนินทำนอง มีหน้าที่สำคัญในการดำเนิน “ทำนองหลัก” ของเพลง โดยบรรเลงเป็นทำนองห่างๆ นอกจากนี้ยังมีพ้องวงเล็ก ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีที่มีลักษณะคล้ายพ้องวงใหญ่ แต่จะมีหน้าที่ในการดำเนิน “ทำนองรอง” คือ บรรเลงทำนองถี่ๆ คล้ายระนาดเอก

ชั้นสอน

ลงมือปฏิบัติ

8. นักเรียนฝึกใช้และดูแลรักษาเครื่องดนตรีไทยแต่ละประเภท โดยมีครูเป็นผู้ให้ข้อเสนอแนะ
9. นักเรียนลงมือปฏิบัติการใช้และการดูแลรักษาเครื่องดนตรีไทยแต่ละประเภท โดยนำข้อเสนอแนะของครูมาแก้ไขให้ปฏิบัติอย่างถูกต้องต่อไป

พัฒนาความรู้ ความเข้าใจ

10. นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมาปฏิบัติการใช้และการดูแลรักษาเครื่องดนตรีไทยหน้าชั้นเรียน จากนั้นครูตรวจสอบความถูกต้อง โดยสมาชิกแต่ละกลุ่มผลัดกันแนะนำสมาชิกคนอื่นในกลุ่มให้ปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

๒. การเก็บรักษาเครื่องดนตรีไทย เครื่องดนตรีไทยมีหลายประเภท ซึ่งแต่ละประเภทจะมีวิธีใช้และวิธีดูแลรักษาต่างกัน

ตัวอย่าง

การเก็บรักษาเครื่องดนตรีไทย

จะเข้

เมื่อเล่นเสร็จแล้ว
ให้ใช้ผ้านุ่มแห้ง
เช็ดทำความสะอาด
แล้วลดสายจะเข้ให้หย่อนเล็กน้อย เพื่อลด
ความตึงของสาย แล้วใช้ผ้าคลุมเพื่อกัน
ฝุ่น จากนั้นเก็บไม้ดีดจะเข้ไว้ในกล่อง
หรือเก็บใส่ถุงให้เรียบร้อย

ระนาดเอก

เมื่อเล่นเสร็จแล้ว
ให้ใช้ผ้านุ่มแห้ง
เช็ดทำความสะอาด
แล้วปลดเชือกร้อยลูกระนาดลงมาจาก
ตะขอข้างใดข้างหนึ่ง วางผืนระนาดบน
รางระนาด เพื่อไม่ให้เชือกที่ร้อยลูกระนาด
หย่อนเร็วเกินไป จากนั้นเก็บไม้ดีดระนาดไว้
ในรางระนาด แล้วใช้ผ้าคลุมเพื่อกันฝุ่น

ซอด้วง

เมื่อเล่นเสร็จแล้ว
ให้ใช้ผ้านุ่มแห้งเช็ด
ทำความสะอาด
แล้วลดสายซอให้หย่อนเล็กน้อย เพื่อลด
ความตึงของสายซอ และเลื่อนหย่องไว้
บนกระบอกซอ จากนั้นวางคันชักแนบกับ
คันซอ นำไปใส่ถุงและนำไปเก็บในตู้
ให้เรียบร้อย

กลองแขก

เมื่อเล่นเสร็จแล้ว
ให้ใช้ผ้านุ่มแห้งเช็ด
ทำความสะอาด
แล้วนำไปใส่ถุงเพื่อกันฝุ่น จากนั้นนำไป
เก็บในตู้เก็บกลอง หรือวางให้เป็นระเบียบ

นักเรียนต้องปฏิบัติตามข้อควรระวัง
นี้เสมอทุกครั้งก่อนใช้เครื่องดนตรีไทย

๑๒

นักเรียนควรรู้

1. ผ้านุ่มแห้ง ผ้าที่ใช้เช็ดทำความสะอาดเครื่องดนตรีมักเป็นผ้าที่มีคุณภาพดี เช่น ผ้าที่นุ่มและแห้ง ซึ่งการใช้ผ้าที่นุ่มแห้งเช็ดเครื่องดนตรี เป็นการป้องกันไม่ให้เครื่องดนตรีเกิดคราบ ไม่ทำให้เกิดกลิ่นเหม็นอับ ป้องกันการเกิดเชื้อราและสนิมบนเครื่องดนตรี

ข้อสอบเน้น การคิด

การดูแลรักษาเครื่องดนตรีไทยข้อใดไม่ถูกต้อง

1. เก็บในที่ที่เหมาะสม
2. ใช้ผ้าเช็ดให้สะอาด
3. นำไปล้างด้วยแอลกอฮอล์ทุกครั้ง
4. เก็บในที่ที่ไม่ถูกแสงแดด

(วิเคราะห์คำตอบ ตอบข้อ 3. เพราะการล้างด้วยแอลกอฮอล์อาจทำให้เครื่องดนตรีเสียหายได้)

๒ เครื่องดนตรีสากล

ในปัจจุบันเครื่องดนตรีสากลแบ่งเป็น ๕ ประเภท ดังนี้

๑ เครื่องสาย

เครื่องดนตรีประเภทนี้เกิดเสียงโดยใช้วิธีทำให้สายสั่นสะเทือน มีกล่องเสียงที่ใช้ขยายเสียง ทำให้เกิดเสียงดังและมีลักษณะเสียงที่ต่างกันไป เครื่องสายแบ่งเป็น ๒ จำพวก ดังนี้

เครื่องดีด

เป็นเครื่องดนตรีที่ใช้นิ้วมือดีดหรือใช้ที่ดีดสายทำให้เกิดเสียง เช่น กีตาร์โปร่ง แบนโจ ฮาร์ป แมนโกลิน

กีตาร์โปร่ง

แบนโจ

เครื่องสี

เป็นเครื่องดนตรีที่ใช้การสีด้วยคันชักทำให้เกิดเสียง เช่น ไวโอลิน วิโอลา วิโอลอนเชลโล่ ดับเบิลเบส

ไวโอลิน

วิโอลา

ดับเบิลเบส

ชั้นสอน

การสังเกต ภาระหนัก

11. ครูนำเครื่องดนตรีสากล หรือภาพเครื่องดนตรีสากลแต่ละประเภทมาให้นักเรียนดู แล้วให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า เครื่องดนตรีในแต่ละภาพเป็นเครื่องดนตรีประเภทใด
12. ครูอธิบายให้นักเรียนเข้าใจว่า เครื่องดนตรีสากลที่ใช้ในปัจจุบันสามารถแบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ เครื่องสาย เครื่องลมไม้ เครื่องลมทองเหลือง เครื่องคีย์บอร์ด เครื่องกระทบ

กิจกรรม ท้าทาย

ให้นักเรียนจัดทำบัตรภาพเครื่องดนตรีสากลประเภทเครื่องดีดและเครื่องสี โดยบอกชื่อเครื่องดนตรีและวิธีการเล่นเครื่องดนตรีในแต่ละภาพ แล้วนำเสนอให้เพื่อนๆ ฟังหน้าชั้นเรียน

นักเรียนควรรู้

1. แบนโจ เป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านของชาวแอฟริกัน-อเมริกัน มีวิธีการเล่นคล้ายกับกีตาร์ ประกอบด้วยสาย 4-6 สาย มีกล่องเสียงที่มีรูปร่างเป็นวงกลม และมีวัสดุคล้ายหน้ากลอง คือ มีหนังสัตว์แท้หรือเทียมขึงปิดอยู่ แล้ววางรอบด้วยไม้หรือเหล็กเพื่อขึงให้หนังตึง

ชั้นสอน

การสังเกต ภาระหนัก

13. นักเรียนแบ่งกลุ่ม 5 กลุ่ม ตามประเภทของเครื่องดนตรี แล้วเลือกเครื่องดนตรีสากลมา กลุ่มละ 1 ชิ้น
14. ครูให้นักเรียนดูภาพเครื่องดนตรีสากล แล้วร่วมกันแสดงความคิดเห็น เช่น
 - นักเรียนมีวิธีการใช้เครื่องดนตรีสากลอย่างไร
 - นักเรียนมีวิธีการดูแลรักษาเครื่องดนตรีสากลอย่างไร

๒ เครื่องลมไม้

เครื่องดนตรีประเภทนี้แบ่งตามวิธีที่ทำให้เกิดเสียง เครื่องลมไม้แบ่งเป็น ๒ จำพวก ดังนี้

เครื่องเป่าลมผ่านช่องลม

เครื่องดนตรีจำพวกนี้มีหลายชนิด เช่น ฟลูต รีคอร์เดอร์ ปิกโกโล

โอโบ

คลาริเน็ต

เครื่องเป่าลมผ่านลิ้น

เครื่องดนตรีจำพวกนี้มีลิ้นอยู่ที่ปากเป่า ซึ่งลิ้นสามารถเปลี่ยนได้ เช่น โอโบ คลาริเน็ต อิงลิชฮอร์น คอนทราบาซซูน บาสซูน แซ็กโซโฟน

อิงลิชฮอร์น

คอนทราบาซซูน

บาสซูน

เกร็ดแะครู

ครูอธิบายเสริมว่า นักเรียนควรจดจำรูปร่าง ลักษณะและเสียงของเครื่องดนตรีแต่ละชนิดให้ได้ โดยเฉพาะเครื่องดนตรีสากล เนื่องจากเครื่องดนตรีหลายชนิดจะมีรูปร่าง ขนาดที่ใกล้เคียงกันมาก

นักเรียนควรรู้

- 1 ปิกโกโล เป็นเครื่องดนตรีสากลที่มีรูปร่างคล้ายฟลูต แต่มีขนาดเล็กกว่าฟลูตถึง 4 เท่า และมีเสียงสูงกว่า 1 อ็อกเทฟ (ระดับเสียง 8 เสียง) จึงทำให้มีเสียงที่สดใสและแหลมมาก เสียงในระดับต่ำของปิกโกโลจะดังไม่ชัดเจน ปิกโกโลจึงเหมาะที่จะใช้ในการเล่นในระดับเสียงกลางและเสียงสูงมากกว่าในระดับเสียงต่ำ ด้วยเสียงที่แหลมสูงของปิกโกโลนี้เองทำให้เราสามารถได้ยินเสียงปิกโกโลในวงออร์เคสตราอย่างชัดเจน แม้ว่าเครื่องดนตรีชิ้นอื่นจะบรรเลงอยู่ก็ตาม

ข้อสอบเน้น การคิด

เครื่องดนตรีในข้อใดเป็นเครื่องดนตรีประเภทเดียวกับรีคอร์เดอร์

1. ขลุ่ยเพียงออ
2. ฉิ่ง
3. ซอด้วง
4. ซออู้

วิเคราะห์คำตอบ ตอบข้อ 1. ขลุ่ยเพียงออ เพราะขลุ่ยเป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่า ซึ่งเป็นประเภทเดียวกันกับรีคอร์เดอร์

๓ เครื่องลมทองเหลือง

เป็นเครื่องดนตรีที่ใช้วิธีเป่าลมผ่านริมฝีปากไปปะทะกับช่องเป่าทำให้เกิดการสั่นสะเทือน เช่น ทรอมโบน ทรัมเป็ต เฟรนช์ฮอร์น ซูซาโฟน คอร์เน็ต

๔ เครื่องคีย์บอร์ด

เครื่องดนตรีประเภทที่มีลิ้นนิ้วเรียงกันอยู่เป็นแถว ทำให้เกิดเสียงโดยใช้นิ้วมือกดลงที่ลิ้นนิ้ว เช่น เปียโน แอ็กคอร์ดเดียน คีย์บอร์ดไฟฟ้า เมโลเดียน ออร์แกน

ชั้นสอน

วางแผนปฏิบัติ

- นักเรียนแบ่งกลุ่ม 5 กลุ่ม ตามประเภทของเครื่องดนตรี แล้วเลือกเครื่องดนตรีสากลกลุ่มละ 1 ชิ้น
- ครูให้นักเรียนดูภาพเครื่องดนตรีสากล แล้วร่วมกันแสดงความคิดเห็น เช่น
 - นักเรียนมีวิธีการใช้เครื่องดนตรีสากลอย่างไร
 - นักเรียนมีวิธีการดูแลรักษาเครื่องดนตรีสากลอย่างไร
- ครูอธิบายเชื่อมโยงให้นักเรียนเห็นถึงคุณค่าของการดูแลรักษาเครื่องดนตรีสากล

ข้อสอบเน้น การคิด

เครื่องดนตรีในข้อใดทำจากโลหะทั้งหมด

- กีตาร์ ฮาร์ป ทูบา
- ทูบา ฉาบ ทรัมเป็ต
- ทรัมเป็ต แซ็กโซโฟน กีตาร์
- แทมบูรีน ไชโลโฟน คลาริเน็ต

วิเคราะห์คำตอบ ตอบข้อ 2. เพราะทูบา ฉาบ ทรัมเป็ต เป็นเครื่องดนตรีที่ทำจากโลหะ ส่วนหนึ่งกีตาร์และฮาร์ปในข้อ 1. และข้อ 3. ทำมาจากไม้ และแทมบูรีนในข้อ 4. มีส่วนประกอบที่ทำมาจากหนัง

นักเรียนควรรู้

1 เปียโน และคีย์บอร์ดไฟฟ้าเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้นิ้วกดลิ้นนิ้วเพื่อบรรเลงเหมือนกัน แต่มีความแตกต่างกันอยู่หลายลักษณะ ดังนี้

- กลไกการกำเนิดเสียงที่ต่างกัน เปียโนผลิตเสียงได้โดยไม่ใช้ไฟฟ้า ซึ่งคีย์บอร์ดใช้ไฟฟ้า จึงทำให้มีลูกเล่นต่างๆ เช่น สามารถเพิ่มเสียงดนตรี มีการรองรับการใช้โปรแกรมต่างๆ
- เสียง เปียโนจะมีเสียงที่กังวาน แต่คีย์บอร์ดจะมีเสียงที่เป็นอิเล็กทรอนิกส์ จึงให้อารมณ์ที่ต่างกัน
- ลิ้นคีย์ เปียโนจะให้สัมผัสที่สมจริงแต่ต้องใช้แรงในการกดมากกว่าคีย์บอร์ด รวมถึงแป้นคีย์ของเปียโนนั้นมากกว่าคีย์บอร์ด
- ขนาดและราคา เปียโนมีขนาดที่ใหญ่กว่าคีย์บอร์ดเป็นอย่างมาก จึงทำให้มีราคาสูงกว่าด้วยเช่นกัน

ชั้นสอน

วางแผนปฏิบัติ

18. ครูนำเครื่องดนตรีสากลมาสาธิตวิธีการใช้ และดูแลรักษาเครื่องดนตรีให้นักเรียนดูเป็นตัวอย่าง พร้อมทั้งอธิบายประกอบในแต่ละขั้นตอน และให้นักเรียนแต่ละกลุ่มปฏิบัติตาม
19. นักเรียนร่วมกันวางแผนขั้นตอนการใช้และดูแลรักษาเครื่องดนตรีสากล

ลงมือปฏิบัติ

20. นักเรียนฝึกใช้และดูแลรักษาเครื่องดนตรีสากลแต่ละประเภท
21. นักเรียนลงมือปฏิบัติการใช้และดูแลรักษาเครื่องดนตรีสากลแต่ละประเภท โดยนำข้อเสนอแนะของครูมาแก้ไขให้ปฏิบัติอย่างถูกต้องต่อไป

๕ เครื่องกระทบ

เครื่องกระทบแบ่งเป็น ๒ จำพวก ดังนี้

เครื่องกระทบที่ทำทำนอง

เป็นเครื่องกระทบที่ทำเสียงเป็นทำนองต่าง ๆ เช่น เบลโลรา ไชโลโฟน ระฆังราว

เบลโลรา

ไชโลโฟน

เครื่องกระทบที่ทำจังหวะ

เป็นเครื่องกระทบที่ทำจังหวะประกอบเพลงต่าง ๆ เช่น คองกา กลองชุด ทิมพณี กลองสนร์ ฉาบ

ทอมบา

กลองชุด

คำถาม ขวนคิด

๑. นักเรียนคิดว่าเครื่องดนตรีไทยและเครื่องดนตรีสากลชนิดใดที่มีรูปร่าง เสียง หรือวิธีการเล่นที่คล้ายคลึงกัน
๒. ถ้าสามารถเลือกเรียนเครื่องดนตรีได้ ๑ ชนิด นักเรียนจะเลือกเรียนเครื่องดนตรีใด เพราะเหตุใด

แนวตอบ คำถามชวนคิด

1. คำตอบมีได้หลากหลาย เช่น จะเข้ากับกีตาร์มีวิธีการเล่นที่คล้ายกัน มีรูปร่างที่ยาวคล้ายกัน และมีเสียงแหลม รวมถึงวิธีการเล่นที่ใช้การตีสายเหมือนกัน
2. คำตอบมีได้หลากหลาย เช่น เลือกเป่าขลุ่ย เพราะเป็นเครื่องดนตรีที่มีขนาดเล็ก พกพาง่าย ราคาถูก เริ่มต้นเรียนได้ง่าย การปฏิบัติไม่ซับซ้อนเกินไป

ข้อสอบเน้น การคิด

ข้อใดเป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องกระทบที่สามารถบรรเลงเป็นทำนองเพลงได้

1. ไทแองเกิลหรือกิ้งสามเหลี่ยม
2. เบลโลรา
3. กลองชุด
4. ทอมบา

วิเคราะห์คำตอบ ตอบข้อ 2. เบลโลรา เพราะเป็นเครื่องดนตรีที่สามารถบรรเลงเป็นระดับเสียงต่าง ๆ ได้ จึงจัดเป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องกระทบที่สามารถบรรเลงเป็นเพลงได้

๒. การเก็บรักษาเครื่องดนตรีสากล

เครื่องดนตรีสากลมีหลายประเภท เราควรดูแลรักษาให้ถูกต้องตามประเภทของเครื่องดนตรี

ตัวอย่าง

การเก็บรักษาเครื่องดนตรีสากล

กีตาร์

เมื่อเล่นเสร็จ
ให้ใช้ผ้านุ่มแห้งเช็ด
ทำความสะอาด
แล้วนำไปใส่กล่องเก็บกีตาร์ หรือถุงสำหรับ
ใส่กีตาร์ เพื่อป้องกันการกระแทก การเกิด
รอยขีดข่วน และกันฝุ่น จากนั้นนำไปเก็บ
ในตู้ให้เรียบร้อย

ทรัมเป็ต

เมื่อเล่นเสร็จ
ให้เป่าแรง ๆ ที่
ก่ำพวด แล้วถอด
ก่ำพวดออกมาเช็ดทำความสะอาด เพราะ
อาจมีน้ำลายค้างอยู่ เมื่อประกอบก่ำพวด
เข้ากับตัวเครื่องเสร็จแล้ว ให้ใช้ผ้าสาลี
ชุบน้ำยาขัดเงาโลหะเช็ดอีกครั้ง จากนั้น
นำไปใส่กล่องเก็บทรัมเป็ตให้เรียบร้อย
ก่อนนำไปเก็บในตู้

กลองชุด

เมื่อเล่นเสร็จ
ให้ใช้ผ้านุ่มแห้งเช็ด
ทำความสะอาด ส่วนที่เป็น
โครเมียมให้ใช้ผ้านุ่มชุบน้ำที่ผสมสบู่
หมด ๆ เช็ดทำความสะอาด เพื่อขจัด
คราบต่าง ๆ สำหรับฉาบให้ใช้ผ้านุ่มชุบ
น้ำยาทำความสะอาดฉาบเช็ดทำ
สะอาด ควรหลีกเลี่ยงการใช้ยาขัดเงา
โลหะ เพราะจะเป็นการทำลายร่องเสียง
บนตัวฉาบ จากนั้นใช้ผ้าคลุมเพื่อกันฝุ่น

เปียโน

เมื่อเล่นเสร็จ
ให้ใช้ผ้านุ่มแห้งเช็ด
ทำความสะอาดตัวเปียโน
และคีย์บอร์ดให้ใช้ผ้าชุบน้ำที่ผสมสบู่
หมด ๆ เช็ดทำความสะอาด แต่ไม่ควร
ใช้แอลกอฮอล์ ทินเนอร์ หรือน้ำยาเคมีเช็ด
เพราะคีย์บอร์ดอาจเสียหายได้ จากนั้นใช้
ผ้าคลุมเพื่อกันฝุ่น

ชั้นสอน

พัฒนาความรู้ ความเข้าใจ

22. นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมาปฏิบัติการใช้และ
ดูแลรักษาเครื่องดนตรีสากลหน้าชั้นเรียน ครู
ตรวจสอบความถูกต้อง สมาชิกแต่ละกลุ่มฝึก
ใช้และดูแลรักษาเครื่องดนตรีสากล แล้วผลัด
กันแนะนำสมาชิกคนอื่นในกลุ่มให้ปฏิบัติได้
อย่างถูกต้อง
23. นักเรียนฟังเพลง ๑ เพลง จากนั้นออกมา
เล่าถึงเครื่องดนตรีที่ได้ยินในบทเพลง และ
ความหมายของเพลงที่ต้องการสื่อเรื่องราว
หน้าชั้นเรียนในช่วงมิวสิกวิดีโอ

ปลายทาง

เกร็ดแะะครู

เครื่องดนตรีที่มีขั้นตอนการทำความสะอาด
ซับซ้อน เช่น เครื่องเป่าลมผ่านลิ้นที่ต้องถอด
ปากเป่าและลิ้นมาทำความสะอาด ให้ครูสาธิต
วิธีการถอดที่ถูกต้องเพื่อป้องกันไม่ให้อุปกรณ์
ของเครื่องดนตรีชำรุดเสียหาย

ข้อสอบเน้น การคิด

เมื่อใช้เครื่องดนตรี “ซอฮู้” เสร็จแล้วควรทำอะไร

1. นำคันชักไปตากแดดเพื่อฆ่าเชื้อโรค
2. ถอดคันชักมาล้างทำความสะอาด
3. ใช้ผ้าชุบน้ำมันเช็ดคันซอ
4. ลดสายซอฮู้และเก็บหย่องหรือหมอน

วิเคราะห์คำตอบ ตอบข้อ 4. เพราะการลดสายซอจะช่วยหย่อนให้
สายซอไม่ตึงเกินไปจนขาดเมื่อไม่ได้ใช้งานเป็นเวลานาน และไม่ทำ
ให้หน้าซอยุบตัวจากการกดทับของสาย)

นักเรียนควรรู้

- 1 การเก็บรักษาเครื่องดนตรีสากล มีหลายวิธี ไม่ใช่เพียงแค่การเช็ดทำความสะอาด
และเก็บอย่างถูกวิธีเท่านั้น แต่การดูแลไม่ให้เครื่องดนตรีสัมผัสสิ่งสกปรก
ก็เป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งมีวิธีการ ดังนี้

1. ก่อนปฏิบัติเครื่องดนตรี หากรับประทานอาหารเสร็จ บ้วนปาก
ให้สะอาดเพื่อไม่ให้มีเศษอาหารหรือกลิ่นอาหารติดในเครื่องดนตรีที่ใช้
ปากเป่า
2. ในขณะที่ปฏิบัติเครื่องดนตรีไม่ควรรับประทานอาหาร เครื่องดื่ม หรือ
ขนมต่างๆ เพราะหากหกเลอะเครื่องดนตรี อาจทำให้เสียหายได้

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปประเภทของเครื่องดนตรีไทยและเครื่องดนตรีสากล ความสำคัญและขั้นตอนการใช้และดูแลรักษาเครื่องดนตรีไทยและเครื่องดนตรีสากล

ขั้นประเมิน

ครูประเมินผลระหว่างการทำกิจกรรมและหลังการทำกิจกรรม โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานรายบุคคลและแบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

คำถามชวนคิด

- นักเรียนคิดว่าเครื่องดนตรีชนิดใดที่ไม่ควรให้ถูกน้ำ หรือได้รับความชื้น
- เครื่องดนตรีประเภทเครื่องดีดเก็บในสถานที่ที่มีลักษณะอย่างไร เพราะเหตุใด
- เครื่องดนตรีที่ทำจากโลหะมีวิธีดูแลรักษาต่างจากเครื่องดนตรีที่ทำจากไม้หรือไม่อย่างไร

กิจกรรม

การเรียนรู้ Active Learning

สมรรถนะสำคัญสำหรับผู้เรียน

✓ การสื่อสาร	✓ การสื่อสาร
✓ การคิด	○ การแก้ปัญหา
✓ การใช้ทักษะชีวิต	○ การใช้เทคโนโลยี

ให้นักเรียนปฏิบัติตามกิจกรรมดังต่อไปนี้

- ฟังเสียงเครื่องดนตรีไทยและเครื่องดนตรีสากลอย่างละ ๓ ชิ้น จดบันทึกชื่อ ประเภท และลักษณะของเสียงเครื่องดนตรีที่ได้ยิน

เครื่องดนตรีไทย	ประเภท	ลักษณะของเสียง
๑)		
๒)		
๓)		

เครื่องดนตรีสากล	ประเภท	ลักษณะของเสียง
๑)		
๒)		
๓)		

- แบ่งกลุ่ม ทำความสะอาดเครื่องดนตรีในโรงเรียน หรือเครื่องดนตรีส่วนตัวของนักเรียน (ครูควรให้คำแนะนำในการทำทำความสะอาดเครื่องดนตรีแต่ละชนิด) แล้วบันทึกวิธีการทำความสะอาดที่ถูกต้องลงในสมุด

คำถาม

บูรณาการสู่ชีวิต

- หากให้เลือกเล่นเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบจังหวะ นักเรียนจะเลือกเครื่องดนตรีชนิดใด เพราะเหตุใด
- การเล่นเครื่องดนตรีผิดวิธีทำให้เครื่องดนตรีเกิดความเสียหายได้อย่างไร
- เพราะเหตุใดเราจึงควรดูแลรักษาเครื่องดนตรีอย่างถูกวิธี

๑๘

แนวตอบ คำถามชวนคิด

- สามารถตอบได้หลากหลาย เช่น ระนาดเอก เพราะตัวเครื่องทำจากไม้ หากถูกน้ำหรือได้รับความชื้นบ่อยๆ อาจทำให้ผุพังได้ง่าย
- ควรเก็บไว้ในที่ร่มไม่ให้ถูกน้ำหรือความชื้น เพราะมีหนังและไม้เป็นส่วนประกอบ
- มีวิธีดูแลคล้ายกัน แต่เครื่องดนตรีที่ทำจากโลหะจะนิยมใช้ยาขัดโลหะขัดตัวเครื่อง หลังทำความสะอาดให้ใช้ผ้านุ่มชุบน้ำเช็ดทำความสะอาด

แนวตอบ คำถามบูรณาการสู่ชีวิต

- สามารถตอบได้หลากหลาย เช่น จิง เพราะพกพาสะดวกและดีง่าย
- อาจทำให้เครื่องดนตรีชำรุดหรือมีอายุการใช้งานสั้นลง เช่น นำส้นฉาบไปตีกับอุปกรณ์ที่แข็ง อาจทำให้ฉาบบิ่นได้
- เพราะจะช่วยยืดอายุการใช้งานของเครื่องดนตรีให้ยาวนานขึ้น

ข้อสอบเน้น การคิด

ข้อใดเป็นจุดประสงค์หลักของการใช้และการดูแลรักษาเครื่องดนตรี

- เพื่อความสะดวกในการหยิบใช้
- เพื่อฝึกทักษะในการเล่นดนตรี
- เพื่อยืดอายุการใช้งานของเครื่องดนตรี
- เพื่อฝึกเทียบเสียงเครื่องดนตรี

วิเคราะห์คำตอบ ตอบข้อ 3. เพราะการใช้และการดูแลรักษาเครื่องดนตรีที่ถูกวิธี มีส่วนช่วยรักษาวาสดุที่ใช้ทำตัวเครื่องดนตรีและส่วนต่างๆ ของเครื่องดนตรีให้คงสภาพเดิม ทำให้ใช้ได้เป็นเวลานาน)

บทที่
๓

โน้ตดนตรีสากลและโน้ตดนตรีไทย

โน้ตดนตรีมีความจำเป็น
ในการขับร้องเพลง
และเล่นดนตรีอย่างไร

สาระสำคัญ

1 การอ่านและเขียนโน้ตดนตรี เป็นความรู้และทักษะพื้นฐานที่ผู้เรียนจำเป็นต้องใช้ในการขับร้องและบรรเลงดนตรี หากผู้เรียนรู้จักการอ่านและเขียนโน้ตดนตรีจะทำให้การทำกิจกรรมทางดนตรีมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

กระบวนการความรู้ ความเข้าใจ

ขั้นนำ

1. ครูให้นักเรียนดูภาพหน้าบทที่ 3 แล้วถามคำถามว่า จากภาพ นักเรียนเห็นอะไรบ้าง
(แนวตอบ โน้ตดนตรีสากลและเปียโน)
2. ครูถามคำถามว่า โน้ตดนตรีมีความจำเป็นในการขับร้องและเล่นดนตรีอย่างไร
(แนวตอบ เพื่อให้ผู้ขับร้องและผู้เล่นดนตรีได้ทราบทำนองและจังหวะเพลง เพื่อจะได้บรรเลงได้ถูกต้อง)
3. ครูเปิดคลิปวิดีโอเพลงสั้นๆ พร้อมโน้ตดนตรีสากล เช่น เพลง Happy Birthday เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้นักเรียน
4. ครูให้นักเรียนดูโน้ตเพลง แล้วถามคำถามว่า นักเรียนพบสัญลักษณ์ทางดนตรีอะไรบ้าง
(แนวตอบ บรรทัดห้าเส้น กุญแจซอล)

เกร็ดแนะครู

ครูจัดกระบวนการเรียนรู้โดยให้นักเรียนปฏิบัติ ดังนี้

- สังเกตลักษณะสัญลักษณ์ที่ใช้ในโน้ตดนตรีไทยและโน้ตดนตรีสากล
- ปฏิบัติการอ่าน เขียน โน้ตดนตรีไทยและโน้ตดนตรีสากล จนเกิดความรู้ ความเข้าใจ รวมถึงสามารถอ่านและเขียนโน้ตอย่างง่าย ๆ ได้ถูกต้อง

ข้อสอบเน้น การคิด

ข้อใดกล่าวถึงโน้ตดนตรีได้ถูกต้อง

1. เครื่องหมายที่ใช้บันทึกเนื้อเพลง
2. เครื่องหมายที่ใช้บันทึกลักษณะของวงดนตรีที่บรรเลง
3. สัญลักษณ์ที่ใช้บันทึกรูปแบบการเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลง
4. เครื่องหมายที่ใช้บันทึกแทนจังหวะและทำนองของดนตรี

(วิเคราะห์คำตอบ ตอบข้อ 4. เพราะโน้ตดนตรีเป็นเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ที่ใช้บันทึกแทนจังหวะและทำนองของดนตรี ซึ่งไม่ใช่การบันทึกเนื้อเพลง รูปแบบการเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลง หรือลักษณะของวงดนตรีที่บรรเลง)

นักเรียนควรรู้

- 1 การอ่านและเขียนโน้ตดนตรี คล้ายกับการอ่านและเขียนภาษาต่างๆ เช่น ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ โน้ตดนตรีเปรียบเสมือนตัวอักษร เมื่ออ่านตัวอักษรได้ก็จะสามารถรวมเป็นคำ ประโยค และสื่อสารออกมาเป็นเรื่องราวได้ สำหรับโน้ตดนตรีนั้น เมื่อเราสามารถอ่านและเขียนโน้ตได้ ก็จะสามารถนำเครื่องดนตรีมาปฏิบัติตามโน้ตและสื่อสารออกมาเป็นบทเพลงต่างๆ ได้เช่นกัน

ชั้นสอน

การสังเกต ภาระหนัก

1. ครูนำบัตรภาพสัญลักษณ์ทางดนตรีต่างๆ เช่น บรรทัดห้าเส้น เส้นน้อย และกุญแจประจำหลัก มาให้นักเรียนดู แล้วช่วยกันจัดวางว่า แต่ละบัตรภาพควรอยู่ตำแหน่งใด
2. ครูและนักเรียนร่วมกันเฉลยถึงตำแหน่งของการวางสัญลักษณ์ทางดนตรีต่างๆ
3. ครูอธิบายความสำคัญของบรรทัดห้าเส้น เส้นน้อย และกุญแจประจำหลัก
4. ครูสอนนักเรียนเขียนสัญลักษณ์ทางดนตรี
5. นักเรียนฝึกเขียนสัญลักษณ์ทางดนตรี
6. ครูอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับบรรทัดห้าเส้น และกุญแจประจำหลักจากคลิปวิดีโออักษรเรียนสรุป

๑ โน้ตดนตรีสากลเบื้องต้น

การเรียนรู้เกี่ยวกับโน้ตดนตรีเป็นความรู้พื้นฐานของดนตรีสากลเบื้องต้น ซึ่งผู้ที่จะขับร้องเพลงและนักดนตรีควรศึกษาและให้ความสำคัญ เพื่อประโยชน์ในการฝึกปฏิบัติกิจกรรมดนตรีให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งโน้ตดนตรีที่ควรเรียนรู้ มีดังนี้

๑. บรรทัดห้าเส้นและเส้นน้อย

บรรทัดห้าเส้น

ใช้สำหรับบันทึกโน้ต เพื่อแสดงความสูง-ต่ำของเสียง หรือจังหวะของเพลง

เส้นน้อย

ใช้สำหรับบันทึกโน้ต เพื่อแสดงเสียงสูง หรือเสียงต่ำกว่าบรรทัดห้าเส้น

๒. กุญแจประจำหลัก คือ สัญลักษณ์ หรือเครื่องหมายที่ใช้กำหนดเสียงของโน้ต ในบรรทัดห้าเส้น ในชั้นเรียนนี้จะให้ศึกษากุญแจซอลและกุญแจฟา

กุญแจซอล หรือ G clef

หน้าที่

เป็นเครื่องหมายที่กำหนดเสียงโน้ตที่อยู่ในบรรทัดห้าเส้นให้มีตำแหน่งคงที่ โดยยึดเสียง ซอล เป็นหลัก

โน้ตทุกตัวที่เขียนบนเส้นที่ ๒ ของกุญแจซอลจะมีชื่อว่า "ซอล"

กุญแจฟา หรือ F clef

หน้าที่

เป็นเครื่องหมายที่กำหนดเสียงโน้ตที่อยู่ในบรรทัดห้าเส้นให้มีตำแหน่งคงที่ โดยยึดเสียง ฟา เป็นหลัก

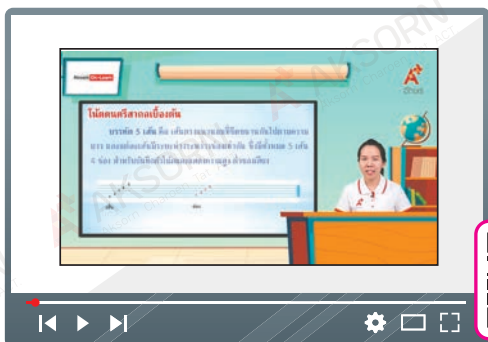
โน้ตทุกตัวที่เขียนบนเส้นที่ ๔ ของกุญแจฟามีชื่อว่า "ฟา"

สื่อ Digital

คลิปอักษรเรียนสรุป

ครูอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับบรรทัดห้าเส้นและกุญแจประจำหลัก จากคลิปวิดีโออักษรเรียนสรุป เรื่อง สัญลักษณ์ทางดนตรี (1/3) <https://www.aksorn.com/qrcode/TMAOLMDP40007>

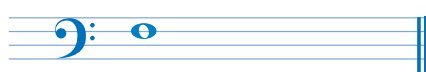
กิจกรรม ทำท่าย

ครูวาดบรรทัดห้าเส้นลงบนกระดาน แล้วให้นักเรียนออกมาเขียนกุญแจประจำหลักซอลและฟาหน้าชั้นเรียน นักเรียนคนใดเขียนเสร็จก่อน ด้วยวิธีที่ถูกต้องและสวยงามจะเป็นผู้ชนะ

ตัวอย่างการเขียน

กุญแจซอล หรือ G clef

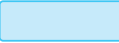
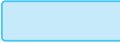
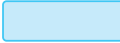
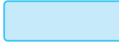

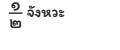

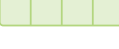
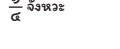

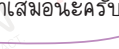

กุญแจฟา หรือ F clef

๓. โน้ตและตัวหยุด คือ สัญลักษณ์ที่ใช้บันทึกทำนองและจังหวะเพลงในบรรทัดห้าเส้น

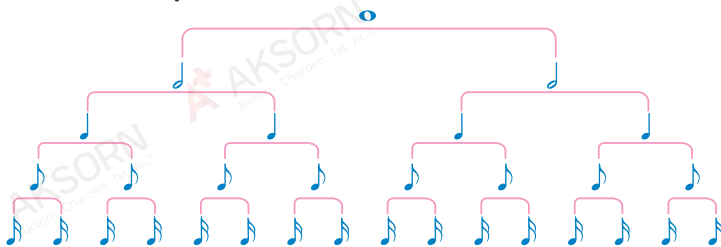
๑) โน้ต คือ สัญลักษณ์ที่ใช้บันทึกแสดงค่าสั้น-ยาวของเสียงดนตรี ซึ่งอัตราความสั้น-ยาวของโน้ตขึ้นอยู่กับเครื่องหมายกำหนดจังหวะ ลักษณะของโน้ตทั่วไป มีดังนี้

สัญลักษณ์

ตัวกลม						๔ จังหวะ
ตัวขาว				๒ จังหวะ		
ตัวดำ			๑ จังหวะ			
ตัวเขยิบต หนึ่งชั้น				๑/๒ จังหวะ		
ตัวเขยิบต สองชั้น						๑/๔ จังหวะ

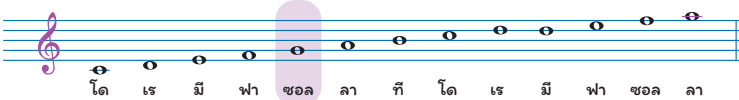
ทางของตัวเขยิบต
จะมีซ้ายหรืออยู่ทาง
ด้านขวาเสมออย่าสับสน

แผนภูมิการเปรียบเทียบอัตราความยาวของโน้ต

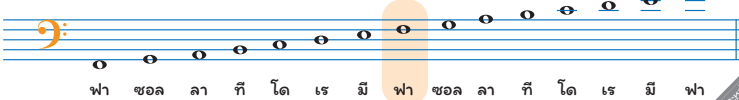

กฎประจำหลักที่ต่างกันจะทำให้โน้ตบนบรรทัดห้าเส้นแตกต่างกันไปด้วย ดังนี้

กฎแจ
ซอล

กฎแจ
ฟา

ชั้นสอน

การสังเกต ตระหนัก

7. ครูเปิดเพลง Happy Birthday (เพลงที่เปิดตอนต้นชั่วโมง) และภาพโน้ตเพลงให้นักเรียนฟังและดูอีกครั้ง และอธิบายให้นักเรียนฟังเพิ่มเติมว่า เพลงต่างๆ ที่บันทึกด้วยโน้ตสากลจะต้องมีการเขียนโครงสร้างของโน้ตที่ถูกต้อง ซึ่งนอกจากโครงสร้างแล้วยังมีสัญลักษณ์อื่นๆ ด้วย
8. ครูนำภาพตัวโน้ตและเครื่องหมายหยุดมาให้นักเรียนดู แล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเครื่องหมายในภาพว่า สัญลักษณ์ที่เห็นคืออะไร แต่ละสัญลักษณ์ต่างกันอย่างไร
9. ครูให้นักเรียนดูภาพแผนภูมิตัวโน้ตและเครื่องหมายหยุด
10. ครูสอนนักเรียนเขียนสัญลักษณ์ จากนั้นนักเรียนฝึกเขียนตามจนเกิดความเข้าใจ
11. ครูอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับโน้ต จากคลิปวิดีโออักษรเรียนสรุป

ข้อสอบเน้น การคิด

จากภาพ “เสียงโดต่ำ” คือตัวโน้ตที่ตรงกับหมายเลขใด

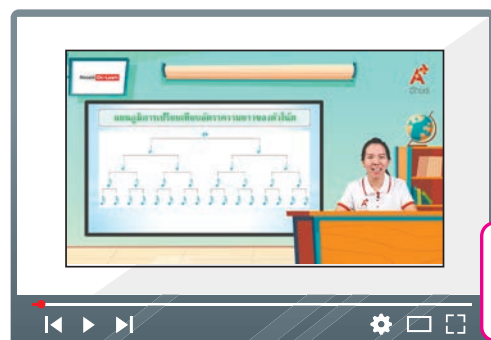
(แนวตอบ เสียงโดต่ำ คือ ตัวโน้ตที่ตรงกับหมายเลข 1 เพราะเมื่อไล่ระดับเสียงแล้ว เสียงโดต่ำจะคาบสั้นน้อยลงมาจากบรรทัดห้าเส้น 1 เส้น ส่วนหมายเลข 2 คือ เสียงฟา หมายเลข 3 คือ เสียงโซล หมายเลข 4 คือ เสียงลา

สื่อ Digital

คลิปอักษรเรียนสรุป

ครูอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับโน้ต จากคลิปวิดีโออักษรเรียนสรุป เรื่อง สัญลักษณ์ทางดนตรี (2/3) <https://www.aksorn.com/qrcode/TMAOLMDP40008>

ชั้นสอน

วางแผนปฏิบัติ

12. ครูให้นักเรียนทำกิจกรรม “กล่องสุ่มกุญแจหรรษา” โดยมีสลาก 4 ใบ ให้สุ่มจับในกล่องแล้วให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับการเขียนและหน้าที่ของสัญลักษณ์ทางดนตรีและตัวโน้ตดังนี้

- สลากใบที่ 1 กุญแจซอล
สลากใบที่ 2 กุญแจฟา
สลากใบที่ 3 ตัวโน้ต
สลากใบที่ 4 ตัวหยุด

ลงมือปฏิบัติ

13. นักเรียนร่วมกันศึกษาความรู้ตามหัวข้อที่ได้รับ แล้วออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน พร้อมเขียนสัญลักษณ์ทางดนตรีด้วยลายมือตนเองเพื่อใช้ในการนำเสนอ
14. ครูอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับตัวหยุด โดยเปิดคลิปวิดีโออักษรเรียนสรุป เรื่อง สัญลักษณ์ทางดนตรี (2/3) ให้นักเรียนดู

๒) ตัวหยุด หรือเครื่องหมายพักเสียง คือ เครื่องหมายที่ทำให้เสียงเงียบ หรือหยุดชั่วคราว โดยจังหวะยังคงดำเนินต่อไป ซึ่งช่วงเวลากการหยุดเสียงจะนานเท่าใดขึ้นอยู่กับลักษณะของตัวหยุด ดังนี้

ตัวหยุดตัวกลม อัตรายาวที่สุด เทียบเท่ากับอัตราจังหวะของโน้ตตัวกลม

ตัวหยุดตัวขาว มีอัตราเป็นครึ่งหนึ่งของตัวหยุดตัวกลม เทียบเท่ากับอัตราจังหวะของโน้ตตัวขาว

ตัวหยุดตัวดำ มีอัตราเป็นครึ่งหนึ่งของตัวหยุดตัวขาว เทียบเท่ากับอัตราจังหวะของโน้ตตัวดำ

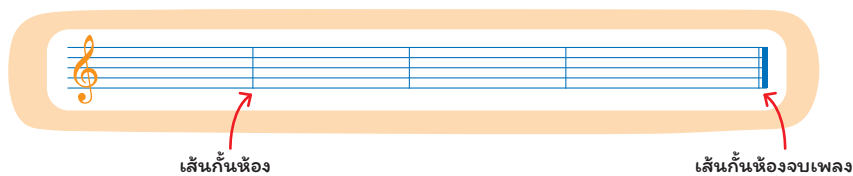

ตัวหยุดตัวเข้ปัดหนึ่งชั้น มีอัตราเป็นครึ่งหนึ่งของตัวหยุดตัวดำ เทียบเท่ากับอัตราจังหวะของโน้ตตัวเข้ปัดหนึ่งชั้น

ตัวหยุดตัวเข้ปัดสองชั้น มีอัตราเป็นครึ่งหนึ่งของตัวหยุดตัวเข้ปัดหนึ่งชั้น เทียบเท่ากับอัตราจังหวะของโน้ตตัวเข้ปัดสองชั้น

๔. **เส้นกันห้อง** คือ เส้นที่ใช้ในการแบ่งจังหวะเป็นห้อง โดยใช้เส้นกันห้องขีดขวางบนบรรทัดห้าเส้น ดังนี้

คำถามชวนคิด

- ๑ เพราะเหตุใดกุญแจประจำหลักจึงเป็นสิ่งสำคัญในการเขียนโน้ตดนตรีสากล
- ๒ ถ้าไม่ใช้โน้ตบันทึกเพลง นักเรียนจะมีวิธีบันทึกเพลงต่างๆ อย่างไร
- ๓ นักเรียนคิดว่าการเรียนดนตรีโดยไม่ใช้โน้ตเพลงจะเป็นอย่างไร

สื่อ Digital

คลิปอักษรเรียนสรุป

ครูอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับตัวหยุด จากคลิปวิดีโออักษรเรียนสรุป เรื่อง สัญลักษณ์ทางดนตรี (2/3) <https://www.aksorn.com/qrcode/TMAOLMDP40008>

แนวคิด คำถามชวนคิด

1. กุญแจประจำหลักเป็นสิ่งสำคัญในการเขียนโน้ตดนตรีสากล เพราะกุญแจประจำหลักเป็นสัญลักษณ์ที่ใช้กำหนดเสียงตัวโน้ตในบรรทัดห้าเส้น
2. นักเรียนสามารถตอบได้หลากหลาย เช่น เขียนเป็นตัวเลข 1 2 3 4 หรือเขียนเป็นตัวหนังสือ โด เร มี ฟา
3. การเรียนดนตรีสามารถทำได้โดยไม่ใช้โน้ตเพลง ซึ่งใช้วิธีการฟังและการปฏิบัติดนตรีแล้วปฏิบัติตาม แต่การไม่ใช้โน้ตเพลงนั้นก็อาจทำให้ทางบรรเลงในวงดนตรีไม่เป็นไปในทางเดียวกัน การปรับวงดนตรีก็อาจเป็นเรื่องยาก เพราะไม่มีสิ่งที่บันทึกรูปแบบจังหวะและทำนองการเล่นที่เป็นมาตรฐานไว้ให้นักดนตรีปฏิบัติในแนวทางเดียวกัน

๒ โน้ตดนตรีไทยเบื้องต้น

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับโน้ตดนตรีไทย เป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้กิจกรรมทางดนตรี โดยโน้ตดนตรีไทยมีส่วนประกอบ ดังนี้

๑. **ห้องเพลง** ใช้สำหรับบันทึกโน้ตเพลงไทย มีหลายรูปแบบ ดังนี้

การบันทึกแบบ ๑ โน้ต ใน ๑ ห้อง	๑ ห้อง	ใน ๑ ห้อง บรรจุโน้ตได้สูงสุด ๔ ตัว
--- ค --- ร --- ม --- ฟ --- ช --- ล --- ท --- ต		
การบันทึกแบบ ๒ โน้ต ใน ๑ ห้อง		
-- ค ค --- ร --- ม --- ม --- ฟ ฟ --- ช --- ช --- ล --- ล --- ท --- ท --- ต --- ต		
การบันทึกแบบ ๓ โน้ต ใน ๑ ห้อง		
- ค ค ค --- ร ร ร --- ม ม ม --- ฟ ฟ ฟ --- ช ช ช --- ล ล ล --- ท ท ท --- ต ต ต		
การบันทึกแบบ ๔ โน้ต ใน ๑ ห้อง		
ค ค ค ค --- ร ร ร ร --- ม ม ม ม --- ฟ ฟ ฟ ฟ --- ช ช ช ช --- ล ล ล ล --- ท ท ท ท --- ต ต ต ต		

โน้ต ๑ บรรทัด มี ๔ ห้องเพลง

ตัวอย่าง

การบันทึกโน้ตเพลงคางคกกลัวย

ท่อนที่ ๑	- ล - ช	ช ช - ม	-- ช มี	-- ร มี	-- ช มี	-- ร มี	ช มี ร ต	- ร - มี
	- ล - ช	ช ช - ม	-- ช มี	-- ร มี	-- ช มี	-- ร มี	ช มี ร ต	- ร - ต
ท่อนที่ ๒	----	- ร - ร	-- มี ร	ค ร - -	มี ร ค ร	มี ร ค ร	ล ช ล ท	ล ท ค ร
	----	- ร - ร	-- มี ร	ค ร - -	มี ร ค ร	มี ร ค ร	ช มี ร ต	ร ค ร ล
ท่อนที่ ๓	----	- ล - ล	-- ค ล	ช ม - ช	- ม - ล	ช ม - ช	ล ช ม ร	ล ช ค ล
	----	- ล - ล	-- ค ล	ช ม - ช	- ม - ล	ช ม - ช	- ม - ร	ช ม ม ม

หมายเหตุ : เครื่องหมาย (°) บนตัวอักษร แสดงเสียงสูงที่สุดของระดับเสียงนั้น

๒๓

ชั้นสอน

การสังเกต ตระหนักร

- ครูให้นักเรียนดูตัวอย่างการบันทึกตัวโน้ตจากเพลง คางคกกลัวย แล้วให้นักเรียนสังเกตการแบ่งห้องโน้ตเพลงคางคกกลัวย

วางแผนปฏิบัติ

- นักเรียนกลุ่มเดิมจับสลากเพื่อเลือกหัวข้อศึกษาและวางแผนปฏิบัติตามประเด็นที่กำหนด พร้อมเลือกนำเสนอเพลงไทยที่สนใจ 1 เพลง ดังนี้
หัวข้อที่ 1 ลักษณะของโน้ตเพลงไทย
หัวข้อที่ 2 รูปแบบการบันทึกโน้ตใน 1 ห้องเพลง
หัวข้อที่ 3 จังหวะฉิ่ง
หัวข้อที่ 4 จังหวะหน้าทับ

ลงมือปฏิบัติ

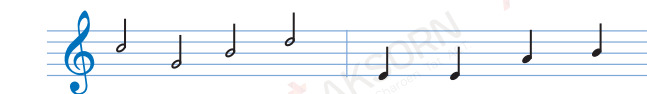
- นักเรียนร่วมกันฝึกซ้อมและปฏิบัติตามประเด็นที่ได้รับ
- สมาชิกแต่ละกลุ่มนำผลการศึกษาค้นคว้ามาอภิปรายให้สมาชิกในห้องฟัง พร้อมปฏิบัติตามบทเพลงที่เลือกและหัวข้อที่จับสลากได้ (สามารถปฏิบัติได้อิสระโดยไม่ต้องใช้เครื่องดนตรี เช่น ขับร้อง ประบมือ)

พัฒนาความรู้ ความเข้าใจ

- ครูอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับโน้ตดนตรีไทยเบื้องต้น จากคลิปวิดีโออักษรเรียนสรุป

กิจกรรม ท้าทาย

ครูเขียนโน้ตดนตรีสากลแล้วให้นักเรียนแปลงเป็นโน้ตดนตรีไทย จากนั้นออกมานำเสนอให้เพื่อนดูว่าถูกต้องหรือไม่

จากภาพ สามารถอ่านเป็นโน้ตดนตรีไทยได้ ดังนี้

โด ซอล ที เร และ มี มี ลา ที

หรือเขียนเป็นโน้ตไทยได้ ดังนี้

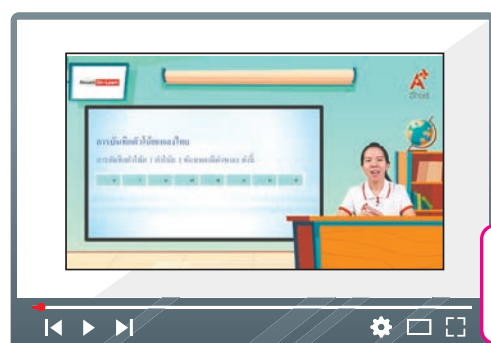
ค ช ท ร และ ม ม ล ท

สื่อ Digital

คลิปอักษรเรียนสรุป

ครูอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับโน้ตดนตรีไทยเบื้องต้น จากคลิปวิดีโออักษรเรียนสรุป เรื่อง สัญลักษณ์ทางดนตรี (3/3) <https://www.aksorn.com/qrcode/TMAOLMDP40009>

ขั้นสรุป

1. ครูทบทวนความรู้เกี่ยวกับโน้ตดนตรีไทยและโน้ตดนตรีสากลว่า การเข้าใจโน้ตทั้ง 2 แบบมีความจำเป็นต่อการเรียนดนตรี เพราะจะทำให้ นักเรียนเข้าใจบทเพลงมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเพลงที่ง่ายหรือยากก็ตาม
2. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้ เรื่อง โน้ตดนตรีสากลและโน้ตดนตรีไทย

ขั้นประเมิน

ครูประเมินผลระหว่างการทำกิจกรรมและหลังการทำกิจกรรม โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานรายบุคคลและแบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

๒. การแบ่งจังหวะ เพลงไทยสามารถแบ่งจังหวะได้เป็น ๓ รูปแบบ ได้แก่ จังหวะสามชั้น จังหวะสองชั้น และจังหวะชั้นเดียว

อัตราจังหวะในเพลงไทยมักจะใช้เสียงฉิ่งเป็นเครื่องกำกับจังหวะ ซึ่งเราสามารถสังเกตจังหวะเพลงได้จากการฟังเสียงฉิ่ง ถ้าเสียงการตีฉิ่งช้าและทิ้งช่วงการตีนั้นจะเป็นจังหวะช้า ถ้าเสียงการตีฉิ่งเร็วและต่อเนื่องกันโดยไม่ทิ้งช่วงนานจะเป็นจังหวะเร็ว

ตัวอย่าง

จังหวะฉิ่ง

จังหวะสามชั้น
(จังหวะช้า)

- - - ฉิ่ง - - - ฉับ

จังหวะสองชั้น
(จังหวะปานกลาง)

- ฉิ่ง - ฉับ - - - ฉิ่ง - - - ฉับ

จังหวะชั้นเดียว
(จังหวะเร็ว)

ฉิ่ง ฉับ ฉิ่ง ฉับ ฉิ่ง ฉับ ฉิ่ง ฉับ

คำถามชวนคิด

๑. โน้ตเพลงไทยใช้สัญลักษณ์ใดบ้าง
๒. โน้ตเพลงไทยมีรูปแบบการบันทึกแตกต่างจากโน้ตเพลงสากลอย่างไร

กิจกรรม

การเรียนรู้ Active Learning

สมรรถนะสำคัญสำหรับผู้เรียน

✓ การสื่อสาร	✓ การสื่อสาร
✓ การคิด	○ การแก้ปัญหา
○ การใช้ทักษะชีวิต	○ การใช้เทคโนโลยี

ให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมดังต่อไปนี้

ยกตัวอย่างโน้ตเพลงสากล หรือโน้ตเพลงไทยมา ๑ เพลง ฝึกร้องเพลงตามโน้ต จากนั้นเขียนสัญลักษณ์ทางดนตรีให้ครบถ้วน แล้วออกมานำเสนอการขับร้องและวิธีบันทึกสัญลักษณ์ทางดนตรีของบทเพลงนั้น

คำถาม

บูรณาการสู่ชีวิต

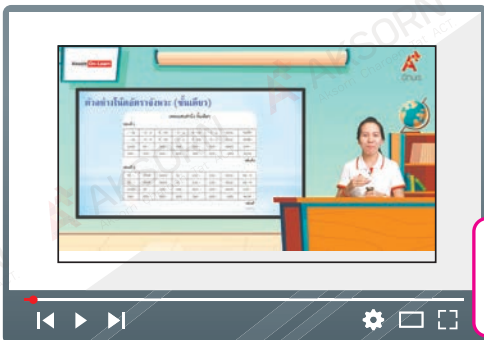
๑. หากนักเรียนร้องเพลงโดยใช้ระดับเสียงได้ตรงกับโน้ตที่บันทึกไว้จะเกิดผลอย่างไร
๒. นักเรียนคิดว่าการเล่นดนตรีไทยโดยไม่ต้องดูโน้ตประกอบขณะเล่น มีข้อดีและข้อเสียอย่างไร

สื่อ Digital

คลิปอักษรเรียนสรุป

ครูอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับการแบ่งจังหวะ จากคลิปวิดีโออักษรเรียนสรุปเรื่อง สัญลักษณ์ทางดนตรี (3/3) <https://www.aksorn.com/qrcode/TMAOLMDP40009>

แนวตอบ คำถามชวนคิด

1. โน้ตเพลงไทยใช้สัญลักษณ์หลายอย่าง เช่น ระดับเสียงแทนด้วยตัวย่อ ต ร ม ฟ ช ล ท จังหวะเพลงแทนด้วย - - - - (ขีด)
2. แตกต่างกันหลายอย่าง เช่น โน้ตเพลงไทยเขียนในท้องเพลง โน้ตเพลงสากลเขียนบนบรรทัดห้าเส้น

แนวตอบ คำถามบูรณาการสู่ชีวิต

1. การขับร้องนั้นจะเกิดความไพเราะ ตรงกับความต้องการของผู้ประพันธ์เพลงที่ต้องการให้ร้องในระดับเสียงหรือโน้ตนั้นๆ
2. โดยทั่วไปแล้วการเล่นดนตรีไทยมักไม่ดูโน้ตประกอบการเล่น นักดนตรีไทยจะใช้การจำและการบรรเลงสด ซึ่งข้อดี คือ ทำให้มีบุคลิกภาพที่ดีและต้นสดทำนองได้หลากหลาย ข้อเสีย คือ อาจเล่นไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกันหากเล่นเป็นวงดนตรี)

ร้องเพลงไพเราะ

ทำอย่างไรจึงจะ
① ขับร้องเพลงให้ผู้ฟัง
เกิดความประทับใจ

สาระสำคัญ

การขับร้องเพลงให้ไพเราะ ถูกจังหวะ ทำนอง และสื่ออารมณ์ได้สอดคล้องกับความหมายของเพลง จะทำให้การทำการมดนตรีมีความไพเราะ น่าฟัง

Practice Teaching

ขั้นนำ

- ครูพูดกับนักเรียนโดยออกเสียงปกติด้วยประโยคง่ายๆ ว่า สวัสดีนักเรียนทุกคน วันนี้เราจะมาเรียนร้องเพลงกันนะคะ/ครับ
- ครูถามคำถามเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียนว่า
 - นักเรียนคิดว่าเสียงของครูเป็นเสียงต่ำ เสียงกลาง หรือเสียงสูง เพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น
(แนวตอบ เสียงสูง เพราะครูมีเสียงที่เล็กแหลม ฟังแล้วรู้สึกว่าเป็นเสียงที่สูง)
- ครูถามคำถามเพิ่มเติมว่า
 - หากนักเรียนต้องขับร้องเพลง จะทำอย่างไรให้ผู้ฟังเกิดความประทับใจ
(แนวตอบ ตั้งใจฝึกซ้อมและขับร้องอย่างเต็มความสามารถ ร้องเพลงให้เข้ากับอารมณ์เพลง และแสดงท่าทางเล็กน้อยให้เข้ากับจังหวะเพลง)

เกร็ดแนะครู

การจัดการเรียนการสอนหน่วยนี้ในบทที่ 4 ใช้กระบวนการปฏิบัติ (Practice Teaching) ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

- สังเกต รับรู้
- ทำตามแบบ
- ทำเองโดยไม่มีแบบ
- ฝึกให้ชำนาญ

กิจกรรม ทำท่าย

ครูนำโน้ตเพลงง่ายๆ มาให้นักเรียนดู แล้วให้ตัวแทนนักเรียนออกมาหน้าชั้นเรียนเพื่อร้องทำนองตามโน้ตนั้นๆ ให้เพื่อนๆ ฟัง โดยใช้ความรู้จากบทที่ 3 เรื่อง โน้ตดนตรีสากลและโน้ตดนตรีไทย ในการอ่านโน้ตเพลง แล้วให้เพื่อนๆ ร่วมกันทายว่าเพลงนั้นคือเพลงอะไร

นักเรียนควรรู้

① ขับร้องเพลง ก่อนเริ่มเรียนร้องเพลงนักเรียนควรเตรียมความพร้อมเสียงด้วยวิธีการ ดังนี้

- ดื่มน้ำเปล่าให้เพียงพอ
- นอนพักผ่อนให้เพียงพอ
- หลีกเลี่ยงการใช้เสียงผิดวิธี เช่น การตะโกน
- ฝึกหายใจให้เป็นธรรมชาติ ไม่หายใจตื้นหรือลึกเกินไป
- จัดตารางเวลาซ้อมร้องเพลงอย่างจริงจัง

ชั้นสอน

สังเกต รับรู้

1. ครูแจ้งให้นักเรียนทราบเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั่วโมงเรียนนี้ โดยให้นักเรียนแต่ละคนฝึกฟังเสียงของตนเองว่าเป็นเสียงที่อยู่ในระดับใด
2. นักเรียนแบ่งกลุ่ม แต่ละคนพูดออกเสียงเรื่องราวของตนเองสั้น ๆ ว่า ฉันชื่อ.....ฉันชอบร้องเพลง.....
3. นักเรียนสังเกตเสียงของตนเองและเสียงของเพื่อนว่าเป็นเสียงในระดับใด (เสียงต่ำ เสียงกลาง เสียงสูง) แล้วบอกให้เพื่อนในกลุ่มทราบ จากนั้นบันทึกลงในใบกิจกรรม เรื่อง เสียงของฉัน

การขับร้องเพลงไทย

เพลงไทยเป็นเพลงที่มีการบรรเลงโดยใช้เครื่องดนตรีไทย ใช้ทำนอง เนื้อร้อง จังหวะ และเสียงประสานที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว

หลักการขับร้องเพลงไทย มีดังนี้

การขับร้อง

ร้องและเอื้อนให้ถูกต้องตามจังหวะ ทำนองเพลง และร้องตามเนื้อร้องให้ครบถ้วน ไม่ขาดตกบกพร่อง

ออกเสียงคำร้องให้ชัดเจน และคำถูกต้องตามอักขรวิธี โดยเฉพาะอักษร ร ล และ คำควบกล้ำ

ร้องเพลงให้มีเสียงหนัก เสียงเบา เพราะทำให้เพลงมีชีวิตชีวขึ้น และ 1 การถ่ายทอดอารมณ์เพลงอย่างหนึ่ง

เปล่งเสียงจากช่องท้องผ่านกระบังลมอย่างมีพลัง ให้เสียงกังวานต่อเนื่องและคงที่

วางรูปปากให้เหมาะสมมีความสวยงาม เพื่อให้เสียงที่เปล่งออกมามีความชัดเจน ไม่ถูกบดบังด้วยริมฝีปาก

การหายใจ

เก็บลมหายใจที่ช่องท้อง ให้มีพลัง มีความยาวต่อเนื่อง และแบ่งจังหวะการหายใจให้สอดคล้องกับจังหวะของการเอื้อน

ท่าทางการร้อง

- ขณะร้องเพลง ควรนั่ง หรือยืน ลำตัวตรง ไม่งอตัว ไม่เกร็ง และมีประสาทไวที่หน้าตัก
- แสดงอารมณ์ให้สอดคล้องกับเพลง เช่น ยิ้มแย้มแจ่มใสเมื่อร้องเพลงที่มีจังหวะและทำนองสนุกสนาน

▲ การขับร้องเพลงไทยด้วยท่าทางที่สุภาพ เรียบร้อย

นักเรียนต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน

๒๖

นักเรียนควรรู้

1. อารมณ์ เพลงไทยถึงแม้จะมีอารมณ์หลากหลาย ทั้งสนุกสนาน เศร้าโศก แต่เสียงเพลงที่ถ่ายทอดออกมาจะมีระดับเสียงที่ใกล้เคียงกัน การที่ผู้ฟังจะเกิดอารมณ์คล้ายตามกับเพลงนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่างๆ เช่น จังหวะ ทำนอง ลีลา ความสามารถของผู้บรรเลงในการใช้ลูกเล่นต่างๆ เพื่อให้ผู้ฟังเกิดอารมณ์คล้ายตาม การถ่ายทอดความรู้สึก อารมณ์ของเพลงไทยจึงมีความแตกต่างจากเพลงตะวันตก ซึ่งในดนตรีไทยผู้ประพันธ์ได้สร้างสรรค์จังหวะ ทำนอง เครื่องดนตรี วิธีการบรรเลง ให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมไทยและบุคลิกภาพของคนไทยในสมัยก่อน ที่แสดงออกถึงความเรียบร้อย นุ่มนวล

ข้อสอบเน้น การคิด

ข้อใดคือเอกลักษณ์สำคัญของการขับร้องเพลงไทยเดิม

1. การร้องด้วยเสียงที่สูงและต่ำมาก
2. การร้องประกอบดนตรี
3. การหายใจ
4. การเอื้อน

วิเคราะห์คำตอบ ตอบข้อ 4. การเอื้อน เพราะการเอื้อนเป็นลักษณะเด่นในการขับร้องเพลงไทย ซึ่งมีปรากฏในบทเพลงไทยเดิมทุกเพลง และมีรูปแบบที่หลากหลาย เช่น เสียงเอื้อ เอื้อ หือ

การขับร้องเพลงไทยสามารถฝึกได้จากหลายบทเพลง ตัวอย่างเช่น

เพลง ลาวเสียงเทียน

เนื้อร้อง คุณหญิงจีน ศิลปินเพลง

ทำนอง ไม่ทราบนามผู้แต่ง

รูปเทียนทองสองมือ	ถือไว้ตั้งใจวันทา (ซ้ำ)
น้อมเคารพบูชา	พระศาสดาของชาวพุทธ (ซ้ำ)
พระปัญญาเลิศล้ำ	ทรงค้นพบสัจธรรม
พระกรุณย์เลิศล้ำ	ทรงน้อมธรรมสู่มนุษย
พระองค์เลิศล้ำบริสุทธิ	สอนชนให้หลุดพ้นความทุกข์ทน (ซ้ำ)

โน้ตเพลง ลาวเสียงเทียน

----	----	- ล ล ล	- ต - ข	--- ฟ	- ม - -	- ร - ม	--- ข
		รูปเทียนทอง	สอง มือ	ถือ	ไว้	ตั้ง ใจ	วันทา
----	----	- ล ล ล	- ต - ข	--- ฟ	- ม - -	- ร - ม	--- ข
		รูปเทียนทอง	สอง มือ	ถือ	ไว้	ตั้ง ใจ	วันทา
--- ม	- ร ม ข	-- ต ร	ม ร ต ล	-- ต ล	ข ม ข ล	- ต ร ม	- ร - ต
น้อม	เคารพ	บู	ชา	พระศา-	ดา	ของ ชาว	พุทธ
- ม - ร	- ต ร ม	-- ต ร	ม ร ต ล	-- ต ล	ข ม ข ล	- ต ร ม	- ร - ต
น้อม	เคารพ	บู	ชา	พระศา-	ดา	ของ ชาว	พุทธ
- ล ข ม	ข ร ม ข	- ล ข ม	ข ร ม ข *	- ล ข ม	ร ต - ร	- ล ข ม	ร ต - ร *
พระปัญญา	เลิศ ล้น			ทรงค้นพบ	สัจ ธรรม		
ข ล ข ม	ข ร ม ข	ข ล ข ม	ข ร ม ข *	ข ล ข ม	ร ต - ร	ข ล ข ม	ร ต - ร *
พระกรุณย์	เลิศ ล้ำ			ทรงน้อมธรรม	สู่ มนุษย์		
- ม - ร	- ต ร ม	-- ต ร	ม ร ต ล	-- ต ล	ข ม ข ล	- ต ร ม	- ร - ต
พระ องค์	เลิศ ล้วน	บ	ริ สุทธิ	สอน ชน	ให้ หลุด	พ้นความ	ทุกข์ ทน
- ม - ร	- ต ร ม	-- ต ร	ม ร ต ล	-- ต ล	ข ม ข ล	- ต ร ม	- ร - ต
พระ องค์	เลิศ ล้วน	บ	ริ สุทธิ	สอน ชน	ให้ หลุด	พ้นความ	ทุกข์ ทน

คำถาม ขวนคิด

- การขับร้องเพลงไทยในทำนองและทำนองให้หลักการขับร้องเหมือนกันหรือไม่ อย่างไร
- การขับร้องเพลงไทยต้องคำนึงถึงเรื่องใด
- การร้องเอื้อนต้องร้องให้สัมพันธ์กับจังหวะและทำนองหรือไม่ เพราะเหตุใด

๒๗

ขั้นสอน

ทำตามแบบ

- นักเรียนอ่านออกเสียงตามข้อความที่กำหนด แล้วร้องเพลงต่อยาวช่วงเสียงเดียวกันทันที ดังนี้
ข้อความสำหรับอ่าน
เพลงไทยเป็นเพลงที่มีการบรรเลงโดยใช้เครื่องดนตรีไทย ใช้ทำนอง เนื้อร้อง จังหวะ และเสียงประสานที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ส่วนเพลงไทยสากลเป็นเพลงที่มีจังหวะและทำนองแบบสากล มีเนื้อร้องเป็นภาษาไทย
ข้อความสำหรับร้อง
รำระบำชาวเกาะ ไพเราะเสนาะจับใจ เสียงน้ำหลังไหล เสียงน้ำหลังไหล กระทบหาดทรายดังครืนครืน กระทบหาดทรายดังครืนครืน
- ครูอธิบายความรู้เพิ่มเติมให้นักเรียนฟังว่า เสียงที่ร้องต่อจากเสียงอ่านนั้นจะเป็นช่วงเสียงร้องจริงๆ ของนักเรียน หากรู้สึกสบายในขณะร้องเพลงก็จะสามารถนำเสียงนั้นไปขับร้องเพลงอื่นๆ ต่อได้

นักเรียนควรรู้

- เพลงลาวเสียงเทียน เป็นเพลงที่ให้ความหมายเกี่ยวกับหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ที่ทรงสอนให้มนุษยหลุดพ้นจากความทุกข์ โดยเฉพาะเนื้อเพลงที่กล่าวว่า “พระองค์เลิศล้ำบริสุทธิ สอนชนให้หลุดพ้นความทุกข์ทน” ซึ่งแสดงถึงความศรัทธาในหลักธรรมของผู้แต่งอย่างแท้จริง

แนวตอบ คำถามขวนคิด

- การขับร้องเพลงไทยในทำนองและทำนองให้หลักการเหมือนกัน เช่น ออกเสียงให้ถูกต้องตามการอ่านออกเสียงภาษาไทย ขับร้องให้ถูกต้องตามจังหวะและทำนองเพลง
- การขับร้องเพลงไทยต้องคำนึงถึงการหายใจให้สอดคล้องกับจังหวะเพลง การขับร้องให้สอดคล้องกับจังหวะและทำนองเพลง และการร้องเอื้อนให้ไพเราะ
- การร้องเอื้อนจะต้องร้องให้สัมพันธ์กับจังหวะและทำนองเพลง เพราะจะทำให้เพลงเกิดความไพเราะน่าฟัง

ชั้นสอน

ทำตามแบบ

- ครูทบทวนความรู้เกี่ยวกับช่วงเสียงร้องที่รู้สึกสบาย
- ครูอธิบายหลักการขับร้องเพลงไทยและเพลงไทยสากลให้นักเรียนฟัง พร้อมทั้งให้นักเรียนเปิดหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ดนตรี-นาฏศิลป์ ป.4 หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง กิจกรรมดนตรี บทที่ 4 บทเพลงไพเราะ ของ อจท.
- ครูร้องเพลงไทยและเพลงไทยสากลให้นักเรียนฟังเป็นตัวอย่าง
- นักเรียนฝึกร้องเพลงไทยและเพลงไทยสากลตามครู และฝึกซ้ำหลายๆ ครั้งจนเกิดความเข้าใจ

ทำเองโดยไม่มีแบบ

- ครูให้นักเรียนทดลองฝึกร้องเพลงให้ได้ทุกช่วงเสียง ทั้งเสียงต่ำ เสียงกลาง และเสียงสูง โดยเลือกร้องเพลงที่นักเรียนสนใจ 1 เพลง
- นักเรียนฝึกร้องเพลงด้วยตนเอง โดยเริ่มจากเสียงที่เป็นช่วงเสียงของตนเองก่อน 1 รอบ จากนั้นลดระดับเสียงลงเพื่อให้เป็นเสียงต่ำ และเพิ่มเสียงให้เป็นเสียงสูงกว่าระดับเสียงปกติของตนเอง

การขับร้องเพลงไทยสากล

เพลงไทยสากลเป็นเพลงที่มีจังหวะและทำนองแบบสากล แต่มีเนื้อร้องเป็นภาษาไทย

หลักการขับร้องเพลงไทยสากล มีดังนี้

การขับร้อง

ร้องให้ถูกต้องตามจังหวะ ทำนองเพลง และร้องตามเนื้อร้องให้ครบถ้วน ไม่ขาดตกบกพร่อง

ร้องให้เต็มเสียง ออกเสียงอักขระให้ถูกต้องชัดเจน

ร้องโดยเน้นเสียงหนัก-เบาตามอารมณ์เพลง

การร้องเพลงไทยสากลควรอ้าปากกว้างตามความเหมาะสม เพื่อให้เปล่งเสียงได้เต็มที่

การหายใจ

หายใจให้สอดคล้องกับจังหวะการร้องเพลง

ท่าทางการร้อง

- แสดงอารมณ์และท่าทางให้สอดคล้องกับความหมายของเนื้อเพลง
- หากขับร้องบนเวทีควรมองไปทางผู้ชม ไม่ควรก้มหน้า หรือหันหน้าไปทางอื่น

การขับร้องเพลงไทยสากล สามารถฝึกได้จากหลากหลายบทเพลง เช่น

เพลง 1 วินดเห็นลม

เนื้อร้อง สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์

ทำนอง สมาน กาญจนะผลิน

แสนสุขสนนังชมวิหค

นกหนอนกเจ้าหคเจ้าเห็น

เห็นลอยละลือล่องลม

แม้เป็นนกได้ตั้งใจจินตนา

ขอเพียงเซยชมทั่วท้องนา

นิมพลีวิมานเมืองฟ้า

คำคืนจะทนฝันบิน

เพราะว่าอยากจะเป็นนกเป็นหนา

ยั่วเย้ากระเช้าหรือไร

เหตุใดดาวจึงชน

อยากเป็นนกเหลือเกิน

ทั้งวันนกเจ้าคงเพลิน

ฉันคงเริงร่าลอยลม

ให้สุดขอบฟ้าสู่ชาวดี

เห็นไปทั่วถิ่นที่มันมีดารา

ดาราพรึบตาอยู่ไย

หรือดาวเกี่ยวใคร

ภาพประกอบโดยนางสาวสุวิมล งามเมือง
นางสาวศุภาวดี งามเมือง

นักเรียนควรรู้

- วิหค** หมายถึง นก
- จินตนา** มาจากคำว่าจินตนาการ หมายถึง การสร้างภาพขึ้นในจิตใจ
- สู่ชาวดี** หมายถึง ดินแดนที่มีความสุข
- ดารา** หมายถึง ดวงดาว

เพลงวิหคเห็นลมนั้นกล่าวถึง ความอิสระของนกที่สามารถบินไปได้ทุกที่ จนทำให้คนที่มองนั้นอยากเกิดเป็นนกเพื่อจะได้มีอิสระเช่นเดียวกัน

ข้อสอบเน้น การคิด

หลักการขับร้องเพลงไทยสากลที่ต้องคือข้อใด

- ร้องเอื้อนตามจังหวะและทำนองเพลงไทย
- หายใจให้สอดคล้องกับจังหวะการขับร้องเพลง
- เปิดปากให้กว้างที่สุดและร้องด้วยเสียงที่ตั้งที่สุด
- นั่งพับเพียบ หลังตรง มือประสานไว้ที่หน้าตักขณะขับร้อง

วิเคราะห์คำตอบ ตอบข้อ 2. เพราะการร้องเอื้อนในข้อ 1. และนั่งพับเพียบขณะขับร้องในข้อ 4. ใช้เฉพาะในการขับร้องเพลงไทย และในข้อ 3. การขับร้องที่ถูกต้องควรเปิดปากให้พอเหมาะ ร้องด้วยเสียงที่ตั้งพอดี ไม่ควรเปิดปากกว้างที่สุดหรือร้องดังที่สุด ดังนั้นข้อ 2. หายใจให้สอดคล้องกับจังหวะการขับร้องเพลงจึงเป็นคำตอบที่ถูกต้อง)

โน้ตเพลงวิชาเรียน

คำถาม ขวนคิด

- ๑ การขับร้องเพลงไทยสากลต่างจากการขับร้องเพลงไทยอย่างไร
- ๒ เพราะเหตุใดเราจึงควรออกเสียงในการขับร้องให้ชัดเจน
- ๓ การแสดงออกทางสีหน้าท่าทางให้สอดคล้องกับบทเพลงมีลักษณะอย่างไร

นางสาวณิชาภัทราภรณ์
ครูสอนพิเศษวิชาภาษาไทย

ชั้นสอน

ฝึกให้ชำนาญ

12. นักเรียนเลือกใช้เสียงที่ร้องแล้วรู้สึกสบาย โดยให้ฝึกขับร้องเพลงด้วยช่วงเสียงที่เหมาะสมกับตนเอง
13. ครูมอบหมายงานให้ทำนอกเวลาเรียน โดยให้นักเรียนบันทึกคลิปวิดีโอระหว่างฝึกซ้อม เพื่อจะได้เห็นท่าทางและได้ยินเสียงของตนเองว่ามีลักษณะอย่างไร (หากไม่สะดวกในการบันทึกคลิปวิดีโอ ครูอาจให้นักเรียนจับคู่กับเพื่อนแล้วผลัดกันร้องให้อีกคนฟัง และให้ครูร่วมฟังด้วย แล้วบันทึกการขับร้องลงในใบกิจกรรม เรื่อง เสียงของฉัน
14. ครูให้นักเรียนนำเสนอคลิปวิดีโอที่บันทึกไว้ โดยให้นักเรียนเป็นทั้งผู้ขับร้องและผู้รับชม จากนั้นพิจารณาข้อดีและข้อเสียของตนเองในการขับร้อง พร้อมทั้งสอบถามความคิดเห็นของเพื่อนและครูเกี่ยวกับการขับร้องของตนเอง เพื่อนำไปปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาการขับร้องของตนในครั้งต่อไปให้ดียิ่งขึ้น

กิจกรรม 21st Century Skills

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ฝึกขับร้องเพลงไทยสากลที่ขึ้นขอบ 1 เพลง ในหัวข้อ “ความใฝ่ฝันของฉัน” โดยสืบค้นเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งนักเรียนอยากเป็นหรืออยากทำ จากนั้นให้นักเรียนออกมาขับร้องหน้าชั้นเรียน รวมถึงนำเสนอแรงบันดาลใจและความหมายของบทเพลงให้เพื่อนกลุ่มอื่นฟัง

แนวตอบ คำถามชวนคิด

1. สามารถตอบได้หลากหลาย เช่น เพลงไทยมีการร้องเอื้อนที่โดดเด่น แต่เพลงไทยสากลไม่มีการร้องเอื้อนที่โดดเด่น เพลงไทยสากลมักมีการแสดงท่าทางและสีหน้าเข้ากับเพลง แต่เพลงไทยไม่มีการแสดงออกในลักษณะนั้น
2. การออกเสียงในการขับร้องให้ชัดเจนจะทำให้การสื่อความหมายของบทเพลงชัดเจนไปด้วย ซึ่งหากออกเสียงได้ไม่ชัดเจนก็อาจทำให้ผู้ฟังเข้าใจความหมายของเพลงคลาดเคลื่อนไปได้
3. การแสดงออกทางสีหน้าท่าทางให้สอดคล้องกับบทเพลงจะทำให้การขับร้องน่าสนใจ ทำให้ผู้ชมรู้สึกว่าคุณขับร้องมีอารมณ์ร่วมในการขับร้อง ลักษณะการแสดงออก เช่น เมื่อเพลงมีเนื้อหาที่แสดงถึงความสุข ผู้ขับร้องควรยิ้มแย้ม ตื่นตัว หรือเคลื่อนไหวร่างกายให้เข้ากับจังหวะของเพลง

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้ เรื่อง การขับร้องเพลง

ขั้นประเมิน

- ครูประเมินผลระหว่างการทำกิจกรรมและหลังการทำกิจกรรม โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรม การทำงานรายบุคคล แบบประเมินการร้องเพลงด้วยช่วงเสียงที่เหมาะสมกับตนเอง และแบบประเมินสมรรถนะย่อยตามสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน
- ครูประเมินใบกิจกรรมเรื่อง เสียงของฉัน

แบบประเมิน

กิจกรรม

การเรียนรู้ Active Learning

สมรรถนะสำคัญสำหรับผู้เรียน

ความสามารถด้าน	✓ การสื่อสาร
✓ การคิด	○ การแก้ปัญหา
○ การใช้ทักษะชีวิต	○ การใช้เทคโนโลยี

ให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมดังต่อไปนี้

- ร้องเพลงไทยที่ชื่นชอบ ๑ เพลง แล้วให้เพื่อนประเมินผล จากนั้นเขียนบันทึกเกี่ยวกับเพลงลงในสมุดตามหัวข้อที่กำหนดให้ ดังนี้
 - ชื่อเพลงที่ร้อง
 - ความหมายของเนื้อเพลง
 - จังหวะเพลง (สามชั้น สองชั้น หรือชั้นเดียว)

รายการ	ดี	พอใช้	ปรับปรุง
๑) การร้องตามเนื้อร้อง	😊	😊	😊
๒) การเอื้อนเสียง			
๓) การแบ่งวรรคตอนของเนื้อร้อง			
๔) การออกเสียงอักขระ			
๕) การแสดงสีหน้าท่าทาง			
ลงชื่อ _____		ผู้ประเมิน _____	

- ร้องเพลงไทยสากลที่ชื่นชอบ ๑ เพลง แล้วให้เพื่อนประเมินผล จากนั้นเขียนบันทึกเกี่ยวกับเพลงลงในสมุดตามหัวข้อที่กำหนดให้ ดังนี้
 - ชื่อเพลงที่ร้อง
 - ความหมายของเนื้อเพลง
 - จังหวะเพลง (ช้า หรือเร็ว)

รายการ	ดี	พอใช้	ปรับปรุง
๑) การร้องตามเนื้อร้อง	😊	😊	😊
๒) การร้องตามจังหวะและทำนอง			
๓) การแบ่งวรรคตอนของเนื้อร้อง			
๔) การออกเสียงอักขระ			
๕) การแสดงสีหน้าท่าทาง			
ลงชื่อ _____		ผู้ประเมิน _____	

คำถาม

บูรณาการสู่ชีวิต

- เพลงไทยสามารถนำไปขับร้องได้ในโอกาสใดในชีวิตประจำวันของนักเรียน เพราะเหตุใด
- นักเรียนมีเทคนิคการร้องเอื้อนอย่างไรให้ไพเราะ
- นักเรียนมีวิธีการฝึกหายใจในการขับร้องเพลงอย่างไร เพื่อให้เกิดความไพเราะ

๓๐

นักเรียนควรรู้

- การออกเสียงอักขระ เป็นสิ่งสำคัญในการร้องเพลง โดยเฉพาะคำควบกล้ำ คำสั้นยาว แต่ละคำล้วนมีความหมาย เพราะผู้ขับร้องคือผู้ถ่ายทอดจินตนาการของผู้แต่งบทเพลงนั้นๆ หากไม่พิถีพิถันหรือไม่ใส่ใจในการออกเสียงอักขระจะทำให้เพลงนั้นๆ สื่อความหมายได้ไม่ชัดเจน ตัวอย่างคำที่มักออกเสียงผิด เช่น

- ฉันรักเธอ เป็น ฉันลักเธอ
- ชี๋ควายขมจันทร์ เป็น ชี๋ฟายขมจันทร์
- หนัก เป็น หนาก
- เพลง เป็น เพง

คำตอบ คำถามบูรณาการสู่ชีวิต

- เพลงไทยสามารถนำไปขับร้องในชีวิตประจำวันได้หลากหลาย เช่น งานแต่งงาน งานแสดงวัฒนธรรมไทย งานสำคัญของโรงเรียน เพราะการขับร้องเพลงไทยแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของไทย
- ขับร้องตามจังหวะและทำนองเพลง และมีเสียงดังสม่ำเสมอ โดยฝึกเอื้อนในบทเพลงต่างๆ เป็นประจำ
- หายใจให้สอดคล้องกับจังหวะเพลง มีช่วงหยุดและสูดลมหายใจเข้าให้เข้ากับจังหวะเพลง เพื่อรักษาพลังเสียงให้ดังสม่ำเสมอ

โครงสร้างการจัดการเรียนรู้หน่วยที่ 4

แผนการจัดการเรียนรู้	จุดประสงค์	สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	กระบวนการการเรียนรู้	ประเมิน	สื่อที่ใช้
แผนฯ ที่ 1 นาฏศิลป์น่ารู้ 3 ชั่วโมง	สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับที่มาของการแสดงนาฏศิลป์ไทยจากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยตระหนักถึงความหลากหลาย และความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่น่ามาใช้ (K, S, A)วิเคราะห์ที่มาของการแสดงนาฏศิลป์ไทยได้ (K)อธิบายประวัติความเป็นมาของชุดการแสดงนาฏศิลป์ไทยที่มาจากต่างวัฒนธรรมได้ (K)เปรียบเทียบชุดการแสดงนาฏศิลป์ไทยที่มาจากต่างวัฒนธรรมได้อย่างถูกต้อง (K, S)อธิบายความสำคัญและจุดประสงค์ของการให้ครูในการแสดงนาฏศิลป์ไทยได้ (K)ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมในการเรียนวิชานาฏศิลป์ไทย (S, A)เห็นคุณค่าและความสำคัญของการแสดงนาฏศิลป์ไทยที่จัดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ (A)	สมรรถนะที่ 1 ความสามารถในการสื่อสาร ตัวชี้วัดที่ 1 ใช้ภาษาถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ความคิด ความรู้สึก และทัศนะของตนเองด้วยการพูดและการเขียน พฤติกรรมบ่งชี้ 1. พูดถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจจากสารที่อ่าน ฟัง หรือดูตามที่กำหนดได้สมรรถนะที่ 2 ความสามารถในการคิด ตัวชี้วัดที่ 1 คิดพื้นฐาน (การคิดวิเคราะห์) พฤติกรรมบ่งชี้ 1. จำแนกข้อมูล จัดหมวดหมู่ จัดลำดับความสำคัญของข้อมูลและเปรียบเทียบข้อมูลในบริบทที่เป็นสิ่งใกล้ตัวสมรรถนะที่ 4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ตัวชี้วัดที่ 2 เรียนรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง พฤติกรรมบ่งชี้ 1. มีทักษะในการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร ตัวชี้วัดที่ 3 ทำงานและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข พฤติกรรมบ่งชี้ 1. ทำงานด้วยตนเองได้สำเร็จ	รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบสืบสอบความรู้ (5Es Instructional Model)	- ตรวจสอบทดสอบก่อนเรียน- ตรวจสอบงานที่ 4.1 เรื่องที่มาของการแสดงนาฏศิลป์ไทย- ตรวจสอบกิจกรรมนาฏศิลป์น่ารู้- สังเกตพฤติกรรมการทำงานรายบุคคล- สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม- สังเกตจากการนำเสนอผลงาน- ประเมินผลจากการปฏิบัติกิจกรรม- ประเมินความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด และความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต- ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	- หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานดนตรี-นาฏศิลป์ ป.4- คลิปวิดีโอการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง- PowerPoint เรื่องนาฏศิลป์น่ารู้- แบบทดสอบก่อนเรียน- ใบงานที่ 4.1 เรื่องที่มาของการแสดงนาฏศิลป์ไทย- ใบกิจกรรมนาฏศิลป์น่ารู้

แผนการจัด การเรียนรู้	จุดประสงค์	สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	กระบวนการ การเรียนรู้	ประเมิน	สื่อที่ใช้
แผนฯ ที่ 2 คุณค่าของ นาฏศิลป์ไทย 2 ชั่วโมง	1. สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับ คุณค่าและแนวทางใน การสืบทอดการแสดง นาฏศิลป์ไทยจากแหล่ง การเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยตระหนักถึงความ หลากหลายและความ น่าเชื่อถือของข้อมูล ที่นำมาใช้ (K, S, A) 2. อธิบายคุณค่าและ แนวทางในการสืบทอด การแสดงนาฏศิลป์ไทยได้ (K) 3. ปฏิบัติตนตามแนวทาง ในการสืบทอดการแสดง นาฏศิลป์ไทยได้อย่าง เหมาะสม (K, S, A) 4. อธิบายหลักการชม การแสดงนาฏศิลป์ไทย ได้ (K) 5. ปฏิบัติตนได้อย่าง เหมาะสมตามหลักการชม การแสดงนาฏศิลป์ไทย อย่างมีมารยาท (S, A) 6. เห็นคุณค่าและความ สำคัญของการแสดง นาฏศิลป์ไทยที่จัดเป็น มรดกทางวัฒนธรรม ของชาติ (A)	1) สมรรถนะที่ 1 ความสามารถในการสื่อสาร ตัวชี้วัดที่ 1 ใช้ภาษาถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ความคิด ความรู้สึก และทัศนะของ ตนเองด้วยการพูดและการเขียน พฤติกรรมบ่งชี้ 1. พูดถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจจาก สารที่อ่าน ฟัง หรือดูตามที่กำหนดได้ 2) สมรรถนะที่ 2 ความสามารถในการคิด ตัวชี้วัดที่ 2 คิดพื้นฐาน (การวิเคราะห์) พฤติกรรมบ่งชี้ 1. จำแนกข้อมูล จัดหมวดหมู่ จัดลำดับ ความสำคัญของข้อมูลและ เปรียบเทียบข้อมูลในบริบทที่เป็นสิ่ง ใกล้ตัว ตัวชี้วัดที่ 3 ทำงานและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมี ความสุข พฤติกรรมบ่งชี้ 1. ทำงานด้วยตนเองได้สำเร็จ 3) สมรรถนะที่ 4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ตัวชี้วัดที่ 2 เรียนรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้อย่าง ต่อเนื่อง พฤติกรรมบ่งชี้ 1. มีทักษะในการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ตัวชี้วัดที่ 3 ทำงานและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมี ความสุข พฤติกรรมบ่งชี้ 1. ทำงานด้วยตนเองได้สำเร็จ	รูปแบบการ จัดการเรียน การสอน แบบสืบสอบ ความรู้ (5Es Instructional Model) - ตรวจแบบทดสอบหลังเรียน - ตรวจใบงานที่ 4.2 เรื่อง แนวทางในการสืบทอด การแสดงนาฏศิลป์ไทย - ตรวจใบกิจกรรมคุณค่า ของนาฏศิลป์ไทย - สังเกตพฤติกรรม การทำงานรายบุคคล - สังเกตพฤติกรรม การทำงานกลุ่ม - สังเกตจากการนำเสนอ ผลงาน - ประเมินผลจากการปฏิบัติ กิจกรรม - ประเมินความสามารถใน การสื่อสาร ความสามารถในการ คิด และความสามารถใน การใช้ทักษะชีวิต - ประเมินคุณลักษณะ อันพึงประสงค์	- หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ดนตรี-นาฏศิลป์ ป.4 - คลิปวิดีโอการ แสดงนาฏศิลป์ ไทย - PowerPoint เรื่อง นาฏศิลป์น่ารู้ - แบบทดสอบ หลังเรียน - ใบงานที่ 4.2 เรื่อง แนวทางในการ สืบทอดการแสดง นาฏศิลป์ไทย - ใบกิจกรรมคุณค่า ของนาฏศิลป์ไทย	

สาระสำคัญสำหรับครู

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 นาฏศิลป์ไทย มรดกไทย

ที่มาและคุณค่าของการแสดงนาฏศิลป์ไทย

นาฏศิลป์ไทยเป็นศิลปะการแสดงที่สะท้อนให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองของชาติ จัดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่า นอกจากนี้ ยังเป็นสิ่งที่ช่วยปกป้องวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ ฯลฯ ของคนไทยในอดีตมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีการสันนิษฐานว่านาฏศิลป์ไทยน่าจะมีที่มาจาก 4 แหล่ง ได้แก่

การละเล่นของชาวบ้านในท้องถิ่น

ชาวบ้านนิยมร้องรำทำเพลง เพื่อสร้างความสนุกสนาน เพลินเพลินหลังจากการทำงาน จึงก่อให้เกิดการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านขึ้น

การรับอารยธรรมของอินเดีย

อินเดียเป็นประเทศที่มีอารยธรรมเก่าแก่ มีการละครที่เจริญรุ่งเรืองมาก จึงเชื่อกันว่า ไทยได้รับอิทธิพลการแสดงจากอินเดีย

การแสดงที่เป็นแบบแผน

การแสดงที่เป็นมาตรฐานจะแสดงอยู่ในวัง เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไป จึงได้นำการแสดงที่เป็นมาตรฐานออกมาสู่ภายนอกมากขึ้น

การเลียนแบบธรรมชาติ

การนำท่าทางที่เห็นตามธรรมชาติมาใช้ เป็นพื้นฐานในการประดิษฐ์ท่าทำให้มีลีลาที่อ่อนช้อยและงดงามมากยิ่งขึ้น

จากที่มาที่แตกต่างกัน จึงส่งผลทำให้การแสดงนาฏศิลป์ไทยแต่ละชุดมีที่มาของการแสดงที่แตกต่างกันไปด้วย เช่น เดินกำรำเคียว เกิดจากการละเล่นของชาวบ้านในท้องถิ่น ซึ่งการแสดงนาฏศิลป์ไทยมีคุณค่าและความสำคัญ ดังนี้

ร่างกาย

- ร่างกายแข็งแรง คล่องแคล่ว และว่องไว
- ทรงตัวได้อย่างมั่นคง มีบุคลิกภาพที่ดี
- เคลื่อนไหวอวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ได้สัมพันธ์กัน

อารมณ์

- สร้างสุนทรีย์ภาพทางด้านอารมณ์และจิตใจ
- อารมณ์ดี จิตใจเบิกบาน แจ่มใส ร่าเริง
- ช่วยผ่อนคลายความวิตกกังวล หรือความเครียดต่าง ๆ

สังคม

- มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ฝึกการมีระเบียบวินัย
- กล้าแสดงออก มีความมั่นใจในตนเอง
- ฝึกการเคารพต่อการแสดงความคิดเห็นของผู้อื่น

สติปัญญา

- ช่วยให้จดจำได้อย่างแม่นยำ
- ฝึกการแก้ปัญหา มีปฏิภาณไหวพริบที่ดี
- มีสติและมีสมาธิที่มั่นคง ไม่หวั่นไหวไปกับสิ่งรอบข้าง

อื่น ๆ

- เป็นแหล่งรวบรวมศิลปะหลากหลายแขนงเข้าไว้ด้วยกัน
- แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติ
- สะท้อนให้เห็นถึงสภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณี ฯลฯ

ในการชมการแสดงนาฏศิลป์ไทย เพื่อให้เกิดความซาบซึ้งและมองเห็นคุณค่าความงามของการแสดงได้นั้น ผู้ชมควรปฏิบัติตนตามหลักในการชมการแสดงนาฏศิลป์ ดังนี้

สังเกตท่ารำ

จะทำให้ทราบว่าผู้แสดงต้องการสื่อความหมาย อารมณ์ และความรู้สึกในเรื่องใด รำได้ถูกต้อง สวยงามหรือไม่

สังเกตบทบาทของผู้แสดง

จะทำให้ทราบว่าผู้แสดงได้รับบทบาทเป็นตัวละครใด มีสถานภาพรตาคักดีใด เช่น พระราม เป็นกษัตริย์ที่เก่งกล้า

สังเกตเครื่องแต่งกาย

จะทำให้ทราบว่ากำลังแสดงนาฏศิลป์ไทยประเภทใด การแสดงชุดนี้สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมท้องถิ่นใด

สังเกตเนื้อเพลง/บทร้อง

จะทำให้ทราบว่าการแสดงชุดนี้ต้องการถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งใด มีจังหวะและทำนองเพลงเป็นอย่างไร

สังเกตดนตรีที่ใช้

จะทำให้ทราบว่าการแสดงชุดนี้ใช้เครื่องดนตรีชนิดใดบรรเลง และเครื่องดนตรีชนิดนั้นจัดอยู่ในวงดนตรีประเภทใด

สังเกตฉากและอุปกรณ์ต่าง ๆ

จะทำให้ทราบว่าเหตุการณ์ที่อยู่ในการแสดงชุดนี้คือเหตุการณ์ใด เกิดในช่วงเวลาใด มีอุปกรณ์ใดที่จำเป็นต้องใช้

นักเรียนซึ่งอยู่ในฐานะของเยาวชนไทย ควรร่วมมือร่วมใจในการช่วยกันสืบสาน สืบทอด และอนุรักษ์การแสดงนาฏศิลป์ไทยให้คงอยู่สืบไป โดยมีแนวทางในการปฏิบัติหลายวิธี เช่น

1 เรียนรู้สืบค้น

สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงนาฏศิลป์ไทย นำข้อมูลที่ได้ไปจัดทำป้ายนิเทศ เพื่อเผยแพร่ความรู้

2 ลงมือปฏิบัติ

ฝึกปฏิบัติการแสดงนาฏศิลป์ไทยในชุดง่าย ๆ ตามความสนใจ แล้วนำไปจัดแสดง เพื่อเป็นการเผยแพร่ผลงาน

3 เข้าร่วมกิจกรรม

หาโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมทางนาฏศิลป์ไทย ไม่ว่าจะเป็นผู้แสดง หรือผู้ชมการแสดง

หน่วยการเรียนรู้ที่

นาฏศิลป์ไทย มรดกไทย

เป้าหมายการเรียนรู้ประจำหน่วยการเรียนรู้ที่ ๔

เมื่อเรียนจบหน่วยการเรียนรู้นี้ ผู้เรียนจะมีความรู้ความเข้าใจต่อไปนี้

- อธิบายประวัติความเป็นมาของนาฏศิลป์ หรือชุดการแสดงอย่างง่าย ๆ ได้ (มฐ. ศ ๓.๒ ป.๔/๑)
- เปรียบเทียบการแสดงนาฏศิลป์กับการแสดงที่มาจากวัฒนธรรมอื่นได้ (มฐ. ศ ๓.๒ ป.๔/๒)
- อธิบายความสำคัญของการแสดงละครในการเรียนและการแสดงนาฏศิลป์ได้ (มฐ. ศ ๓.๒ ป.๔/๓)
- ระบุเหตุผลที่ควรรักษาและสืบทอดการแสดงนาฏศิลป์ได้ (มฐ. ศ ๓.๒ ป.๔/๔)

นางสาวณิชาภัทราภรณ์
ผู้จัดทำเอกสาร
โรงเรียนบ้านหนองบัว

5Es Instructional Model

ขั้นนำ

กระตุ้นความสนใจ

- ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 นาฏศิลป์ไทยมรดกไทย
- ให้นักเรียนดูภาพหน้าหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 จากหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ดนตรี-นาฏศิลป์ ป.4 หน้า 81
- ครูตั้งคำถาม เพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียนว่า จากภาพทราบหรือไม่ว่าเป็นการแสดงนาฏศิลป์ไทยประเภทใด มีชื่อชุดการแสดงว่าอย่างไร การแสดงชุดนี้มีที่มาอย่างไร คิดว่าการแสดงชุดนี้มีความงดงามหรือไม่ และหากได้ชมการแสดงชุดนี้จะรู้สึกชื่นชอบและประทับใจหรือไม่ อย่างไร
- ครูและนักเรียนร่วมกันวิเคราะห์เกี่ยวกับที่มาของชุดการแสดงจากภาพหน้าหน่วยการเรียนรู้ที่ 4

เกร็ดแะครู

ครูอาจนำภาพ หรือคลิปวิดีโอการแสดงนาฏศิลป์ไทยประเภทต่างๆ มาให้นักเรียนดู ซึ่งอาจเป็นการแสดงในชุดต่างๆ ที่พบเห็นได้ในงานเทศกาล หรืองานประเพณีที่ท้องถิ่นจัดขึ้น เช่น รำกลองยาว เชิงbungไฟ ฟ้อนเล็บ โนรา หรือชุดการแสดงที่นักเรียนเคยเห็นจากการจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ ของโรงเรียน เช่น ระเบียบเจ้า (กิจกรรมวันสุนทรภู่) รำถวายพร (กิจกรรมส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่) เพื่อให้ นักเรียนได้ร่วมกันวิเคราะห์ว่าการแสดงชุดดังกล่าวถูกสร้างสรรค์ขึ้นจากแรงบันดาลใจในเรื่องใด และมีที่มาของการแสดงเป็นอย่างไร

เป้าหมาย การเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้นี้มุ่งเน้นให้นักเรียนทราบว่าการแสดงนาฏศิลป์ไทย จัดเป็นศิลปะการแสดงของไทยที่มีความอ่อนช้อย งดงาม สะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติที่มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของคนไทยมาตั้งแต่อดีต ซึ่งในปัจจุบันการแสดงนาฏศิลป์ไทย เริ่มได้รับความนิยมลดน้อยลง เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านค่านิยมและการรับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาผสมผสานมากขึ้น

กิจกรรมของหน่วยการเรียนรู้นี้จะเน้นให้นักเรียนได้รู้จักการสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับที่มา คุณค่า และความสำคัญของการแสดงนาฏศิลป์ไทย เพื่อให้เกิดความตระหนักว่าศิลปะการแสดงประเภทนี้มีคุณค่าและความสำคัญต่อสังคมไทยในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ที่แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไทยที่เราควรร่วมกันสืบสาน รักษา และเผยแพร่ให้คงอยู่สืบต่อไป

ขั้นนำ

กระตุ้นความสนใจ

- ครูเปิดคลิปวิดีโอการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมืองในแต่ละท้องถิ่นให้นักเรียนชม จากนั้นให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับที่มาของการแสดงชุดดังกล่าว
- ครูอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมืองให้นักเรียนฟังว่า การแสดงนาฏศิลป์พื้นเมืองในแต่ละท้องถิ่นแต่ละชุดจะมีที่มาของการแสดงที่แตกต่างกันไป หากต้องการศึกษาเกี่ยวกับการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมืองในชุดที่สนใจ จึงควรศึกษาเกี่ยวกับที่มาของการแสดงร่วมด้วย เพื่อจะได้ทราบถึงแนวคิดและแรงบันดาลใจที่ผู้ประดิษฐ์ท่ารำนามาใช้ในการสร้างสรรค์ชุดการแสดงให้มีความงดงามและมีเอกลักษณ์ที่แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาของผู้คนในแต่ละท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน

เกร็ดแฉะครู

ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยการให้นักเรียนปฏิบัติ ดังนี้

- สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับที่มาของนาฏศิลป์ไทยและความสำคัญของพิธีการไหว้ครูทางนาฏศิลป์ไทย
- สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับที่มาของการแสดงนาฏศิลป์ไทยตามความสนใจ

จนสามารถอธิบายเกี่ยวกับที่มาของการแสดงนาฏศิลป์ไทยที่เลือก รวมถึงอธิบายเกี่ยวกับความสำคัญของพิธีการไหว้ครูทางนาฏศิลป์ไทยได้

บทที่ ๑

นาฏศิลป์น่ารู้

การแสดงนาฏศิลป์แต่ละชุดมีที่มาของการแสดงเหมือนหรือแตกต่างกัน อย่างไร

สาระสำคัญ

นาฏศิลป์ไทยถูกคิดค้นและสร้างสรรค์ขึ้นจากศิลปินสมัยก่อน จนเป็นเอกลักษณ์แสดงถึงความเป็นไทย ดังนั้น ก่อนเรียนและก่อนแสดงจึงต้องมีการไหว้ครู เพื่อเป็นการแสดงถึงความกตัญญูต่อบุคคลที่ได้อบรมสั่งสอนและบรรพชนที่ได้คิดค้นการแสดงชุดนั้น ๆ ขึ้นมา

นักเรียนควรรู้

- การแสดง** ในการปลูกฝังเพื่อให้เยาวชนไทยเกิดความรัก ความหวงแหน ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของศิลปะทางวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ จึงควรมุ่งเน้นส่งเสริมผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อนำมาวิเคราะห์และสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง การจัดทำป้ายนิเทศให้ความรู้แก่บุคคลทั่วไป การมีส่วนร่วมในการจัดการแสดง หรือร่วมแสดงเพื่อเผยแพร่ผลงาน การเข้าชมการแสดงในงานเทศกาล หรืองานสำคัญต่างๆ ที่ท้องถิ่นจัดขึ้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยให้เกิดการซึมซับรับรู้คุณค่าความงามของการแสดงนาฏศิลป์ไทย เกิดสุนทรียภาพในการชมการแสดง มองเห็นคุณค่าความสำคัญ เกิดความรักและความหวงแหนในศิลปวัฒนธรรมด้านการแสดงของชาติ จนสามารถพัฒนาต่อยอดไปสู่การสืบสาน รักษา และอนุรักษ์ให้คงอยู่สืบต่อไปได้

ข้อสอบเน้น การคิด

ข้อใดจัดเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของการแสดงนาฏศิลป์ไทย

- เป็นการแสดงสด
- ไม่จำเป็นต้องมีบทเจรจา
- ใช้ท่ารำที่อ่อนช้อย งดงาม
- ผู้แสดงจะเป็นผู้หญิงทั้งหมด

วิเคราะห์คำตอบ นาฏศิลป์ไทยมีลักษณะเฉพาะตัวที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของความเป็นชาติไทย แม้ว่าบางอย่างเราได้มีการนำแบบอย่างมาจากต่างชาติบ้าง แต่ก็มีมีการนำมาดัดแปลงให้เข้ากับนาฏศิลป์ไทยได้อย่างเหมาะสม จนกลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะแบบไทยโดยเฉพาะท่ารำ ซึ่งการรำของไทยจะมีลักษณะลีลาที่อ่อนช้อย งดงาม และมีนาฏยศัพท์เป็นของตนเอง ไม่เหมือนชาติใดข้อ 3. จึงเป็นคำตอบที่ถูกต้อง

๑. ความเป็นมาของนาฏศิลป์

มนุษย์เป็นผู้สร้างสรรค์นาฏศิลป์ขึ้นมา เพื่อตอบสนองความต้องการด้านความบันเทิง และอื่น ๆ การเรียนรู้เกี่ยวกับที่มาของนาฏศิลป์จะทำให้เข้าใจความเป็นมาของนาฏศิลป์มากยิ่งขึ้น

๑. ที่มาของนาฏศิลป์ทั่วไป สันนิษฐานว่ามีที่มาจากแหล่งกำเนิด ๒ แหล่ง ดังนี้

ธรรมชาติ

มนุษย์เลียนแบบการเคลื่อนไหวตามธรรมชาติ เช่น ลมพัด ดอกไม้บาน หรือ การเคลื่อนไหวที่แสดงอารมณ์และความรู้สึก เช่น การกระโดดโลดเต้น การร้องไห้ การปรบมือแสดงความดีใจ

การบูชาเทพเจ้า

สมัยก่อนมนุษย์อาศัยลัทธิความเชื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ จึงแสดงกิริยาอาการต่างๆ เพื่อเป็นการแสดงความเคารพบูชาและทำให้เทพเจ้าพึงพอใจ เช่น การฟ้อนรำเพื่อเซ่นสรวงบูชา

๒. ที่มาของนาฏศิลป์ไทย สันนิษฐานว่ามีที่มาจากแหล่งกำเนิด ๔ แหล่ง ดังนี้

การเล่นของชาวบ้าน

ชาวบ้านในแต่ละท้องถิ่นมีกิจกรรมร้องรำทำเพลงในเวลาว่างหลังเสร็จจากการทำงาน ต่อมาจึงได้พัฒนาเป็นการแสดงนาฏศิลป์ขึ้น เช่น รำโทน

การแสดงที่เป็นแบบแผน

ในสมัยก่อนนาฏศิลป์ไทยที่เป็นมาตรฐานมักมีแหล่งกำเนิดจากวังหลวง โดยผู้ฝึกเป็นอาจารย์ทางด้านนาฏศิลป์ ที่สอนให้แก่ศิษย์ที่อยู่ในวัง

การรับอารยธรรมของอินเดีย

ประเทศอินเดียมีอารยธรรมเก่าแก่ มีการละครที่เจริญรุ่งเรือง และมีการนับถือเทพเจ้า คือ พระอิศวร ว่าเป็นราชาแห่งการรำรำ ดังนั้น ความเชื่อและตำราการฟ้อนรำบางส่วนจึงมีบทบาทต่อการนาฏศิลป์ไทย

การเลียนแบบธรรมชาติ

การแสดงที่สร้างสรรค์มาจากการทำตามธรรมชาติของมนุษย์ อาจมีการปรับเปลี่ยนท่าทางให้ดูสวยงามและอ่อนช้อยมากกว่าท่าทางตามธรรมชาติ แต่ก็สามารถสื่อความหมายให้ผู้ชมเข้าใจได้

นาฏศิลป์ไทยมีลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างจากนาฏศิลป์ของชาติอื่น

ขั้นนำ

กระตุ้นความสนใจ

- นักเรียนศึกษาเกี่ยวกับความเป็นมาของนาฏศิลป์ไทยจากหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานดนตรี-นาฏศิลป์ ป.4 หน้า 85
- ครูอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับที่มาของนาฏศิลป์ทั่วไปและที่มาของนาฏศิลป์ไทย พร้อมทั้งยกตัวอย่างชุดการแสดงนาฏศิลป์ไทยที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับแหล่งที่มาต่างๆ เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

ขั้นสอน

สำรวจค้นหา

- ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม จากนั้นร่วมกันสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับความเป็นมาของนาฏศิลป์ไทยจากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ เช่น ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดชุมชน อินเทอร์เน็ต

อธิบายความรู้

- แต่ละกลุ่มนำข้อมูลที่ได้รับการสืบค้นมาอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันภายในกลุ่ม จากนั้นให้แต่ละคนสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง และเขียนบันทึกข้อมูลลงในใบงานที่ 4.1 เรื่อง ที่มาของการแสดงนาฏศิลป์ไทย
- แต่ละกลุ่มผลัดกันออกมานำเสนอข้อมูลที่ได้รับการสืบค้นให้เพื่อนฟังหน้าชั้นเรียน

เก็ดยุทธศาสตร์

ครูควรเน้นย้ำถึงความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่นักเรียนจะไปสืบค้นว่าควรพิจารณาเลือกแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้ เช่น เอกสารของกรมศิลปากร เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องและสามารถนำมาใช้ในการอ้างอิงได้อย่างเหมาะสม

กิจกรรม ทำท้าย

ให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับที่มาของการแสดงนาฏศิลป์ไทยจากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย พร้อมยกตัวอย่างชุดการแสดงนาฏศิลป์ไทยประกอบตามความสนใจ 1 ชุด ที่มีความสัมพันธ์กับที่มานำมาข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเองในรูปแบบแผนผังความคิด (Mind Mapping) ตกแต่งให้สวยงาม แล้วนำเสนอครูผู้สอน

สื่อ Digital

PowerPoint

อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับความเป็นมาของนาฏศิลป์ โดยใช้สื่อ PowerPoint เรื่อง นาฏศิลป์ไทย มรดกไทย <https://www.aksorn.com/qrcode/TMPMPDP40>

ชั้นสอน

อธิบายความรู้

- ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแต่ละคนฝึกตั้งคำถามในประเด็นที่สงสัยเกี่ยวกับความเป็นมาของนาฏศิลป์ไทย โดยมีเพื่อนในชั้นเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น และมีครูทำหน้าที่ในการอธิบาย ให้คำแนะนำ และขยายความรู้ในประเด็นที่นักเรียนสงสัย เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น
- นักเรียนร่วมกันขยายความเข้าใจจากสิ่งที่ได้เรียนรู้ และนำประเด็นคำถามที่สำคัญมาวิเคราะห์ร่วมด้วยและครูจะทำหน้าที่ในการอธิบายและให้ความรู้เพิ่มเติม เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องและชัดเจนมากยิ่งขึ้น
- นักเรียนศึกษาตัวอย่างที่มาของชุดการแสดง ฟ้อนเล็บและเซิ้งสวิง จากหนังสือเรียนรายวิชา พื้นฐาน ดนตรี-นาฏศิลป์ ป.4 หน้า 84-85
- ครูขออาสาสมัครนักเรียนออกมาเล่าเกี่ยวกับที่มาของชุดการแสดงฟ้อนเล็บและเซิ้งสวิงให้เพื่อนฟังหน้าชั้นเรียน
- ครูตั้งคำถาม เพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียนว่า เพราะเหตุใดการแสดงฟ้อนเล็บและเซิ้งสวิงจึงมีที่มาแตกต่างกัน ความแตกต่างดังกล่าวส่งผลต่อรูปแบบของการแสดงในชุดนั้นๆ อย่างไร และความงดงามที่ปรากฏอยู่ในการแสดงชุดนั้นๆ จะเหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
- ครูและนักเรียนร่วมกันวิเคราะห์เกี่ยวกับที่มาของการแสดงฟ้อนเล็บและเซิ้งสวิง

๓. ที่มาของชุดการแสดง นอกจากการกำเนิดของนาฏศิลป์ไทยที่กล่าวไว้ข้างต้น นักเรียนควรศึกษาเกี่ยวกับที่มาของการแสดงนาฏศิลป์ไทยประเภทต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแสดงชุดนั้น ๆ มากยิ่งขึ้น

ตัวอย่าง ฟ้อนเล็บ

ฟ้อนเล็บเป็นการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมืองภาคเหนือ สมัยก่อนนิยมแสดงในงานสำคัญต่าง ๆ การฟ้อนเล็บเป็นที่รู้จักมากขึ้นในครั้งที่พระราชชายาเจ้าดารารัศมีทรงให้เจ้านาย (เชื้อพระวงศ์ในพระราชชายาเจ้าดารารัศมี) และหญิงสาวฝ่ายในฟ้อนถวายรับเสด็จ รัชกาลที่ ๗ คราวเสด็จประพาสภาคเหนือเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๙ และเป็นที่รู้จักในกรุงเทพฯ เมื่อมีการนำฟ้อนเล็บมาแสดงในงานสมโภชพระเศวตฉัตรเฉลิมฉลอง ๕๐ รัชกาลที่ ๗ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๐ ได้มีการฟื้นฟูและส่งเสริมให้มีการฝึกสอนสืบต่อกันมาและยังมีให้รับชมในปัจจุบัน

▲ การฟ้อนเล็บมีกำเนิดมาตั้งแต่สมัยโบราณ เป็นการแสดงนาฏศิลป์ที่คนภาคเหนือมีความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาบรรพบุรุษของตนเอง

เล็บขาวที่ใสในการฟ้อนเล็บมักทำจากโลหะที่มีสีทอง หรือสีเงิน ผู้แสดงจะสวมที่นิ้วมือทั้งสี่นิ้ว ยกเว้นนิ้วหัวแม่มือ

ภาพประกอบโดยนางสาวพัชราภา งามเมือง
นักศึกษาคณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

นักเรียนควรรู้

- 1 ฟ้อนเล็บ** การแสดงชุดฟ้อนเล็บแต่เดิมเป็นการฟ้อนนำในขบวนแห่ครุฑทวนของวัดที่เรียกว่า “ฟ้อนแห่ครุฑทวน” ต่อมาได้มีการนำเล็บยาวสีทองทำด้วยโลหะมาสวมให้กับผู้แสดง โดยจะสวมทั้งหมด 8 นิ้ว ยกเว้นนิ้วหัวแม่มือ และเปลี่ยนชื่อจากฟ้อนแห่ครุฑทวนเป็นฟ้อนเล็บแทน การฟ้อนเล็บแต่เดิมจะไม่มีรูปแบบและกระบวนท่าฟ้อนที่กำหนดไว้ตายตัว ผู้แสดงจะฟ้อนด้วยท่วงท่าลีลาที่ครูผู้สอนของแต่ละวัดกำหนดให้ ต่อมาพระราชชายาเจ้าดารารัศมีจึงทรงนำท่าฟ้อนมาปรับปรุงและประดิษฐ์ให้มีความอ่อนช้อย งดงามยิ่งขึ้น
- 2 พระราชชายาเจ้าดารารัศมี** ทรงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมล้านนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านศิลปะการแสดงพื้นเมือง พระองค์ทรงโปรดให้ครูละครสร้างสรรคการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมืองทั้งแบบล้านนาและราชสำนักขึ้นอีกหลายชุด ซึ่งชุดการแสดงที่โดดเด่นที่สุด คือ “ฟ้อนม่านมุยเชียงตา”

ข้อสอบเน้น การคิด

ข้อใดจัดเป็นลักษณะเฉพาะของการฟ้อนเล็บ

- มีอุปกรณ์ประกอบการแสดงคือเล็บ
- มีให้เห็นเฉพาะในท้องถิ่นภาคกลาง
- นิยมฟ้อนรำกันเป็นคู่ระหว่างชายหญิง
- นำเครื่องดนตรีสากลมาบรรเลงร่วมกับเครื่องดนตรีพื้นเมือง

วิเคราะห์คำตอบ ฟ้อนเล็บเป็นการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมืองภาคเหนือแบบดั้งเดิมที่ได้มีการพัฒนาขึ้นใหม่ให้มีท่วงท่าลีลาการฟ้อนที่อ่อนช้อย งดงาม นิยมฟ้อนเป็นหมู่โดยใช้ผู้หญิงล้วน และใช้วงดนตรีพื้นเมืองมาบรรเลงประกอบการแสดง ซึ่งประกอบด้วยปี่แน กลองแอว ตะโพนปี่เปิด ข้องไหม ข้องทุย และฉาบใหญ่ ลักษณะเฉพาะของการแสดงจะอยู่ที่อุปกรณ์ที่นำมาใช้ คือ “เล็บ” โดยผู้ฟ้อนจะสวมเล็บยาวทุกนิ้วยกเว้นนิ้วหัวแม่มือ ดังนั้น ข้อ 1. จึงเป็นคำตอบที่ถูกต้อง

ตัวอย่าง

เซิ้งสวิง

เซิ้งสวิงเป็นการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมืองภาคอีสาน โดยเฉพาะจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการแสดงที่มีความสนุกสนาน ทำรำดัดแปลงมาจากการออกหาปลาของชาวบ้าน โดยมีอุปกรณ์ที่เรียกว่า “สวิง” มาใช้ประกอบการแสดง

เซิ้งสวิงมีการประยุกต์และปรับปรุงมาเรื่อย ๆ จนกระทั่งใน พ.ศ. ๒๕๑๕ กรมศิลปากรได้ปรับปรุงท่ารำท้องถิ่นเดิมให้มีท่วงท่าที่กระฉับกระเฉงมากขึ้น และแสดงให้เห็นถึงการออกไปหาปลา การช้อนปลา การจับปลา โดยผู้แสดงฝ่ายหญิงจะเป็นผู้ถือสวิงไปช้อนปลา ส่วนผู้แสดงฝ่ายชายจะนำช้อนไปคอยใส่ปลาที่ฝ่ายหญิงจับได้

▲ เซิ้งสวิงเป็นการแสดงที่มีความสนุกสนานและสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นภาคอีสาน

สวิงเป็นเครื่องช้อนปลาชนิดหนึ่ง ถักเป็นร่างแห มีลักษณะเป็นถุงมุ้งใช้ไม้ หรือหวายทำเป็นขอบปาก

คำถามชวนคิด

- ๑ เพราะเหตุใดการกำเนิดนาฏศิลป์ไทยจึงมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและประเพณี
- ๒ นักเรียนคิดว่าการแสดงนาฏศิลป์ที่มีจุดกำเนิดมาจากที่เดียวกัน แต่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ต่างกัน จะมีรูปแบบของการแสดงที่เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร
- ๓ “ก่อนฝึกปฏิบัติการแสดงนาฏศิลป์ ผู้แสดงควรศึกษาที่มาของการแสดงแต่ละชุดก่อน” จากข้อความนี้ นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่ เพราะเหตุใด

นาฏศิลป์เป็นศิลปะที่แสดงออกทางกายภาพ

ชั้นสอน

อธิบายความรู้

10. ครูให้นักเรียนเลือกการแสดงนาฏศิลป์ไทยตามความสนใจ 1 ชุด จากนั้นสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับที่มาของการแสดง พร้อมทั้งระบุว่าการแสดงชุดดังกล่าวมีที่มาจากแหล่งกำเนิดใด มีลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นอย่างไร และมีความงดงามที่แฝงไว้ในการแสดงอย่างไร
11. นักเรียนแต่ละคนนำข้อมูลเกี่ยวกับที่มาของการแสดงนาฏศิลป์ไทยมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อนในชั้นเรียน พร้อมทั้งวิเคราะห์ความแตกต่างของที่มาของการแสดงแต่ละชุด
12. นักเรียนศึกษาเกี่ยวกับพิธีการไหว้ครูจากหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ดนตรี-นาฏศิลป์ ป.4 หน้า 86
13. ครูอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับความสำคัญของพิธีการไหว้ครูทางนาฏศิลป์ไทย เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น
14. ให้นักเรียน (กลุ่มเดิม) ปฏิบัติกิจกรรมนาฏศิลป์น่ารู้ หรือกิจกรรมการเรียนรู้สู่ Active Learning จากหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ดนตรี-นาฏศิลป์ ป.4 หน้า 87

เกร็ดและครู

ครูอาจยกตัวอย่างชุดการแสดงนาฏศิลป์ไทยที่มีที่มาจากแหล่งกำเนิดที่ต่างกันให้นักเรียนฟัง เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องก่อนลงมือสืบค้นข้อมูล เช่น รำวงพื้นบ้าน หรือรำไท่น เดินกำรำเคียว เกิดจากการละเล่นของชาวบ้าน ระบำม้า ระบำนกยูง ระบำไก่ เกิดจากการเลียนแบบธรรมชาติ

กิจกรรม ทำท่าย

ให้นักเรียนชมการแสดงนาฏศิลป์ไทยตามความสนใจ 1 ชุด จาก YouTube พร้อมทั้งสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับที่มาของการแสดงชุดดังกล่าวจากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย จากนั้นออกมาเล่าเกี่ยวกับที่มาของการแสดงชุดที่เลือกให้เพื่อนฟังหน้าชั้นเรียน รวมถึงนำข้อมูลที่ได้จากการสืบค้นมาจัดทำเป็นสมุดเล่มเล็ก ตกแต่งให้สวยงาม แล้วนำเสนอครูผู้สอน

แนวตอบ คำถามชวนคิด

1. แนวตอบ เหตุที่วัฒนธรรมและประเพณีมีความเกี่ยวข้องกับการกำเนิดนาฏศิลป์ไทยนั้น เป็นเพราะผู้คิดค้นการแสดงนิยมนำเอาวัฒนธรรมและประเพณีเข้ามามีส่วนร่วมในการประดิษฐ์ท่ารำ การกำหนดรูปแบบของการแสดง ตลอดจนการออกแบบเครื่องแต่งกายและอื่นๆ จึงมักเห็นว่านาฏศิลป์ไทยมีองค์ประกอบทางวัฒนธรรมและประเพณีร่วมด้วยเสมอ
2. แนวตอบ การแสดงนาฏศิลป์ไทยบางชุดอาจมีรูปแบบของการแสดงที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต เนื่องจากต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับค่านิยมของผู้ชมในยุคนั้นๆ
3. แนวตอบ เห็นด้วย เพราะการทราบถึงที่มาของการแสดงจะช่วยให้ผู้ชมเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบของการแสดงชุดนั้นๆ มากขึ้นว่าต้องการสื่อสาร หรือถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งใดไปยังผู้ชมการแสดง

ชั้นสอน

อธิบายความรู้

ใบกิจกรรม

ขยายความเข้าใจ

- นักเรียนร่วมกันขยายความเข้าใจจากสิ่งที่ได้เรียนรู้ โดยครูจะทำหน้าที่ในการอธิบายแนะนำ และให้ความรู้เพิ่มเติม เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ชั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของนาฏศิลป์ไทยและพิธีการไหว้ครูทางนาฏศิลป์ไทย

ชั้นประเมิน

ตรวจสอบผล

- ครูตรวจแบบทดสอบก่อนเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 นาฏศิลป์ไทย มรดกไทย
- ครูตรวจใบงานที่ 4.1 เรื่อง ที่มาของการแสดงนาฏศิลป์ไทย
- ครูตรวจใบกิจกรรมนาฏศิลป์น่ารู้ หรือ ใบกิจกรรมการเรียนรู้ Active Learning

๒ การไหว้ครู

การไหว้ครูเป็นวัฒนธรรมไทยอย่างหนึ่ง ซึ่งถือเป็นขนบธรรมเนียมอันดีงามของคนไทยที่แสดงถึงการมีกิริยามารยาท การมีสัมมาคารวะต่อครูบาอาจารย์ การไหว้ครู หมายถึง การแสดงความกตัญญูต่องาน การยอมรับนับถือ และการแสดงถึงความสำนึกที่พึ่งพิงที่มีต่อครูบาอาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้

การไหว้ครูเป็นประเพณีที่มีมาแต่โบราณ และถือว่าเป็นพิธีสำคัญของคนไทยอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะการไหว้ครูก่อนเรียนและก่อนแสดงนาฏศิลป์ เพราะนาฏศิลป์เป็นสาขาวิชาที่สืบทอดต่อกันมาแต่โบราณ ซึ่งมีคุณค่าต่อวัฒนธรรมและจิตใจ จึงมีความเชื่อว่าการไหว้ครูจะทำให้เรียนรู้การแสดงนาฏศิลป์ได้ดีและประสบความสำเร็จในการแสดง ซึ่งจุดประสงค์ของการไหว้ครูในการแสดงนาฏศิลป์ มีดังนี้

▲ การไหว้ครูทางนาฏศิลป์ถือเป็นประเพณีที่ดีงาม แสดงถึงความกตัญญูต่องานต่อครูบาอาจารย์

- เพื่อธำรงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของไทย
- เพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูต่องานต่อครูบาอาจารย์
- เพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ลูกศิษย์ให้มีจิตใจที่มั่นคง แน่วแน่
- เพื่อสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่ลูกศิษย์ ศิลปิน ครูบาอาจารย์

นอกจากนี้ ยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดความอบอุ่นและความเคารพนับถือต่อคุณากรทั้งที่เป็นครูเทพเจ้า ครูที่ล่วงลับไปแล้ว และครูที่ยังมีชีวิตอยู่

คำถามชวนคิด

- เพราะเหตุใดจึงต้องมีการจัดพิธีการไหว้ครูทางนาฏศิลป์
- ผู้ที่ไม่เคยผ่านพิธีไหว้ครูทางนาฏศิลป์สามารถเรียนนาฏศิลป์ได้หรือไม่ เพราะเหตุใด
- การเข้าร่วมในพิธีไหว้ครูทางนาฏศิลป์จะช่วยเสริมสร้างกำลังใจให้กับผู้เรียนวิชานาฏศิลป์ได้อย่างไร

นักเรียนลองไปหาข้อมูลความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับพิธีการไหว้ครูทางนาฏศิลป์

แนวตอบ คำถามชวนคิด

- แนวตอบ การไหว้ครูทางนาฏศิลป์เป็นกิจกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการให้ความเคารพนับถือ การสำนึกบุญคุณของครูบาอาจารย์ผู้ซึ่งประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้ นอกจากนี้ ยังเป็นสิ่งที่สื่อให้เห็นว่าศิษย์เคารพและยอมรับนับถือครูบาอาจารย์อย่างจริงใจ จึงมีความตั้งใจที่จะได้รับการถ่ายทอดวิชาความรู้ เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการเรียนวิชานาฏศิลป์
- แนวตอบ สามารถเรียนได้ เพราะพิธีไหว้ครูทางนาฏศิลป์อาจจัดขึ้นเฉพาะในบางสถานศึกษาเท่านั้น บางครั้งอาจทำให้การเข้าร่วมกิจกรรมทำได้ยากและไม่สะดวก ผู้เรียนควรแสดงความเคารพต่อครูบาอาจารย์และหาโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมภายหลังตามความสะดวกได้
- แนวตอบ การเข้าร่วมพิธีไหว้ครูทางนาฏศิลป์ จะช่วยทำให้มีจิตใจที่มั่นคง แน่วแน่ในการเรียน เพราะเกิดความมั่นใจว่ามีครูเป็นผู้คอยชี้แนะและถ่ายทอดวิชาความรู้ให้

ข้อสอบเน้น การคิด

เพราะเหตุใดจึงต้องจัดให้มีพิธีไหว้ครูทางนาฏศิลป์

- ช่วยให้จดจำท่ารำได้อย่างแม่นยำ
- แสดงความกตัญญูต่องานต่อครูผู้สอน
- เป็นที่รักของครู รุ่นพี่ และเพื่อนร่วมรุ่น
- ได้รับคัดเลือกให้แสดงในงานสำคัญต่างๆ

วิเคราะห์คำตอบ พิธีไหว้ครูทางนาฏศิลป์ จัดเป็นขนบธรรมเนียมปฏิบัติสำหรับผู้เรียนวิชานาฏศิลป์ไทย เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงการให้ความเคารพ ยอมรับนับถือ ความกตัญญูต่องานของศิษย์ที่มีต่อครูบาอาจารย์ นอกจากนี้ ยังเป็นการขอขมาลาโทษ หากศิษย์ได้กระทำการที่ผิดพลาดโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์อีกด้วย ข้อ 2. จึงเป็นคำตอบที่ถูกต้อง

5Es Instructional Model

ขั้นนำ

กระตุ้นความสนใจ

1. ให้นักเรียนดูภาพหน้าบทที่ 2 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 จากหนังสือเรียนรายวิชา พื้นฐาน ดนตรี-นาฏศิลป์ ป.4 หน้า 88
2. ครูตั้งคำถาม เพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียนว่า จากภาพ ทราบหรือไม่ว่าเป็นการแสดงนาฏศิลป์ไทยชุดใด การแสดงชุดนี้มีลักษณะเด่นอย่างไร และความงามที่ปรากฏให้เห็นจากการแสดงชุดนี้คืออะไร
3. ครูเปิดคลิปวิดีโอการแสดงนาฏศิลป์ไทยชุดดังกล่าวให้นักเรียนชม จากนั้นให้ร่วมกันวิเคราะห์เกี่ยวกับลักษณะเด่นและความงดงามของการแสดง

เกร็ดแฉะครู

ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยการให้นักเรียนปฏิบัติ ดังนี้

- สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณค่าและวิธีการสืบทอดนาฏศิลป์
- สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับหลักการชมการแสดงนาฏศิลป์
- อภิปรายถึงคุณค่า วิธีการสืบทอด และวิธีการเปรียบเทียบการแสดงนาฏศิลป์

จนสามารถเปรียบเทียบการแสดงนาฏศิลป์แต่ละชุดได้ พร้อมทั้งบอกคุณค่าและเหตุผลที่ควรรักษาและสืบทอดการแสดงนาฏศิลป์ให้คงอยู่สืบต่อไปได้

บทที่ ๒

คุณค่านาฏศิลป์ไทย

การแสดงนาฏศิลป์ไทย
ในภาพมีความงดงาม
อย่างไร

สาระสำคัญ

นาฏศิลป์ไทยเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่แสดงถึงความเป็นไทยและมีคุณค่าควรแก่การอนุรักษ์และสืบทอด การชมการแสดงที่หลากหลายจะช่วยให้ผู้ชมรู้จักการแสดงที่มีลักษณะแตกต่างกัน

นาฏศิลป์ไทยเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่แสดงถึงความเป็นไทยและมีคุณค่าควรแก่การอนุรักษ์และสืบทอด การชมการแสดงที่หลากหลายจะช่วยให้ผู้ชมรู้จักการแสดงที่มีลักษณะแตกต่างกัน

นักเรียนควรรู้

1. **นาฏศิลป์** ในการเรียนรู้เกี่ยวกับการแสดงนาฏศิลป์ไทยเพื่อให้เกิดการซึมซับรับรู้คุณค่าทางความงามและมองเห็นความสำคัญของการแสดงนาฏศิลป์ไทยที่จัดเป็นศิลปะการแสดงของชาตินั้น ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมทางนาฏศิลป์อย่างง่าย ๆ เช่น การรับชมการแสดงจากสื่อต่างๆ หรือจากการเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ท้องถิ่นจัดขึ้น เนื่องจากกิจกรรมเหล่านี้จะส่งผลทำให้เกิดประสบการณ์โดยตรงเกี่ยวกับการแสดงนาฏศิลป์ไทย ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดสุนทรียภาพจากการรับชมการแสดง กล่าวคือ จะเกิดความรู้สึกถึงคุณค่าของความงามอันเกิดจากการมีประสบการณ์ที่ได้เห็นลีลาท่าทาง ได้ยินเสียงขับร้องและการบรรเลงดนตรีที่มีความไพเราะ ได้ฟังบทร้องที่มีความประณีตในการใช้ภาษา ได้เห็นความงดงามของฉาก แสง สี เสียง และอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการแสดง ซึ่งจะทำให้เกิดการมองเห็นคุณค่าและพร้อมที่จะรักษาให้คงอยู่สืบไป

ข้อสอบเน้น การคิด

นาฏศิลป์ไทยมีคุณค่าและความสำคัญต่อสังคมไทยอย่างไร

1. ช่วยให้งานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น
2. ช่วยผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยจากการเรียน
3. ช่วยสะท้อนให้เห็นสภาพวิถีชีวิตของผู้คนในอดีต
4. ช่วยเสริมสร้างร่างกายให้มีความแข็งแรง สมบูรณ์

วิเคราะห์คำตอบ การแสดงนาฏศิลป์ไทยมีคุณค่าและความสำคัญต่อสังคมไทยในหลายประการ เช่น ช่วยสะท้อนให้เห็นถึงสภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในอดีต ตลอดจนขนบธรรมเนียม จารีต ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม การประกอบอาชีพ ฯลฯ ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ล้วนถูกนำมาใช้เพื่อเป็นแรงบันดาลใจในการคิดสร้างสรรค์ชุดการแสดงนาฏศิลป์ไทยประเภทต่างๆ ข้อ 3. จึงเป็นคำตอบที่ถูกต้อง

๑ คุณค่าของนาฏศิลป์ไทย

นาฏศิลป์ไทยเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษไทยได้สร้างสรรค์และสืบทอดต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน ถือเป็นสิ่งที่มีคุณค่าต่อคนไทย ซึ่งนาฏศิลป์ไทยมีคุณค่าต่อคนไทย ดังนี้

เป็นเครื่องหมายแสดงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เพราะนาฏศิลป์ไทยเป็นศิลปะการแสดงที่สืบทอดต่อกันมา มีวิวัฒนาการตามสมัยนิยม แต่ยังคงรูปแบบการแสดงที่เป็นลักษณะเฉพาะไว้

สะท้อนให้เห็นถึงขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม ทำให้เราได้เรียนรู้ถึงขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม ในท้องถิ่นต่างๆ ผ่านการชมการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง

ให้ความรู้ ความบันเทิงแก่ผู้ชม ทำให้ผู้ชมได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และอาจได้รับความรู้จากการชมการแสดงบางชุด เช่น การชมโขน ทำให้ได้เรียนรู้เรื่องราวของเรื่องรามเกียรติ์

๒ การสืบทอดนาฏศิลป์

นาฏศิลป์เป็นผลงานที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้น เพื่อสนองตอบในสิ่งที่เห็นว่าดี มีความสุข ความบันเทิง คุณค่าของนาฏศิลป์สามารถนำไปสู่ความรู้สึกนึกคิดของจิตใจและส่งผลให้เกิดพลังในการดำเนินชีวิต ซึ่งจุดประสงค์และวิธีการอนุรักษ์การแสดงนาฏศิลป์ไทย มีดังนี้

จุดประสงค์ของการแสดงนาฏศิลป์ไทย

- ๑ เพื่อปลูกฝังและส่งเสริมลักษณะนิสัยทางศิลปะ
- ๒ เพื่อส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาติให้คงอยู่สืบต่อไป
- ๓ เพื่อนำคุณค่าทางสุนทรีย์ศิลปะมาปรุงแต่งชีวิตให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
- ๔ เพื่อเรียนรู้นาฏศิลป์ ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของมนุษยชาติ
- ๕ เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา พัฒนาการ และเนื้อหาสาระของนาฏศิลป์
- ๖ เพื่อฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น กล้าแสดงออก สามารถนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพ หรือเพื่อศึกษาต่อตามความถนัดของแต่ละบุคคล

นางสาวณัฏฐา ใจดี
นางสาวณัฏฐา ใจดี
นางสาวณัฏฐา ใจดี

ชั้นสอน

สำรวจค้นหา

1. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม จากนั้นร่วมกันสืบค้น ข้อมูลเกี่ยวกับคุณค่าของนาฏศิลป์ไทย การ สืบทอดนาฏศิลป์ และหลักการชมการแสดง นาฏศิลป์ จากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ เช่น ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดชุมชน อินเทอร์เน็ต

อธิบายความรู้

2. แต่ละกลุ่มนำข้อมูลที่ได้รับจากการสืบค้นมา อภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันภายในกลุ่ม และเขียนบันทึกข้อมูลลงในใบงานที่ 4.2 เรื่อง แนวทางในการสืบทอดการแสดงนาฏศิลป์ไทย จากนั้นผลัดกันออกมานำเสนอข้อมูลที่ได้รับ จากการสืบค้นให้เพื่อนฟังหน้าชั้นเรียน

ขยายความเข้าใจ

3. นักเรียนร่วมกันขยายความเข้าใจจากสิ่งที่ ได้เรียนรู้ โดยครูจะทำหน้าที่ในการอธิบาย แนะนำ และให้ความรู้เพิ่มเติม เพื่อให้นักเรียน เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

เกร็ดแฉะครู

ครูควรเน้นย้ำให้นักเรียนเข้าใจว่าการแสดง นาฏศิลป์ไทยแต่ละชุดล้วนมีลักษณะเด่นและ ความงดงามของการแสดงแตกต่างกันไป การ แสดงนาฏศิลป์ไทยจึงมีคุณค่าในการช่วยสะท้อน ให้เห็นถึงสภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม จารีต ประเพณี การประกอบอาชีพ ฯลฯ ได้เป็นอย่างดี

ข้อสอบเน้น การคิด

ข้อใดกล่าว ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับคุณค่าของนาฏศิลป์ไทย

1. เป็นสิ่งที่ให้ความรู้และความบันเทิงแก่ผู้ชม
2. เป็นสิ่งที่แสดงถึงความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ
3. เป็นเครื่องหมายที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ
4. เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม

วิเคราะห์คำตอบ นาฏศิลป์ไทยมีคุณค่าและความสำคัญต่อคนไทย เป็นอย่างมาก เนื่องจากสะท้อนให้เห็นถึงขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ฯลฯ จัดเป็นศิลปะที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ ที่ให้ทั้งความรู้และความบันเทิงแก่ผู้รับชม แต่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องที่จะ ทำให้เศรษฐกิจของประเทศเจริญก้าวหน้าได้ ข้อ 2. จึงเป็นคำตอบ ที่ถูกต้อง

สื่อ Digital

อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณค่าของนาฏศิลป์ไทยและการสืบทอดนาฏศิลป์ โดยใช้สื่อ PowerPoint เรื่อง นาฏศิลป์ไทย มรดกไทย <https://www.aksorn.com/qrcode/TMPMPDP40>

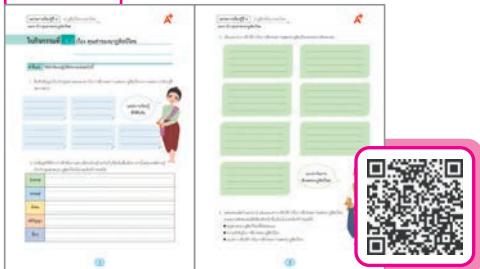
PowerPoint

ชั้นสอน

ขยายความเข้าใจ

4. ให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมคุณค่าของนาฏศิลป์ไทย หรือกิจกรรมการเรียนรู้ Active Learning จากหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานดนตรี-นาฏศิลป์ ป.4 หน้า 91

ใบกิจกรรม

5. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 นาฏศิลป์ มรดกไทย

ชั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับคุณค่าของนาฏศิลป์ไทย การสืบทอดนาฏศิลป์ และหลักการชมการแสดงนาฏศิลป์

ชั้นประเมิน

ตรวจสอบผล

1. ครูตรวจใบงานที่ 4.2 เรื่อง แนวทางในการสืบทอดการแสดงนาฏศิลป์ไทย
2. ครูตรวจใบกิจกรรมคุณค่าของนาฏศิลป์ไทย หรือใบกิจกรรมการเรียนรู้ Active Learning

วิธีการอนุรักษ์การแสดงนาฏศิลป์ไทย

1. ฝึกเรียนการแสดงนาฏศิลป์ที่สนใจจนเกิดความชำนาญ
2. ร่วมส่งเสริมและเผยแพร่การแสดงนาฏศิลป์ในชุมชนให้ผู้อื่นได้รู้จัก
3. ศึกษาเกี่ยวกับการแสดงนาฏศิลป์ที่สนใจ เพื่อเก็บเป็นข้อมูลในการศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับการแสดงนาฏศิลป์
4. เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับนาฏศิลป์ เพื่อชื่นชมความงามและเพื่อเป็นการหาประสบการณ์ในการชมการแสดง

หลักการชมการแสดงนาฏศิลป์

การชมนาฏศิลป์ให้ได้รับความรู้และความเพลิดเพลิน นักเรียนต้องรู้หลักในการชมการแสดง โดยเฉพาะเมื่อชมการแสดงนาฏศิลป์ประเภทต่าง ๆ ควรรู้จักพิจารณาเปรียบเทียบการแสดงที่มาจากท้องถิ่นต่าง ๆ ว่ามีความเหมือน หรือแตกต่างกันอย่างไร ซึ่งจะช่วยให้ได้รับความรู้และประสบการณ์จากการชมการแสดงมากขึ้น การเปรียบเทียบการแสดงนาฏศิลป์อาจใช้หลักการสังเกต ดังนี้

สังเกตท่ารา

ให้พิจารณาว่าการแสดงนาฏศิลป์ที่ชมนั้นมีลักษณะการเคลื่อนไหวอย่างไร เช่น รวดเร็ว ว่องไว อ่อนช้อย สง่างาม นอกจากนี้ ให้พิจารณาว่ามีความแตกต่างหรือคล้ายกับการแสดงนาฏศิลป์ที่มาจากที่อื่นอย่างไร

สังเกตดนตรีประกอบ

ให้พิจารณาว่าเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงมีเครื่องดนตรีชนิดใด และมีการบรรเลงแตกต่าง หรือคล้ายกับการแสดงนาฏศิลป์ที่มาจากที่อื่นอย่างไร

สังเกตเนื้อร้องประกอบ

ให้พิจารณาว่าจังหวะและทำนองมีลักษณะอย่างไร มีความหมาย หรือต้องการสื่อถึงเรื่องใด แล้วดูว่าแตกต่าง หรือคล้ายกับการแสดงนาฏศิลป์ที่มาจากที่อื่นอย่างไร

สังเกตการแต่งกาย

ให้พิจารณาว่าผู้แสดงนาฏศิลป์แต่ละชุด แต่ละท้องถิ่น มีการแต่งกายอย่างไร มีองค์ประกอบและอุปกรณ์ประกอบการแสดงชนิดใด แล้วเปรียบเทียบกับการแสดงชุดอื่นว่ามีความแตกต่าง หรือคล้ายกับการแสดงนาฏศิลป์ที่มาจากที่อื่นอย่างไร

หากมีโอกาสได้ชมการแสดงนาฏศิลป์ โดยเฉพาะการแสดงนาฏศิลป์ที่มาจากท้องถิ่นต่าง ๆ ให้ลองพิจารณาเปรียบเทียบดู ซึ่งจะช่วยให้ได้รับความรู้และได้ประโยชน์จากการชมการแสดงมากขึ้น

นักเรียนควรรู้

1. **การชมการแสดง** การชมการแสดงนาฏศิลป์ไทย เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน ชาบซึ่ง เห็นคุณค่า ความสำคัญ และมีอารมณ์คล้อยตามไปกับการแสดง สามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากการชมการแสดงได้อย่างสร้างสรรค์ จะมีหลักที่พึงปฏิบัติอยู่ด้วยกันหลายประการ เช่น ควรศึกษารายละเอียดของการแสดงแต่ละชุดจากสูจิบัตรให้เข้าใจ ไปถึงสถานที่จัดการแสดงก่อนการแสดงเริ่ม 10-15 นาที แต่งกายด้วยชุดที่สุภาพเรียบร้อย ไม่ส่งเสียงดัง เล่นกับเพื่อน หรือเดินไปเดินมา ซึ่งจะเป็นการรบกวนผู้ชมท่านอื่น ประมอให้เกียรติผู้แสดงก่อนการแสดงเริ่มและหลังจากจบการแสดง
2. **การแต่งกาย** การแสดงนาฏศิลป์ไทยแต่ละประเภทจะมีการแต่งกายที่งดงามแตกต่างกันไป ซึ่งกายแต่งกายจะบ่งบอกถึงรูปแบบของการแสดงชุดนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี เช่น การแต่งกายยืนเครื่องพระ-นาง จะพบในการแสดงนาฏศิลป์ไทยที่เป็นแบบมาตรฐาน

กิจกรรม ทำท่าย

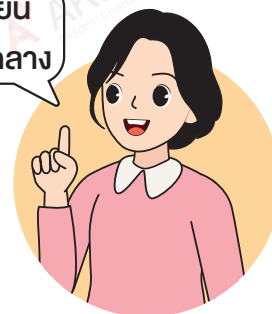
ให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักการชมการแสดงนาฏศิลป์ไทยจากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการสืบค้นมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อนในชั้นเรียน พร้อมทั้งสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยเขียนบันทึกลงในกระดาษ A4 แล้วนำเสนอครูผู้สอน

Active Learning

คืออะไร

Active Learning คือ การจัดการเรียนรู้ที่เน้น “กระบวนการเรียนรู้” มากกว่า “เนื้อหาวิชา” โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นด้วยตนเอง โดยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีผู้สอนเป็นผู้แนะนำ ซึ่งใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา และคิดสร้างสรรค์

เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

Active Learning

มีหลักการที่เป็นองค์ประกอบ ดังนี้

การเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ

เน้นให้ผู้เรียนมีโอกาสดลงมือปฏิบัติ ผ่านการร่วมมือกัน วางแผน วิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างชิ้นงานหรือนวัตกรรม

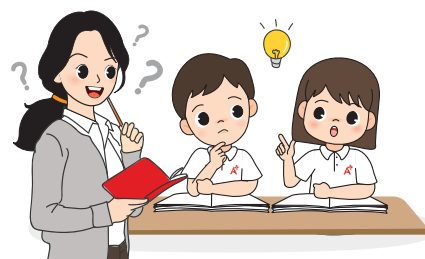
การเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน

เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้เรียน โดยผู้เรียนสามารถเข้าถึงความรู้ได้ภายใต้การแนะนำของผู้สอน หรือการทำงานร่วมกันกับเพื่อน รวมถึงมีการสื่อสารและนำเสนอผลงานให้ผู้อื่นได้รับรู้

การเรียนรู้จากการสำรวจ และค้นหา

เน้นกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ค้นหาโดยเชื่อมโยงความสนใจ และประสบการณ์โดยตรงระหว่างเรื่องที่สอน กับความสนใจของตนเอง

การเรียนรู้ผ่านการคิด

เน้นวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยผู้เรียนจะมีส่วนร่วมสำคัญ ในกระบวนการคิด เพื่อต่อยอดการเรียนรู้ของตนเอง

การจัดการเรียนรู้ **Active Learning**

มีอะไรบ้าง

การจัดการเรียนรู้ **Active Learning** ต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับตัวชี้วัด จุดเน้นของสาระ ธรรมชาติวิชา เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะตามเป้าหมายที่ถูกกำหนดไว้ ซึ่งการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมีหลากหลาย เช่น

การจัดการเรียนรู้
โดยใช้สมองเป็นฐาน
(Brain-Based Learning)

การจัดการเรียนรู้
ด้วยกระบวนการสืบสอบ
(Inquiry-Based Learning)

กระบวนการเรียนรู้
ภูมิศาสตร์
(Geo Literacy)

รูปแบบการสอน
แบบสืบสอบความรู้
(5Es Instructional Model)

การจัดการเรียนรู้
โดยใช้โครงงานเป็นฐาน
(Project-Based Learning)

วิธีสอนแบบแก้ปัญหา
(Problem Solving Method)

รูปแบบการสอน
“โมเดลชีปปา”
(CIPPA Model)

วิธีสอน
แบบใช้กรณีตัวอย่าง
(Case Study)

กระบวนการปฏิบัติ
(Practice Teaching)

การเรียนการสอนเน้นมโนทัศน์
(Concept Based Teaching
and Learning)

วิธีสอน
โดยการอภิปรายกลุ่มย่อย
(Small Group Discussion)

วิธีสอน
โดยใช้สถานการณ์จำลอง
(Simulation)

การจัดการเรียนรู้
Active Learning
มีอยู่หลากหลายนะคะ

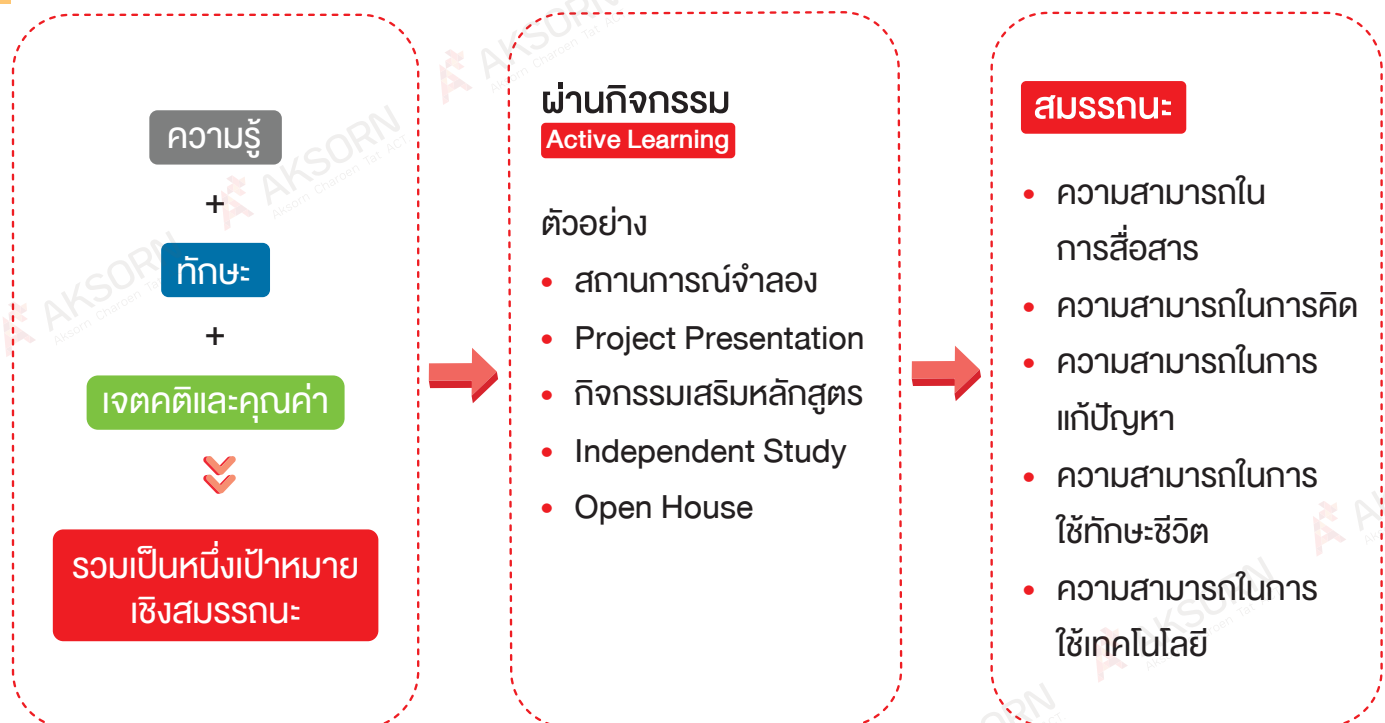

Active Learning กับ สมรรถนะ

สัมพันธ์กันอย่างไร

Active Learning เป็นการออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้นำความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณค่า มาลงมือปฏิบัติผ่านกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ เพื่อสร้างความรู้ของตนเอง และสื่อสารได้ด้วยความเข้าใจ จนบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้และเกิด **สมรรถนะ**

สมรรถนะ เป็นเป้าหมายหรือสิ่งที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน
Active Learning เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่จะนำพาผู้เรียนไปสู่สมรรถนะ

Active Learning กับ การเปลี่ยนแปลงใหม่

ของผู้สอน

บทบาทของผู้สอนจะเปลี่ยนไป จากผู้ให้ความรู้สู่ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

เตรียมสอน

ตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ แล้วออกแบบการจัดการเรียนรู้ Active Learning

ระหว่างสอน

ผู้สอนเป็นผู้สนับสนุนและกระตุ้นให้ผู้เรียน เรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง โดยใช้รูปแบบการสอน วิธีการสอน และเทคนิคการสอนต่างๆ เช่น เกม เพลง การระดมสมอง การรวมกลุ่ม และอื่น ๆ

หลังการสอน

สังเกต และประเมินผู้เรียน

1. ประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน
2. ประเมินว่าผู้เรียนสามารถทำได้ตามเป้าหมายหรือไม่